

Praktická příručka o posúdení veku

Praktická příručka o posúdení veku

November 2025

Dňa 19. januára 2022 sa z Európskeho podporného úradu pre azyl (EASO) stala Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA). Všetky odkazy na EASO, produkty a orgány úradu EASO sa majú chápať ako odkazy na EUAA.

Rukopis bol dokončený v novembri 2025.

Tretie vydanie

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) ani iná osoba konajúca v mene agentúry EUAA nenesie zodpovednosť za použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2025

Print ISBN 978-92-9418-424-5 doi:10.2847/9488386 BZ-01-25-063-SK-C

PDF ISBN 978-92-9418-423-8 doi:10.2847/6252704 BZ-01-25-063-SK-N

© Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA), 2025

Reprodukcia je povolená len s uvedením zdroja.

Akékoľvek použitie alebo reprodukcia prvkov, ktoré nie sú vo vlastníctve agentúry EUAA, môžu byť podmienené získaním súhlasu príslušných nositeľov práv. EUAA nevlastní autorské práva vzťahujúce sa na tieto prvky:

fotografia na titulnej strane: [Sedemtyfour](#), ID 571507909], © Adobe Stock, 2025.

O príručke

Prečo bola vypracovaná táto príručka? Poslaním Agentúry Európskej únie pre azyl (EUAA) je uľahčovať a podporovať činnosti členských štátov EÚ a krajín pridružených k schengenskému priestoru [krajín EÚ+ ⁽¹⁾] pri vykonávaní spoločného európskeho azylového systému (CEAS). V máji 2024 bol prijatý Pakt o migrácii a azyle ⁽²⁾. V článku 25 nariadenia o konaní o azyle ⁽³⁾ sa odkazuje na konanie o posúdení veku. Táto aktualizácia vychádza z druhej verzie príručky, ktorú agentúra uverejnila v septembri 2018, a odráža legislatívne zmeny zavedené v Pakte o migrácii a azyle.

Ako bola táto príručka vypracovaná? S cieľom zosúladiť usmernenia s novým právnym rámcom EUAA spolupracovala s externým odborníkom a získala cenné podnety od Európskej komisie, úradu UNHCR a fondu UNICEF. Pred dokončením príručky prebehla konzultácia so všetkými krajinami EÚ+ prostredníctvom Sieť expertov na problematiku zraniteľnosti a siete pre azylové postupy EUAA. Príručku schválila správna rada EUAA v novembri 2025.

Kto by mal túto príručku používať? Táto príručka je určená predovšetkým zamestnancom, ktorí majú za úlohu požiadať o posúdenie veku a vykonať tento postup posúdenia, ak existujú odôvodnené pochybnosti o veku žiadateľa o medzinárodnú ochranu. Orgány zodpovedné za postup posúdenia veku sa môžu v jednotlivých krajinách líšiť. Vzhľadom na kolaboratívny charakter posúdenia veku je dôležité zapojenie multidisciplinárnej skupiny odborníkov. Táto príručka by sa preto mala šíriť a sprístupniť všetkým stranám potenciálne zapojeným do postupu posúdenia veku. Patria medzi ne osoby priamo zapojené ako posudzovatelia, opatrovníci, právni poradcovia, právnici, úradníci na ochranu detí a osoby s rozhodovacou právomocou, ako aj osoby nepriamo zapojené, napr. partneri, ktorí odporúčajú, aby bol žiadateľ posúdený.

Ako používať túto príručku?

Odborníci z praxe môžu túto príručku používať s cieľom:

- rozhodnúť o tom, či je posúdenie veku potrebné a potenciálne účinné na rozptýlenie pochybností o veku jednotlivca,
- zaistiť, aby boli zavedené potrebné záruky a aby boli počas celého postupu dodržané práva detí, vrátane práva na vypočutie a pomoci opatrovníka alebo rodiča (rodičov) a právnika alebo právneho poradcu,
- zabezpečiť, aby postup posúdenia veku bol v súlade s právnymi predpismi EÚ a vnútroštátnymi právnymi predpismi, a aby ho tak mohli vzájomne uznať krajiny EÚ+.

(1) 27 členských štátov EÚ, ku ktorým sa pripojil Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko.

(2) Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre migráciu a vnútorné záležitosti, „Pakt o migrácii a azyle“, webové sídlo Európskej komisie, 21. mája 2024, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

(3) [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1348](#) zo 14. mája 2024, ktorým sa stanovuje spoločné konanie o medzinárodnej ochrane v Únii a zrušuje smernica 2013/32/EÚ (Ú. v. EÚ L, 2024/1348, 22.5.2024).

Cieľom tejto príručky je podporiť príslušné orgány a ďalšie subjekty zapojené do postupov posúdenia veku tak, že sa poskytnú:

- všeobecné informácie o posúdení veku a zákonných požiadavkách podľa paktu (pozri [kapitolu 2 Práva a procesné záruky](#)),
- všeobecné aspekty súvisiace s praktickým zavedením postupu posúdenia veku (pozri [kapitolu 3 Praktické zavedenie postupu posúdenia veku](#)),
- prehľad kaskádového a multidisciplinárneho prístupu k posúdeniu veku, s konkrétnym vysvetlením zloženia a fungovania multidisciplinárnych tímov a úlohy, ktorú zohrávajú osoby zapojené do lekárskeho prehliadky, v prípade potreby (pozri [oddiel 3.3.2 Lekárske posúdenie: uprednostnenie najmenej invazívnej prehliadky](#)),
- vysvetlenia, ako začať skutočné posúdenie veku, a to predstavením rôznych metód (pozri [Príloha 1 – Pohovor na posúdenie veku](#) a [Príloha 2 – Psychosociálne posúdenie](#)),
- všeobecné praktické aspekty, ktoré je potrebné zohľadniť (pozri [Príloha 3 – Kontrolné zoznamy – uplatniteľné normy, poskytovanie informácií, starostlivosť a bezpečnosť](#)).

Ako táto príručka súvisí s vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou?

Ide o nástroj tzv. mäkkej konvergencie. Nie je právne záväzný. Cieľom tejto príručky je posilniť konvergenciu postupov posúdenia veku v krajinách EÚ+ a pomôcť odborníkom z praxe vykonávať jednotné postupy založené na právach a zároveň dodržiavať osobitné právne predpisy EÚ a vnútroštátne právne predpisy. Vo všetkých nástrojoch paktu sa odkazuje na Dohovor o právach dieťaťa ⁽⁴⁾, Chartu základných práv EÚ ⁽⁵⁾ (ďalej len „charta“), Európsky dohovor o ľudských právach ⁽⁶⁾ (EDLP) a rámec základných práv, ktoré je potrebné zohľadňovať počas celého azylového procesu, počnúc preverovaním. V tomto rámci sa v nariadení o konaní o azyle poskytujú kľúčové záruky, ktorými sa riadi koncepcia a vykonávanie postupov posúdenia veku.

Ako táto príručka súvisí s inými nástrojmi, príručkami a odporúčaniami týkajúcimi sa posúdenia veku?

EUAA, *Praktická príručka o posúdení veku – tretie vydanie*, 2025, je súčasťou širšieho súboru nástrojov na posúdenie veku, ktorý zahŕňa:

- animovaný film EUAA pre deti [All you need to know about age assessment](#) (Všetko, čo potrebujete vedieť o posúdení veku),
- brožúru: EUAA, [All You Need to Know about Age Assessment](#) (Všetko, čo potrebujete vedieť o posúdení veku), január 2022,
- animované video EUAA pre odborníkov z praxe s názvom [Age assessment – Why? When? How?](#) (Posúdenie veku – Prečo? Kedy? Ako? a informačné materiály pre deti, ktoré sú k dispozícii na portáli [Let's speak asylum](#) (Na slovíčko o azyle).

⁽⁴⁾ Valné zhromaždenie OSN, [Dohovor o právach dieťaťa, Organizácia Spojených národov](#), séria zmlúv, zv. 1577, s. 3, 20. novembra 1989, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1989/en/18815>.

⁽⁵⁾ Európska únia, [Charta základných práv Európskej únie](#), 26. októbra 2012, 2012/C 326/02.

⁽⁶⁾ Rada Európy, [Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zmenený protokolmi č. 11 a č. 14](#), 4. novembra 1950, ETS 5.

Táto príručka by sa mala používať v spolu s týmito publikáciami:

- EUAA/FRA, [The Asylum Procedure – Practical tool for guardians](#) (Konanie o azyle – Praktický nástroj pre opatrovníkov), 2023 a
- EUAA, *Practical Guide on the Best Interests of the Child – Second edition* (Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa – druhé vydanie), (vydanie očakávané v roku 2026).

Niektoré praktické príručky a nástroje agentúry EUAA, na ktoré sa v tejto praktickej príručke odkazuje, budú uverejnené a/alebo sa budú postupne aktualizovať v rokoch 2025 až 2027. Aktualizáciami sa tieto publikácie zosúladiť s legislatívnymi nástrojmi Paktu o migrácii a azyle. Po uverejnení budú publikácie spolu so všetkými ostatnými produktmi EUAA dostupné online na [webovom sídle agentúry EUAA](#).

Vyhlasenie o odmietnutí zodpovednosti

Táto príručka bola vypracovaná bez toho, aby bola dotknutá zásada, že záväzný výklad právnych predpisov EÚ prináleží len Súdnemu dvoru Európskej únie.

Obsah

Zoznam skratiek	8
Slovník pojmov.....	10
1. Dôležitosť veku	13
2. Práva a procesné záruky.....	16
2.1. Najlepší záujem dieťaťa.....	18
2.2. Domnienka maloletosti	21
2.2.1. Posúdenie listinných dôkazov	24
2.2.2. Odôvodnenie posúdenia veku.....	26
2.3. Opatrovníctvo alebo zastúpenie.....	27
2.4. Úloha právneho poradcu.....	29
2.5. Právo na informácie, účasť a súhlas	31
2.6. Kvalifikovaní posudzovatelia veku	32
2.7. Neustrannosť a nediskriminácia počas postupu posúdenia veku	36
2.8. Pochybnosť vykladaná v prospech osoby	39
3. Praktické zavedenie postupu posúdenia veku	40
3.1. Identifikácia osobitných potrieb.....	42
3.2. Rozhodnutie o začatí alebo nezačatí posúdenia veku	43
3.2.1. Zaistenie záruk pri súčasnom predchádzaní zneužívaniu systému....	45
Dodržiavanie procesných záruk	49
3.3. Kaskádový a multidisciplinárny prístup k posúdeniu veku.....	51
3.3.1. Nelekárske metódy posúdenia veku	53
3.3.2. Lekárske posúdenie: uprednostnenie najmenej invazívnej prehliadky.....	56
3.4. Rozhodnutie	59
3.5. Odvolanie proti rozhodnutiu o posúdení veku	61
3.5.1. Preskúmanie rozhodnutia o posúdení veku na základe nových dôkazov	62
4. Vznikajúce a nové technológie	63
5. Ďalšie zdroje	64
Prílohy	65
Príloha 1 – Pohovor na posúdenie veku	65
Príloha 2 – Psychosociálne posúdenie	75

Príloha 3 – Kontrolné zoznamy – uplatniteľné normy, poskytovanie informácií, starostlivosť a bezpečnosť.....	83
Príloha 4 – Príklad formulára súhlasu s účasťou na posúdení veku	86
Príloha 5 – Prehľad metód posúdenia veku z vydania príručky v roku 2018.....	88
Usmernenia k postupnému uplatňovaniu metód	89

Zoznam skratiek

Skratka	Vymedzenie pojmy
AI	umelá inteligencia
BIC	najlepší záujem dieťaťa
CEAS	spoločný európsky azylový systém
COI	informácie o krajine pôvodu
Členské štáty	členské štáty EÚ
Dohovor o právach dieťaťa	Dohovor OSN o právach dieťaťa
EUAA	Agentúra Európskej únie pre azyl
Eurodac	európska databáza odtlačkov prstov na identifikáciu žiadateľov o azyl
FRA	Agentúra Európskej únie pre základné práva
Charta	Charta základných práv Európskej únie
Kvalifikačné nariadenie	nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1347 zo 14. mája 2024 o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na priznanie postavenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah udelenej ochrany, ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ
Nariadenie o konaní o azyle	nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1348 zo 14. mája 2024, ktorým sa stanovuje spoločné konanie o medzinárodnej ochrane v Únii a zrušuje smernica 2013/32/EÚ
Nariadenie o preverovaní	nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1356 zo 14. mája 2024, ktorým sa zavádza preverovanie štátnych príslušníkov tretích krajín na vonkajších hraniciach a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 767/2008, (EÚ) 2017/2226, (EÚ) 2018/1240 a (EÚ) 2019/817
Nariadenie o riadení azylu a migrácie	nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1351 zo 14. mája 2024 o riadení azylu a migrácie, o zmene nariadení (EÚ) 2021/1147 a (EÚ) 2021/1060 a o zrušení nariadenia (EÚ) č. 604/2013
Obchodovanie s ľuďmi	obchodovanie s ľuďmi
Smernica o prijímacích podmienkach (2024)	smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346 zo 14. mája 2024, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu

Skratka	Vymedzenie pojmy
UNHCR	Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov
UNICEF	Detský fond OSN

Slovník pojmov

Biologický vek: skutočný stav procesu starnutia tela a potenciál dlhovekosti, a nielen to, koľko rokov človek žije (chronologický vek) ⁽⁷⁾. Ovpływujú ho faktory ako spôsob stravovania, cvičenie, genetika a vplyvy životného prostredia ⁽⁸⁾.

Dieťa alebo **maloletá osoba:** osoba mladšia ako 18 rokov, ktorá je štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti. Tieto pojmy sa považujú za synonymá, ktoré sa vzťahujú na každú osobu mladšiu ako 18 rokov; v tejto publikácii sa používajú oba pojmy. Agentúra EUAA uprednostňuje pojem „dieťa“. Používa sa však aj pojem „maloletá osoba“, keď sa výslovne uvádza v právnom ustanovení. V tejto príručke sa osoba žiadajúca o medzinárodnú ochranu, ktorej vek nie je stanovený alebo je spochybnený, označuje aj ako **žiadateľ** alebo **jednotlivec**. Táto príručka sa vzťahuje na deti bez sprievodu aj deti so sprievodom a príslušné odkazy boli zodpovedajúcim spôsobom zapracované.

Dieťa bez sprievodu: používa sa ako synonymum pojmu **maloletá osoba bez sprievodu** a ide o dieťa/maloletú osobu, ktorá prichádza na územie EÚ+ bez sprievodu dospeljej osoby, ktorá je za ňu zodpovedná či už podľa práva, alebo praxe dotknutého členského štátu, pokiaľ nie je skutočne prevzatá do starostlivosti takejto osoby/dospelého. Patrí sem aj dieťa/maloletá osoba, ktorá je ponechaná bez sprievodu po tom, ako vstúpila na územie krajín EÚ+ ⁽⁹⁾. Tento pojem zahŕňa aj **deti odlúčené od rodičov**, teda deti v sprievode príbuzných alebo iných dospelých rodinných príslušníkov, ktorí nie sú ich rodičmi ani opatrovníkmi.

Dočasný opatrovník: osoba, ktorá sa stará o dieťa, kým nebude vymenovaný trvalý opatrovník. V pakte sa stanovuje, že takáto osoba môže byť určená už počas preverovania ⁽¹⁰⁾. Táto osoba sa určí čo najskôr, aby dočasne konala ako zástupca dieťaťa bez sprievodu (alebo osoby, ktorej vek je sporný), kým nie je vymenovaný opatrovník alebo zástupca. Dočasný opatrovník musí byť vyškolený, aby mohol dieťaťu pomáhať a chrániť jeho najlepší záujem a všeobecné blaho, čím mu umožní požívať práva stanovené v právnom rámci a predchádzať situáciám, keď sa deti migrantov stratia.

Chronologický vek ⁽¹¹⁾: vek meraný v rokoch, mesiacoch a dňoch od narodenia osoby.

Invazívny ⁽¹²⁾ alebo **narúšajúci súkromie:** pojem „invazívny“ sa bežne používa na označenie lekárskeho postupu, pri ktorých sa do tela alebo telesných dutín zavádzajú nástroje či iné predmety, pričom často zahŕňajú aj narušenie tkanív. Ak metóda posúdenia narúša súkromie, bude mať pravdepodobne negatívny alebo neželaný vplyv na psychosociálne blaho danej

⁽⁷⁾ Terry Smith a Laura Brownlees, *Age Assessment: A Technical Note* (Posúdenie veku: technická poznámka), UNICEF, január 2013, <https://www.refworld.org/reference/themreport/unicef/2013/en/90892>.

⁽⁸⁾ Cleveland Clinic. 2025. „Biological Age: What It Is and How You Can Measure It“ („Biologický vek: Čo to je a ako ho môžete merať“). *Health Essentials*, 10. januára 2025, https://health.clevelandclinic.org/biological-age?utm_source=chatgpt.com.

⁽⁹⁾ Článok 3 bod 7 nariadenia o konaní o azyle a článok 3 bod 11 kvalifikačného nariadenia.

⁽¹⁰⁾ Odôvodnenie 25 nariadenia o preverovaní: [Nariadenie \(EÚ\) 2024/1356](#) nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1356 zo 14. mája 2024, ktorým sa zavádza preverovanie štátnych príslušníkov tretích krajín na vonkajších hraniciach a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 767/2008, (EÚ) 2017/2226, (EÚ) 2018/1240 a (EÚ) 2019/817 (Ú. v. EÚ L, 2024/1356, 22.5.2024).

⁽¹¹⁾ UNICEF, *Technical note on age assessment* (Technická poznámka k posúdeniu veku), 2013, pozri poznámku pod čiarou č. 7.

⁽¹²⁾ Vymedzenie pojmu v online verzii Oxfordského slovníka: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/invasive>.

osoby. Zahŕňa to nielen lekárske zákroky, ale aj postupy, ako sú prehliadka nahého tela alebo fotografovanie častí tela (na účely založenia do spisu žiadateľa). Hoci tieto praktiky nie sú fyzicky invazívne v lekárskom zmysle, považujú sa za narúšajúce súkromie a môžu mať podobný vplyv na dôstojnosť a blaho žiadateľa.

Komisia pre posúdenie veku: multidisciplinárny tím, ktorý spolupracuje na odhade veku na základe posudzovania rôznych faktorov, ako sú fyzické, psychologické, vývojové, environmentálne a kultúrne faktory. Komisia je zložená z odborníkov zaoberajúcich sa týmto špecifickým posúdením veku a môže zahŕňať sociálnych pracovníkov, (etno)-antropológa, detských psychológov, lekárov (pediatrov alebo iných špecialistov) a kultúrneho mediátora.

Odôvodnené pochybnosti: odôvodnené pochybnosti vzniknú, keď uvádzaný vek jednotlivca nemožno overiť alebo ak je po overení veku – vrátane vypočítania vysvetlení žiadateľov, preskúmania dostupných listinných dôkazov a zváženia ďalších relevantných dôkazov a informácií – tento vek sporný. V takýchto prípadoch zhromaždené informácie dostatočne nepodporujú dôveryhodnosť uvádzaného veku a môže byť potrebné posúdenie veku.

Opatrovník ⁽¹³⁾ alebo **zástupca** ⁽¹⁴⁾: nezávislá osoba vymenovaná príslušným orgánom na ochranu najlepšieho záujmu a všeobecného blaha dieťaťa bez sprievodu. Na tento účel opatrovník zastupuje dieťa a koná v jeho mene a v prípade potreby dopĺňa jeho právnu spôsobilosť. Oba pojmy sa považujú za synonymá a sú v pakte používané. Z praktických dôvodov v tejto príručke EUAA uprednostňuje používanie pojmu „opatrovník“.

Overovanie veku: počiatočný krok na zistenie potrebných skutočností, ktorý vykonáva príslušný zamestnanec počas overovania totožnosti. Tento krok sa zvyčajne vykonáva počas procesu identifikácie a zahŕňa niekoľko cielených otázok na zhromaždenie základných osobných údajov a všetkých dostupných dokladov. Nejde o úplný pohovor, ale skôr o súčasť kontroly totožnosti alebo zraniteľnosti, ktorej cieľom je posúdiť, či sú tvrdenia o veku dôveryhodné, keď sa objavia počiatočné pochybnosti. Ústne dopytovanie by zostalo byť v tejto fáze stručné a primerané, so zameraním na jednoduché životopisné informácie (ako meno, dátum a miesto narodenia, zloženie rodiny, doklady, ktoré žiadateľ môže mať a môže poskytnúť, a doklady, ktoré môžu byť predložené a zdajú sa byť pozmenené alebo podvodne získané/používané). Robí sa to s cieľom overiť, či môžu existovať vážne pochybnosti o uvádzanom veku. Zvyčajne sa to vykonáva počas počiatočných kontrol (napr. pri preverovaní na hraniciach). Ak vážne pochybnosti pretrvávajú, prípad sa musí postúpiť rozhodovaciemu orgánu, aby posúdil, či sú skutočne odôvodnené a či by sa malo vykonať formálne posúdenie veku.

⁽¹³⁾ V súlade s článkom 3 bodom 18 [nariadenia \(EÚ\) 2024/1347](#) [kvalifikačné nariadenie]: „opatrovník“ je fyzická osoba alebo organizácia vrátane verejného orgánu, ktorú určili príslušné orgány, aby pomáhala maloletej osobe bez sprievodu, zastupovala ju a konala v jej mene s cieľom zabezpečiť, aby maloleťá osoba bez sprievodu mohla požívať práva a plniť povinnosti vyplývajúce z tohto nariadenia, a zároveň chrániť jej najlepší záujem a všeobecné blaho“. V praxi je opatrovník často prirovnávaný k osobe zástupcu alebo sociálneho pracovníka.

⁽¹⁴⁾ Pojem „zástupca“ sa používa v: novej smernici o prijímacích podmienkach (2024) [[smernica \(EÚ\) 2024/1346](#)], nariadení o konaní o azyle, nariadení o riadení azylu a migrácie [[nariadenie \(EÚ\) 2024/1351](#)], nariadení o preverovaní [[nariadenie \(EÚ\) 2024/1356](#)] a nariadení Eurodac III [[nariadenie \(EÚ\) 2024/1358](#)]. Pojem „opatrovník“ sa používa v kontexte kvalifikačného nariadenia. Podľa príslušných vymedzení pojmov budú mať rovnakú úlohu, ale rôzne zodpovednosti. V záujme zabezpečenia kontinuity zastupovania maloletej osoby bez sprievodu však môže byť opatrovníkom v kontexte kvalifikačného nariadenia tá istá osoba ako zástupca, ktorý bol vymenovaný v kontexte smernice o prijímacích podmienkach (2024) a nariadenia o konaní o azyle.

Postup posúdenia veku: postup vykonávaný príslušnými orgánmi na posúdenie veku (chronologického veku alebo vekovej škály) žiadateľa s cieľom určiť, či je žiadateľ dieťa alebo dospelá osoba.

Posudzovatelia alebo posudzovatelia veku: odborníci poverení posúdením veku jednotlivcov, ktorých uvádzaný vek je sporný, najmä v kontexte migrácie a azylu.

Právny poradca: právny poradca, ktorého ako takého pripúšťa alebo povoľuje vnútroštátne právo na poskytovanie právnej pomoci, alebo osoba poverená poskytovaním právneho poradenstva ⁽¹⁵⁾.

Právny zástupca: právny poradca, právnik, ktorého pripúšťa alebo povoľuje vnútroštátne právo, ktorý poskytuje právnu pomoc a zastupovanie pri odvolaní alebo opravnom prostriedku proti rozhodnutiu o azyle. Právna pomoc a zastupovanie ⁽¹⁶⁾ je individuálna, hĺbková a personalizovaná pomoc pri príprave dokumentov na odvolanie, účasť na pojednávaní atď. S cieľom zabezpečiť účinné uplatňovanie práva na účinný opravný prostriedok by mal byť právny zástupca k dispozícii ihneď po oznámení zamietavého rozhodnutia. Na zabezpečenie účinného uplatnenia práva na účinný opravný prostriedok by mal byť právny zástupca k dispozícii okamžite po oznámení zamietavého rozhodnutia.

Rozhodujúci orgán zodpovedný za preskúmanie žiadosti o udelenie azylu (rozhodujúci orgán): vnútroštátny orgán zodpovedný za posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu ⁽¹⁷⁾ a subjekt zodpovedný za rozhodnutie, či sa má vykonať posúdenie veku. Je aj príslušným orgánom, ktorý po dokončení posúdenia prijme konečné rozhodnutie o veku žiadateľa ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ Odôvodnenie 14 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹⁶⁾ Článok 17 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹⁷⁾ Článok 3 ods. 16 a článok 4 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

⁽¹⁸⁾ Článok 25 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

1. Dôležitosť veku

Vek je základným aspektom **totožnosti osoby** a vymedzuje vzťah medzi týmto jednotlivcom a štátom. Deti sú samostatnou skupinou, ktorá má osobitné práva, potreby a nároky až do dosiahnutia veku 18 rokov v súlade s článkom 1 Dohovoru o právach dieťaťa ⁽¹⁹⁾.

Článok 1 Dohovoru o právach dieťaťa

...sa dieťaťom rozumie každá ľudská bytosť mladšia ako osemnásť rokov, pokiaľ podľa právneho poriadku, ktorý sa na dieťa vzťahuje, nie je plnoletosť dosiahnutá skôr.

Vo všetkých členských štátoch Európskej únie sa plnoletosť dosahuje vo veku 18 rokov. Vo vnútroštátnych právnych predpisoch sa môžu priznávať určité práva a povinnosti v mladšom veku, ako napríklad manželstvo, trestná zodpovednosť alebo právna spôsobilosť v prípade niektorých administratívnych aktov. Spoločnosť formálne uznáva existenciu a identitu dieťaťa prostredníctvom registrácie narodenia, ako je stanovené v článkoch 7 a 8 Dohovoru o právach dieťaťa.

Poznámka k rodným listom ⁽²⁰⁾: rodný list, ktorý sa vydáva po registrácii narodenia, je dokladom právnej totožnosti osoby. Považuje sa za „zdrojový dokument“, ktorý je potrebný na podanie žiadosti o iné dokumenty, vrátane cestovného pasu. Poskytnutie rodného listu deťom bezprostredne po narodení, a nie neskôr v živote, má zásadný význam pre zabezpečenie toho, aby si mohli uplatňovať svoje práva a mali prístup k službám, ako sú zdravotné služby, sociálne zabezpečenie atď.

Podľa UNICEF je v niektorých krajinách vrátane Somálska, Eritrey, Etiópie či Afganistanu nezapísané každé štvrté dieťa mladšie ako päť rokov ⁽²¹⁾. **Nízka miera zápisu narodenia** spôsobuje, že väčšina detí v týchto krajinách má problémy s preukázaním totožnosti a veku prostredníctvom dokladov, čo môže viesť k tomu, že zostanú bez štátnej príslušnosti, bez ochrany a bez svojich práv.

UNICEF ⁽²²⁾ okrem zápisu poukázal na výrazný rozdiel medzi počtom detí, ktorých narodenie je zapísané, a počtom detí, ktoré majú **rodný list**. Na celom svete je zapísaných približne 508 miliónov detí vo veku do päť rokov, ale približne 70 miliónov z nich nemá doklad o zápise v podobe rodného listu. V oblastiach zasiahnutých konfliktom, kde úlohy matričného zápisu

⁽¹⁹⁾ Valné zhromaždenie OSN, [Dohovor o právach dieťaťa, Organizácia Spojených národov](#), pozri poznámku pod čiarou č. 4.

⁽²⁰⁾ UNICEF, *Birth Registration for Every Child by 2030: Are We on Track?* (Zápis narodenia pre každé dieťa do roku 2030: sme na správnej ceste?), údaje UNICEF, <https://data.unicef.org/resources/birth-registration-for-every-child-by-2030/>.

⁽²¹⁾ UNICEF, *Birth Registration* (Zápis narodenia), údaje UNICEF, <https://data.unicef.org/topic/child-protection/birth-registration/>.

⁽²²⁾ UNICEF, *Birth Registration for Every Child by 2030: Are We on Track?* (Zápis narodenia pre každé dieťa do roku 2030: sme na správnej ceste?), (pozri poznámku pod čiarou č. 20).

preberajú povstalci alebo neštátne subjekty, ktoré vydávajú rodné listy, nie sú takéto rodné listy alebo zápisy často uznávané vládami ani medzinárodne, alebo môžu byť využívané na ciele útoky proti jednotlivcom, ktoré sú údajne spojené s druhou stranou konfliktu [ako sa uvádza v prípade Sýrie či Ukrajiny ⁽²³⁾].

V Dohovore o právach dieťaťa sa uznáva, že každé dieťa má právo na totožnosť a štátnu príslušnosť.

Článok 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa

Každé dieťa je registrované ihneď po narodení a má od narodenia právo na meno, ... štátnu príslušnosť, a pokiaľ to je možné, ... poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť.

Ak osoba nezákonne stratí svoju totožnosť, štát ju musí obnoviť a zabezpečiť uznanie jej práv. Podľa článku 8 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa **zachovanie a obnovenie totožnosti** je povinnosťou, ktorá sa rozširuje na všetky zmluvné štáty, nielen na vlastný štát danej osoby.

Vek môže predstavovať **vecnú skutočnosť** v žiadostiach o medzinárodnú ochranu, keď sa skúsenosti, ako sú detské manželstvá, nútený nábor, obchodovanie s deťmi alebo iné formy zneužívania a diskriminácie, posudzujú ako formy prenasledovania detí. Podľa kvalifikačného nariadenia ⁽²⁴⁾ môže mať prenasledovanie formu činov osobitne zameraných na určité pohlavie alebo na deti ⁽²⁵⁾. V tejto súvislosti by členské štáty pri posudzovaní žiadostí detí mali zohľadňovať osobitné formy prenasledovania detí, ako sú napríklad nábor nepľnoletých osôb, mrzačenie pohlavných orgánov, nútené manželstvo, obchodovanie s deťmi, detská práca a obchodovanie s deťmi na účely sexuálneho vykorisťovania ⁽²⁶⁾.

Konflikt a vojna zhoršujú existujúce prekážky pri zápise narodenia, napr. v dôsledku zničenia záznamov, nebezpečného prístupu k miestnym orgánom alebo kolapsu administratívnych systémov. V oblastiach zasiahnutých konfliktom je však potreba zápisu narodenia a dokladov o osobnom stave ešte naliehavejšia. Tieto dokumenty sú nevyhnutné na zlúčenie rodín, prístup k humanitárnej pomoci a zabezpečenie základných služieb, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

Pri určovaní veku môžu zohrávať úlohu aj **kultúrne faktory**. V niektorých kultúrach sa dospelosť vyznačuje skôr fyzickými zmenami či sociálnymi míľnikmi, ako je svadba, pôrod atď. než [chronologickým vekom](#). V niektorých kontextoch ovplyvňujú to, ako je dieťa vnímané v rámci komunity, neformálne praktiky, ako sú iniciačné rituály, tradície alebo kultúrne míľniky

⁽²³⁾ Hampton, K. (2019) „[Born in the twilight zone: Birth registration in insurgent areas](#)“ (Narodenie v konfliktných oblastiach: zápis narodenia v povstaleckých oblastiach), *International Review of the Red Cross*, 101(911), s. 507 – 536.

⁽²⁴⁾ [Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2024/1347](#) zo 14. mája 2024 o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na priznanie postavenia osôb s udelenou medzinárodnou ochranou, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah udelennej ochrany, ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES a zrušuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ (Ú. v. EÚ L, 2024/1347, 22.5.2024).

⁽²⁵⁾ Článok 9 ods. 2 písm. f) kvalifikačného nariadenia.

⁽²⁶⁾ Odôvodnenie 37 kvalifikačného nariadenia.

označujúce prechod do dospelosti. Napríklad niektoré obrady prechodu môžu viesť k tomu, že dieťa sa bude považovať za „zrelé“ a bude sa s ním zaobchádzať ako s dospelým. V dôsledku toho deti z týchto regiónov nemusia poznať svoj presný vek ani rozumieť jeho významu v západných spoločnostiach, čo vedie k nejasným vyjadreniam o ich dátume narodenia alebo veku.

Možnosť zápisu narodenia dieťaťa môžu obmedziť ďalšie **faktory**, ako napríklad pôvod z vidieckej oblasti, kde sa deti často rodia doma a chýba prístup k matričným úradom, nízky príjem rodín alebo príslušnosť k menšine či špecifickej sociálnej skupine (napr. kmeňu alebo kaste).

Mieru zápisu narodenia môže okrem toho ovplyvniť **nedostatočná informovanosť** o dôležitosti zápisu narodenia alebo neznalosť spôsobov a správnych požiadaviek (poplatky, lehoty atď.).

Tabuľka 1. Percentuálny podiel zápisov narodenia detí bez sprievodu, ktoré požiadali o azyl v krajinách EÚ+ v roku 2023, podľa piatich najpočetnejších národností

Krajiny	Zápis narodenia (v %)
Somálsko	3 %
Pakistan	42 %
Afganistan	42 %
Gambia	59 %
Guinea	62 %

Zdroj: [Analýza údajov EUAA o maloletých osobách bez sprievodu v roku 2023, informačný list č. 29](#) a [Birth registration – UNICEF DATA](#) (Zápis narodenia – ÚDAJE UNICEF).

Navyše v rôznych krajinách bráni ženám v zápise narodenia svojich detí **diskriminácia na základe pohlavia** zakotvená v zákonoch o zápise narodenia. V niektorých prípadoch môžu narodenie dieťaťa dať zapísať len otcovia alebo iní mužskí rodinní príslušníci, zatiaľ čo matky sú vylúčené alebo majú túto možnosť len vo výnimočných prípadoch, napríklad ak otec zomrel alebo nie je k dispozícii. Niektoré krajiny navyše stanovujú podmienky, podľa ktorých matky musia pri zápise narodenia dieťaťa preukázať uzavretie manželstva. To má vplyv najmä na deti narodené mimo manželstva, čo vedie k zvýšenému riziku stavu bez štátnej príslušnosti (napr. keď matka nemôže preniesť svoju štátnu príslušnosť na svoje deti) a obmedzenému prístupu k právam a službám.

2. Práva a procesné záruky

Deti majú nárok na dodatočné procesné záruky a osobitné prijímacie podmienky prispôbené ich potrebám a mali by mať z nich prospech, aby sa zabezpečilo dodržiavanie ich práv a blaho.

Ak majú orgány odôvodnené pochybnosti o veku osoby a posúdenie veku sa považuje za potrebné, musí sa postupovať multidisciplinárnym spôsobom zameraným na dieťa.

- Mal by sa prijať **kaskádový prístup** ⁽²⁷⁾, ktorý sa má začať multidisciplinárnym posúdením veku zahŕňajúcim rôzne nelekárske metódy, ako preskúmanie listinných dôkazov, rozhovory, psychosociálne hodnotenie a vizuálne hodnotenie založené na fyzickom vzhľade alebo iných ukazovateľoch. O lekárskej prehliadke by sa malo uvažovať, len ak tieto kroky nevedú k jednoznačným záverom, pričom by sa malo postupovať podľa rovnakej logiky, t. j. **od postupu, ktorý najmenej narúša súkromie, k postupu, ktorý najviac narúša súkromie. Touto metodikou postupných krokov** sa zabezpečuje, aby posúdenie veku ostalo primerané, aby sa rešpektovala dôstojnosť a blaho jednotlivca a aby bolo v úplnom súlade so zásadou najlepšieho záujmu dieťaťa, čím sa posilní súlad procesu s právami ⁽²⁸⁾.
- **Multidisciplinárne posúdenie veku** pozostáva z kombinácie nelekárskych metód posúdenia veku, ktoré vykonávajú rôzni odborníci. Tieto metódy zvyčajne zahŕňajú:
  - pohovory na posúdenie veku, ktoré sú založené na spomienkach na známe udalosti a na preskúmaní existujúcich dôkazov (ďalšie informácie sú k dispozícii v [Príloha 1 – Pohovor na posúdenie veku](#)),
  - psychosociálne posúdenie (nie vždy; ďalšie informácie sú k dispozícii v [Príloha 2 – Psychosociálne posúdenie](#)),
  - iné nelekárske metódy.

Takéto posúdenie by mali vykonávať odborníci s odbornými znalosťami v oblasti odhadu veku a vývinu detí, ako sú sociálni pracovníci, (etno)-antropológovia, psychológovia alebo pediatri, s cieľom posúdiť rôzne faktory, ako sú fyzické, psychologické, vývinové, environmentálne a kultúrne faktory ⁽²⁹⁾, a podrobnejšie analyzovať dôkazy. Posúdenie by sa malo vykonávať vo vhodnom prostredí, s použitím prístupu zohľadňujúceho potreby detí, s pomocou tlmočníka/kultúrneho mediátora a za prítomnosti opatrovníka.

- Ak aj po multidisciplinárnom posúdení pretrvávajú odôvodnené pochybnosti o veku žiadateľa, ako krajné riešenie sa môžu použiť **lekárske prehliadky** ⁽³⁰⁾; takéto

⁽²⁷⁾ Pojem kaskádový sa používa preto, že tento prístup presahuje jednoduchý dvojkrovový postup: vychádza zo zásady, že sa vždy začína metódami najmenej narúšajúcimi súkromie a prechádza sa k metódam, ktoré viac narúšajú súkromie len vtedy, ak je to nevyhnutne potrebné. Táto logika sa vzťahuje na celý postup posúdenia veku – počnúc listinnými dôkazmi cez pohovory a psychosociálne posúdenia až po lekárske prehliadky, ktoré sa považujú za krajné riešenie, pričom sa uprednostňujú metódy nezahŕňajúce ožarovanie pred metódami zahŕňajúcimi ožarovanie. „Kaskádový prístup“ preto nie je rétorický pojem, ale odráža právne požadované stanovenie priorit na základe invazívnosti a proporcionality (pozri odôvodnenie 37 nariadenia o konaní o azyle).

⁽²⁸⁾ Konceptia „kaskádového prístupu“ je v praxi dobre zavedená. Bola predstavená v druhom vydaní príručky o posúdení veku a vo veľkej miere sa rozšírila prostredníctvom materiálov EUAA; pozri [video agentúry EUAA o posúdení veku pre odborníkov v oblasti azylu](#).

⁽²⁹⁾ Odôvodnenie 37 nariadenia o konaní o azyle.

⁽³⁰⁾ Článok 25 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

prehliadky „musia byť čo najmenej invazívne“⁽³¹⁾. V praxi to znamená, že lekárske prehliadky by sa mali prísne obmedziť na to, čo je nevyhnutné a primerané, a že sa musí použiť metóda najmenej narúšajúca súkromie, ktorá je v tom čase k dispozícii, pričom sa musí v plnej miere rešpektovať dôstojnosť jednotlivca.

- Výsledky by mali byť vyhodnotené spoločne v rámci holistického posúdenia, aby sa dosiahol čo najspoľahlivejší výsledok⁽³²⁾.
- Musí sa zabezpečiť, aby bolo **dieťa informované a aby mu bola poskytnutá** primeraná podpora [včas a spôsobom vhodným pre dieťa⁽³³⁾], a to aj o dôsledkoch odmietnutia absolvovania posúdenia veku⁽³⁴⁾. **Súhlas** sa vyžaduje od dieťaťa aj od jeho opatrovníka.
- Dôležité je, že len čo sa v ktorejkoľvek fáze získajú dostatočné dôkazy, ktoré rozptýlia počiatočné pochybnosti o veku, **postup by sa mal zastaviť** a výsledok by sa mal oznámiť bez toho, aby bolo potrebné vykonať všetky možné kroky. Tým **sa zabezpečí udržateľná a účinná správa prípadov**.
- Žiadateľ by mal mať možnosť napadnúť výsledky postupu posúdenia veku buď v rámci odvolania proti rozhodnutiu v konaní na prvom stupni alebo v rámci samostatného odvolania, v závislosti od uplatniteľného vnútroštátneho rámca.

Súvisiaca publikácia EUAA

EUAA, [Praktická príručka o posudzovaní dôkazov a rizík](#), január 2024.

Hoci nariadenie o konaní o azyle umožňuje flexibilitu v závislosti od vnútroštátneho kontextu, stanovuje sa v ňom, že za začatie posúdenia veku je zodpovedný rozhodujúci orgán. Je potrebné rozlišovať medzi deťmi, ktoré nepožiadali o azyl, a deťmi, ktoré už o azyl požiadali. Rozhodujúci orgán je zodpovedný len za posúdenie veku detí, ktoré požiadali o azyl. Posúdenie veku môžu vykonávať kvalifikovaní odborníci, ktorí nie sú zamestnancami rozhodujúceho orgánu. Na základe výsledkov posúdenia veku a zistení zapojených odborníkov potom rozhodujúci orgán prijme rozhodnutie týkajúce sa veku. Nariadenie o konaní o azyle nebráni rozhodujúcemu orgánu zadať vykonanie posúdenia iným kvalifikovaným orgánom⁽³⁵⁾, ani nebráni samotnému rozhodujúcemu orgánu, **ktorý nesie konečnú zodpovednosť za rozhodnutie o veku**, vykonal posúdenie priamo.

Predtým, ako jednotlivec vyjadrí úmysel požiadať o azyl, nariadenie o konaní o azyle sa neuplatňuje, a preto sa nepredpokladá zapojenie rozhodujúceho orgánu. V takýchto prípadoch spadajú všetky kontroly alebo určenia súvisiace s vekom do kompetencie príslušných vnútroštátnych orgánov mimo konania o azyle.

⁽³¹⁾ Článok 25 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle.

⁽³²⁾ Súhlas sa vyžaduje len v prípade lekárskej prehliadky, nie v prípade úplného postupu posúdenia veku – článok 25 ods. 4 nariadenia o konaní o azyle; ako doplnková záruka sa odporúča požiadať o informovaný súhlas, ak je to vhodné a v súlade s vnútroštátnymi postupmi, aj pri iných krokoch posúdenia veku (napr. pri psychosociálnych pohovoroch).

⁽³³⁾ Môže to zahŕňať používanie viacjazyčných písomných materiálov, ktoré sú prispôbené nízkej úrovni gramotnosti, ako aj podporu poskytovanú kultúrnymi mediátormi alebo tlmočníkmi. Takéto opatrenia sú nevyhnutné na zabezpečenie toho, aby žiadateľ skutočne chápal účel posúdenia veku, príslušné kroky a možné dôsledky odmietnutia účasti.

⁽³⁴⁾ Článok 25 ods. 4 a 5 nariadenia o konaní o azyle.

⁽³⁵⁾ () Napríklad iné príslušné orgány, ako sú sudy pre mladistvých, sociálne služby alebo iní poskytovatelia služieb.

V kontexte procesu preverovania to znamená, že v prípade žiadateľa o udelenie azylu **preverovací orgán nemôže pristúpiť k posúdeniu veku**. Ak existujú pochybnosti o uvádzanom veku žiadateľa, preverovací orgán **musí postúpiť prípad rozhodujúcemu orgánu**, ktorý pochybnosti posúdi a:

- vykoná postup posúdenia veku alebo
- rozhodne o delegovaní posúdenia veku na iný orgán, alebo
- dospeje k záveru, že posúdenie veku nie je potrebné ⁽³⁶⁾.

Osoba, u ktorej sa posudzuje vek, by mala byť považovaná za maloletú, pokiaľ nebolo overené, že je dospelá. Rozhodujúci orgán totiž nemôže rozhodnúť, že osoba je dospelá, bez dôkazov, ktoré by toto zistenie podložili. Veľmi dôležitou skutočnosťou je, že takéto rozhodnutie nemožno prijať výlučne na základe fyzického vzhľadu.

2.1. Najlepší záujem dieťaťa

Najlepší záujem dieťaťa v nariadení o konaní o azyle

Odôvodnenie 37 – Vo všetkých prípadoch by sa posúdenie veku **počas celého konania** malo vykonávať spôsobom, ktorý v prvom rade prihliada na najlepší záujem dieťaťa.

Článok 22 ods. 1 – Pri uplatňovaní tohto nariadenia prihliadajú príslušné orgány v prvom rade na najlepší záujem dieťaťa.

V záujme ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa v prípade neprítomnosti dospelaj zodpovednej osoby alebo rodiča (rodičov) musí určený opatrovník alebo osoba dočasne konajúca ako opatrovník ⁽³⁷⁾ podporovať osobu považovanú za dieťa a pomáhať jej počas celého postupu posúdenia veku.

V rámci načasovania, metód a podmienok posúdenia sa **musia** uprednostňovať práva, dôstojnosť a blaho domnelého dieťaťa. Zahŕňa to zohľadňovanie osobitných potrieb detí a ich názorov, v prípade potreby s podporou tlmočníka/kultúrneho mediátora, s použitím najmenej invazívnych metód, ktoré sú k dispozícii. Okrem toho, ak výsledky posúdenia veku zostávajú nejednoznačné alebo zahŕňajú vekovú škálu pod 18 rokov, členské štáty musia predpokladať, že žiadateľ je maloletou osobou ⁽³⁸⁾.

⁽³⁶⁾ Článok 25 ods. 1 a odôvodnenie 36 nariadenia o konaní o azyle.

⁽³⁷⁾ Článok 23 ods. 2 písm. a) nariadenia o konaní o azyle.

⁽³⁸⁾ Článok 25 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

Zapamätajte si

Zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa je **priebežný proces** a nie jednorazová záležitosť, na ktorý treba brať ohľad vždy, keď sa prijímajú rozhodnutia týkajúce sa dieťaťa v neprítomnosti jeho rodičov alebo dospelých, ktorí za neho zodpovedajú. Viac informácií sa nachádza v praktickej príručke o najlepšom záujme dieťaťa ⁽³⁹⁾.

V uvedených scenároch sa poskytujú praktické príklady zohľadňovania najlepšieho záujmu dieťaťa pri odhadovaní veku.

Scenár 1	Žiadateľ príde na miesto preverovania spolu s niekoľkými ďalšími žiadateľmi. Situácia s vysokým počtom príchodov preťažuje kapacitu orgánov. Žiadateľ tvrdí, že je dospelý, ale dvaja preverujúci pracovníci sa na základe pozorovania zhodnú na tom, že žiadateľ vyzerá ako dieťa. Žiadateľ vykazuje znaky obchodovania s ľuďmi, ktoré by mohli byť dôvodom tvrdenia, že je dospelý. Preverujúci pracovníci oznámia svoje pozorovania (znaky obchodovania s ľuďmi) a svoje pochybnosti o veku (uvádzanie dospelosti) v preverovacom formulári, ktorý sa predloží príslušným pracovníkom rozhodujúceho orgánu.
Zohľadnenie najlepšieho záujmu	V prvom rade sa prihliada na ochranu domnelého dieťaťa. Je potrebné zapojiť útvar/orgán pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi ⁽⁴⁰⁾ . Malo by sa vykonať posúdenie rizika s cieľom potvrdiť, či je žiadateľ skutočne obeťou obchodovania s ľuďmi. Orgány určia dočasného opatrovateľa, ktorý žiadateľa informuje o konaní o azyle a postupe posúdenia veku.
Možný výsledok	Rozhodujúci orgán požiada o posúdenie veku, ktoré sa vykoná po preverovaní, keď bude žiadateľ umiestnený na vhodné miesto (do záchytného centra a/alebo chráneného útulku v závislosti od posúdenia rizika v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi).

Scenár 2	Žiadateľka predloží rodný list, z ktorého vyplýva, že má 16 rokov. Predloží aj školské záznamy, ale žiadne preukazy totožnosti, ktoré by potvrdzovali jej totožnosť. Z tohto dôvodu majú orgány spočiatku pochybnosti o uvádzanom veku.
Zohľadnenie najlepšieho záujmu	Orgány zabezpečia dostatočný čas na vypočutie žiadateľky, položia relevantné otázky s cieľom overiť informácie, ktoré dievča poskytlo a ktoré vyplývajú z dostupných dokumentov, ktoré sa javia ako pravé.
Možný výsledok	Rozhodujúci orgán prijme vek, ktorý uvádza žiadateľka a ktorý je uvedený v jej dokladoch, a rozhodne, že nie je potrebné vykonať postup posúdenia veku.

⁽³⁹⁾ EASO (EUAA), [Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach](#), február 2019. V súčasnosti sa s ohľadom na pakt pripravuje nové vydanie tejto príručky, ktoré bude k dispozícii v roku 2026.

⁽⁴⁰⁾ Článok 11a [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ](#) z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV (Ú. v. EÚ L 101, 15.4.2011).

Scenár 3	Maloletá osoba bez sprievodu tvrdí, že má 17 rokov a 6 mesiacov. Žiadateľ nemá žiadne doklady a je viditeľne v psychickej tiesni. Počas kontrol zdravotného stavu a zraniteľnosti sa objavili známky sexuálneho zneužívania a vykorisťovania.
Zohľadnenie najlepšieho záujmu	Žiadateľovi sa prideli dočasný opatrovník a odošle sa na dôkladnejšiu lekársku prehliadku (s jeho súhlasom); podľa potreby sa mu poskytne psychologická starostlivosť. Vzhľadom na vysokú úroveň psychickej tiesne rozhodujúci orgán rozhodne, že nebude pokračovať v posúdení veku, pretože žiadateľ by nemusel byť schopný sa na ňom účinne a zmysluplne zúčastniť. Rozhodujúci orgán uzná uvádzaný vek.
Možný výsledok	Žiadateľ je umiestnený do vhodného ubytovania, ktoré zodpovedá jeho potrebám, kde je možné poskytovať lekársku/psychologickú starostlivosť (ak je to potrebné). Dočasného opatrovníka nahradí trvalý opatrovník. Keďže sa žiadateľ blíži k dosiahnutiu plnoletosti, je dôležité, aby bol po dosiahnutí väčšej emocionálnej stability včas informovaný o zmenách svojich práv a povinností, pokiaľ ide o procesné záruky a prijímacie podmienky.

Scenár 4	Žiadateľ prichádza bez dokladov preukazujúcich vek. Uvádza, že má 17 rokov a 7 mesiacov, ale preverujúci úradník sa domnieva, že je starší. Sociálny pracovník, ktorý sa stretol so žiadateľom pri kontrolách zraniteľnosti, sa domnieva, že uvedený vek je úplne vierohodný, keďže etnické znaky sa u chlapca vyvíjajú skôr. Očakáva sa, že žiadateľ sa pripojí ku svojej užšej rodine v inej krajine (v rámci uplatňovania nariadenia o riadení azylu a migrácie) a tento postup je podložený posúdením najlepšieho záujmu, ktoré sa v tejto súvislosti vykoná.
Zohľadnenie najlepšieho záujmu	Metódy posúdenia veku pravdepodobne nerozptýlia pochybnosti vzhľadom na to, že všetky metódy majú rozpätie chybovosti (± 1 rok). Postup posúdenia veku by oddialil proces zlúčenia rodiny, ktorý je podporený posúdením najlepšieho záujmu.
Možný výsledok	Rozhodujúci orgán sa riadi odporúčaniami kvalifikovaných odborníkov (výsledok kontroly zraniteľnosti a posúdenia najlepšieho záujmu) a predpokladá, že osoba je maloletá. Rozhodne o tom, že postup posúdenia veku nebude prínosný, pretože by oddialil zlúčenie rodiny a neprihliadalo by sa na informácie získané v rámci posúdenia najlepšieho záujmu, v ktorom neboli vznesené žiadne obavy v súvislosti s vekom. Toto rozhodnutie odráža dôležitosť zabezpečenia toho, aby postupy zostali primerané a aby sa uprednostnil najlepší záujem žiadateľa vrátane včasného zlúčenia rodiny.

Súvisiaca publikácia EUAA

EASO (EUAA), [Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach](#), február 2019.

V súčasnosti sa s ohľadom na pakt pripravuje nové vydanie, ktoré bude k dispozícii v roku 2026.

2.2. Domnienka maloletosti

V prípade neistoty slúži domnienka maloletosti na zabezpečenie toho, aby orgány **zaobchádzali so žiadateľom ako s dieťaťom**, aj keď jeho postavenie ako také ešte nie je potvrdené, ale nemožno ho poprieť. **So žiadateľom sa má zaobchádzať ako s dieťaťom a má sa považovať za dieťa**, pokým pochybnosti pretrvávajú. Majú sa zaviesť osobitné záruky pre deti, aby sa zabezpečila jeho ochrana, blaho a rešpektovanie práv.

Ak sa vo výpovedi osoby o jej veku alebo doterajšom živote objavia nezrovnalosti, táto nejednotnosť by **nemala automaticky viesť k predpokladu, že osoba klame** o svojom veku. Namiesto toho by sa malo zohľadniť, či konzistentnosť ich výpovedí neovplyvnili faktory, ako sú trauma, stres, jazykové bariéry alebo kultúrna odlišnosť a požiadať o vysvetlenie. To sa navyše uplatňuje v súlade so **zásadou nespôsobovať škodu**, na základe ktorej sa vyžaduje, aby orgány minimalizovali riziká a vyhýbali sa opatreniam, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť blaho žiadateľa. Zaobchádzanie s potenciálnym dieťaťom ako s dospelým môže vystaviť danú jednotlivca nevhodným podmienkam (napr. umiestnenie v zariadení pre dospelých), viesť k absencii potrebných záruk (napr. neposkytovanie pomoci zo strany opatrovníka) a k zvýšenej zraniteľnosti (pretože sa neriešia jeho osobitné potreby). Cieľom zásady „nespôsobovať škodu“ je predchádzať vzniku takýchto situácií. Postupom posúdenia veku sa majú rozptýliť pochybnosti a stanoviť vek žiadateľa. Kým sa to nedosiahne, mala by sa dôsledne uplatňovať domnienka maloletosti: to znamená, že sa s jednotlivcom zaobchádza ako s dieťaťom, zaisťujú sa všetky záruky a poskytujú sa prijímacie podmienky vhodné pre deti. Z praktického hľadiska nemôže správny orgán jednoducho neprihliadnuť na vyhlásenie žiadateľa o jeho veku v čase identifikácie. Uvedený dátum narodenia musí byť riadne zapísaný podľa údajov poskytnutých žiadateľom. Ak majú orgány odôvodnené pochybnosti, mali by začať a vykonať postup posúdenia veku, aby zákonným spôsobom zistili, či by sa mali zaevidované informácie zmeniť. V opačnom prípade budú musieť prijať vyhlásenie danej osoby. Každá zmena oficiálnych registračných alebo identifikačných údajov preto musí byť založená na výsledku posúdenia veku, čím sa zabezpečí spravodlivosť v konaní a právna istota.

V článku 23 nariadenia o konaní o azyle sa stanovuje, že orgány musia takisto **určiť opatrovníka** pre každú osobu bez sprievodu, ktorá tvrdí, že je maloletá, alebo ak existujú dôvody domnievať sa, že ide o maloletú osobu. Opatrovník by mal byť k dispozícii domnelému dieťaťu počas celého postupu posúdenia veku ⁽⁴¹⁾ a opatrovníctvo by malo pokračovať aj po potvrdení maloletosti. Rovnaké opatrenie by sa malo zväžiť aj v prípadoch, keď osoba

⁽⁴¹⁾ Odôvodnenie 35 nariadenia o konaní o azyle.

odôvodnene vyzerá ako maloletá, ale vyhlasuje, že je dospelá. Výbor OSN pre práva dieťaťa a Rada Európy takisto odporúčajú všeobecne uplatňovať **domnienku maloletosti**.

*Štáty by mali zaistiť, aby sa osoba, ktorá sa podrobí posúdeniu veku, považovala za **dieťa**, pokiaľ sa v postupe posúdenia veku neurčí inak* ⁽⁴²⁾.

Je dôležité mať na pamäti, že **dôkazné bremeno** nesú orgány.

Kým **prebieha postup posúdenia veku**, osoba by mala byť umiestnená v rovnakom prostredí starostlivosti ako ostatné deti (bez sprievodu) a mali by sa pre ňu zaistiť rovnaké podmienky a procesné záruky ako pre ostatné deti (bez sprievodu) ⁽⁴³⁾.

Hoci ubytovanie (potenciálnych) mladých dospelých, ktorí tvrdia, že sú deťmi, spolu s deťmi **predstavuje výzvy v oblasti ochrany**, tieto riziká sa vo všeobecnosti dajú zvládnuť prostredníctvom **primeraného dohľadu a monitorovania**. Môže to zahŕňať zaistenie:

- primeraného pomeru počtu zamestnancov na ubytované osoby,
- prítomnosti zamestnancov vyškolených v oblasti ochrany detí,
- pravidelného pozorovania dynamiky skupiny,
- jasného kódexu správania pre žiadateľov a
- mechanizmu na rýchle hlásenie a riešenie incidentov.

Dodatočné opatrenia môžu zahŕňať **oddelené priestory na spanie** podľa vekových skupín a pohlavia, štruktúrovaný denný režim a pravidelné individuálne stretnutia so sociálnymi pracovníkmi alebo opatrovníkmi s cieľom včas odhaliť napätie alebo zraniteľnosť.

Keďže sa v prípade žiadateľov, ktorých vek sa posudzuje, môže v konečnom dôsledku potvrdiť, že sú deťmi, **je dôležité, aby počas tohto obdobia neboli postihovaní**. Z tohto dôvodu by sa vyhradené miestnosti **nemali považovať za segregáciu**: žiadatelia, ktorých vek sa posudzuje, by mali mať naďalej prístup do spoločných priestorov a k spoločným činnostiam pod dohľadom prijímacích pracovníkov, čím sa podporí začlenenie a zároveň sa zachová bezpečné prostredie pre všetkých. Ak sa na základe posúdenia veku zistí, že osoba je dospelá, mala by byť informovaná o zmene ubytovania a čo najskôr premiestnená do vhodného zariadenia.

Naopak umiestňovanie (potenciálnych) detí do zariadení pre dospelých vyvoláva oveľa vážnejšie obavy, pokiaľ ide o ochranu, a vystavuje ich zvýšenému riziku násillia, zneužívania, vykorisťovania, zanedbávania a opätovnej traumatizácie. Porušili by sa tým medzinárodné normy ochrany detí a zásada najlepšieho záujmu dieťaťa. Preto je potrebné sa takémuto umiestneniu úplne vyhýbať. Orgány musia pamätať na to, že väčšie a škodlivejšie riziko spočíva v tom, že sa s deťmi zaobchádza ako s dospelými, a nie v dočasnom ubytovaní mladých dospelých v prostredí vhodnom pre deti a v zaistení príslušného dohľadu.

⁽⁴²⁾ Usmernenie č. 2 v Rade Európy, *Odporúčanie Výboru ministrov CM/Rec(2022)22 členským štátom o zásadách a usmerneniach v oblasti ľudských práv týkajúcich sa posudzovania veku v kontexte migrácie*, 2022, <https://rm.coe.int/0900001680a96350>.

⁽⁴³⁾ Ako sa stanovuje v článku 27 ods. 9 písm. c) a písm. d) smernice o prijímacích podmienkach (2024).

Súvisiaca publikácia EUAA

Ďalšie informácie o prijímacích podmienkach pre deti bez sprievodu sú uvedené v dokumente úradu EASO (EUAA), [Usmernenie týkajúce sa podmienok prijímania detí bez sprievodu: prevádzkové normy a ukazovatele](#), december 2018.

Normy a judikatúra formujúce postupy posúdenia veku

Hoci sa to v nariadení o konaní o azyle výslovne nestanovuje ako zásada, v medzinárodných normách a judikatúre sa domnienka maloletosti často pripomína, aby sa poukázalo na procesné záruky, ktoré sa majú uplatňovať.

Výbor pre práva dieťaťa: pokiaľ ide o zaobchádzanie s deťmi bez sprievodu a deťmi odlúčenými od rodičov mimo ich krajiny pôvodu, Výbor pre práva dieťaťa zdôrazňuje, že deti musia byť okamžite identifikované po príchode a posúdenie veku by sa malo uskutočňovať „vedeckým, bezpečným a spravodlivým spôsobom citlivým voči veku (pozn. prekl.: zameraným na dieťa) a citlivým voči pohlaviu dieťaťa, nesmie pri ňom prísť k narušeniu telesnej integrity, musí sa rešpektovať ľudská dôstojnosť a v prípade pretrvávajúcich pochybností treba rozhodnúť v prospech posudzovaného – teda ak existuje možnosť, že osoba je dieťaťom (...)“.⁽⁴⁴⁾

Rozsudok vo veci Darboe a Camara/Taliansko⁽⁴⁵⁾: Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP) stanovil, že domnienka maloletosti je neoddeliteľným prvkom ochrany poskytovanej osobám bez sprievodu, ktoré vyhlasujú, že sú maloleté. **Táto domnienka vedie k procesným zárukám**, ktoré sa musia uplatňovať v rámci postupov posúdenia veku na zaistenie, aby nesprávna identifikácia ako dospelaj osoby nevedla k porušovaniu práv.

Rozsudok vo veci Hämmäläinen/Fínsko⁽⁴⁶⁾: ESĽP zdôraznil dôležitosť zaručenia záruk pre deti bez sprievodu a uznal, že na ich zaručenie je nevyhnutná domnienka maloletosti.

⁽⁴⁴⁾ Výbor pre práva dieťaťa, [Všeobecný komentár č. 6 \(2005\), Zaobchádzanie s deťmi bez sprievodu a s deťmi odlúčenými od rodičov krajiny ich pôvodu](#), 2005. Ďalšie veci predložené Výboru pre práva dieťaťa sú: J.A.B./Španielsko: predložené Výboru pre práva dieťaťa piatimi dospelými migrantmi a žiadateľmi o azyl: A.L. z Alžírsku (16/2017), M.T. z Pobrežia Slonoviny (17/2017), J.A.B. z Kamerunu (22/2017) a M.A.B. a R.K., obaja z Guiney (24 a 27/2017). Všetky rozhodnutia, ktoré výbor prijal v období od júla 2019 do februára 2020, sú založené na rovnakom východiskovom bode: postupe určenia veku. Výbor v každom prípade skúmal, či sa týmto postupom porušilo niektoré ustanovenie dohovoru, a teda či postup – a jeho výsledok – viedol k porušeniu iných práv detí.

⁽⁴⁵⁾ () ESĽP, rozsudok z 21. októbra 2022, [Darboe a Camara/Taliansko](#), 5797/17, ECLI:CE:ECHR:2022:0721JUD000579717. Zhrnutie je k dispozícii v [databáze judikatúry EUAA](#).

⁽⁴⁶⁾ Rozsudok ESĽP zo 16. júla 2014, [Hämmäläinen / Fínsko](#), 37359/09, ECLI:CE:ECHR:2022:0721JUD000579717.

Rozsudok vo veci F.B./Belgicko ⁽⁴⁷⁾: vec sa týkala rozhodnutia o ukončení nároku žiadateľky na podporu ako maloletej osoby bez sprievodu na základe posúdenia veku. Bez toho, aby súd rozhodol o spoľahlivosti testov kostí alebo postavení žiadateľky ako maloletej osoby, konštatoval, že v rozhodovacom procese, ktorý viedol k rozhodnutiu ukončiť nárok žiadateľky na podporu ako maloletej osoby bez sprievodu, sa v dostatočnej miere neuplatňovali záruky na účely článku 8 EDLP, a preto jednomyseľne konštatoval porušenie tohto článku. Konkrétne uviedol, že v spise nie sú žiadne údaje o tom, že žiadateľka bola informovaná o tom, že na vykonanie lekárskej prehliadky je potrebný jej súhlas. Okrem toho zdôraznil, že lekárske prehliadky by sa vzhľadom na ich invazívnu povahu mali vykonávať len ako krajné riešenie, ak alternatívne prostriedky na rozptýlenie pochybností o veku dotknutej osoby nepriniesli jednoznačné výsledky. V tejto súvislosti uviedol, že pohovor so žiadateľkou viedol zamestnanec opatrovníckeho úradu, ktorý bol osobitne vyškolený v oblasti prijímania maloletých osôb, až po vykonaní kostných testov. Predbežný pohovor však mohol potenciálne umožniť zistiť, či pochybnosti o jej postavení ako maloletej možno vyvrátiť prostriedkami, ktoré menej narušujú súkromie a umožniť jej získať všetky potrebné informácie na účinnú obranu svojich práv.

O.Y.K.A./Dánsko ⁽⁴⁸⁾: Výbor OSN pre ľudské práva zdôraznil, že ak sa jednotlivci najprv zaregistrujú ako dospelý, ale neskôr tvrdia, že sú maloleté osoby, ich vek by sa mal opäť dôsledne posúdiť a ich tvrdenie by sa nemalo automaticky zamietnuť bez primeraných záruk a zváženia.

2.2.1. Posúdenie listinných dôkazov

Ak vzniknú pochybnosti o veku žiadateľa, ktorý sám vyhlásil, že je maloletý, orgány by mali najskôr zvážiť všetky **podporné dôkazy**, ktoré daná osoba môže poskytnúť na preukázanie svojho uvádzaného veku. Patria sem napríklad: cestovný pas, doklad totožnosti, pobytový preukaz, cestovné doklady, ako je doklad vydaný Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), náboženské alebo civilné osvedčenia potvrdzujúce rodinný stav (sobáš, narodenie, záznamy o rodine), školské vysvedčenia, záznamy o očkovaní žiadateľa alebo ktoréhokoľvek člena rodiny, ktoré uvádzajú vek žiadateľa.

Predložené dokumenty by sa nemali považovať za neplatné, pokiaľ nemožno preukázať, že boli získané podvodom, pozmenené alebo falšované.

⁽⁴⁷⁾ ESĽP, rozsudok zo 6. marca 2025, [F.B. / Belgicko](#), 47836/21, ECLI:CE:ECHR:2025:0306JUD004783621 (vo francúzštine). Zhrnutie je k dispozícii v [databáze judikatúry EUAA](#).

⁽⁴⁸⁾ Výbor OSN pre ľudské práva, [Views adopted by the Committee under article 5 \(4\) of the Optional Protocol, concerning communication No. 2770/2016](#) (Stanoviská prijaté výborom podľa článku 5 ods. 4 opčného protokolu týkajúce sa oznámenia č. 2770/2016), CCPR/C/121/D/2770/2016, 7. novembra 2017.

Článok 25 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle

Na účely posúdenia veku sa dokumenty, ktoré sú k dispozícii, považujú za pravdivé, pokiaľ neexistujú dôkazy o opaku, a zohľadnia sa výpovede maloletých osôb.

Ak majú vnútroštátne orgány podozrenie, že dokument je falšovaný, môžu požiadať o overenie. Žiadosť o overenie dokumentov z krajiny pôvodu je však nielen zdĺhavá, ale pre daného žiadateľa predstavuje aj potenciálne riziko z hľadiska ochrany. Pozri v tejto súvislosti článok 7 ods. 2 písm. b) nariadenia o konaní o azyle, v ktorom sa stanovuje, že „orgány nesmú [...] získať od údajných pôvodcov prenasledovania alebo vážneho bezprávia akékoľvek informácie spôsobom, ktorý by viedol k tomu, že by títo aktéri boli informovaní o skutočnosti, že príslušný žiadateľ prejavil vôľu podať žiadosť“. O overenie dokumentov krajinou pôvodu nemožno požiadať, ak žiadateľ vyjadril želanie požiadať o medzinárodnú ochranu, ak vznikne potenciálna potreba medzinárodnej ochrany alebo ak môže existovať riziko prenasledovania.

Vzhľadom na to, že žiadatelia môžu pochádzať z oblastí postihnutých konfliktmi a vojnami, je bežné, že fotografie svojich dokladov majú iba v mobilných telefónoch alebo uložené v e-mailovom účte.

V takom prípade by sa fotografie/skeny mali posudzovať s náležitým zohľadnením ich dôkaznej hodnoty. Hoci je potrebné uznať praktickú realitu, že žiadatelia sa často spoliehajú na digitálne kópie, orgány by mali zostať ostražité voči riziku falšovania alebo pozmenenia. Takéto kópie alebo skeny by sa preto mali posudzovať spolu s vyhláseniami žiadateľa.

Praktický príklad

Žiadateľ predloží tieto dokumenty:

- **fotografiu pasu** uloženú v mobilnom telefóne, pričom pôvodný pas sa stratil počas cesty,
- **naskenovaný rodný list** zaslaný e-mailom rodinným príslušníkom zo zahraničia,
- **fotokópiu registračného preukazu UNHCR,**
- **záznam o rodine** odfotografovaný po jednotlivých stránkach,
- **školský diplom alebo očkovací preukaz** v digitálnom formáte.

Spôľahlivosť takýchto dokumentov možno posúdiť na základe prvkov, ako sú konzistentnosť osobných údajov vo všetkých dokumentoch, viditeľné úradné pečiatky alebo podpisy, metaúdaje (napr. dátum vyhotovenia fotografie) alebo či dokument zodpovedá informáciám, ktoré sú o žiadateľovi už známe. Zároveň by orgány mali dávať pozor na to, že môže ísť o falšované alebo pozmenené dokumenty – či sú na nich orezané pečate, rôzne typy písma alebo viditeľné známky digitálnej úpravy. Ak pretrvávajú odôvodnené pochybnosti, hodnotu takýchto kópií možno zvážiť porovnaním s inými dôkazmi (ako sú pohovory, svedecké výpovede alebo informácie od uznávaných organizácií). Kroky na overenie by sa mali vykonávať len vtedy, ak neohrozujú žiadateľa, pričom by sa mala dodržiavať zásada dôvernosti ⁽⁴⁹⁾.

Overenie by sa preto nemalo vyžadovať ⁽⁵⁰⁾, ak sú k dispozícii iné nepriame dôkazy potvrdzujúce maloletosť.

2.2.2. Odôvodnenie posúdenia veku

Posúdenie veku nemôže byť bežnou praxou; malo by sa začať len v prípade, že **existujú odôvodnené pochybnosti** o uvádzanom veku jednotlivca. Takéto pochybnosti môžu vzniknúť, ak uvedený vek nemožno potvrdiť alebo je v rozpore s dostupnými dôkazmi po vypočutí žiadateľa, zhromaždení relevantných dokumentov a informácií a posúdení ďalších ukazovateľov.

Ako sa uvádza v nariadení o konaní o azyle, ak informácie získané po vypočutí žiadateľa a zhromaždení dostupných dôkazov alebo iných náznakov nedokážu rozptýliť pochybnosti orgánov (z dôvodu nezrovnalostí alebo rozporov), „rozhodujúci orgán **môže** v rámci posudzovania žiadosti pristúpiť k multidisciplinárnemu posúdeniu vrátane psychosociálneho posúdenia ⁽⁵¹⁾ s cieľom odhadnúť vek žiadateľa.

V uvedenom ustanovení sa výrazom **môže** vyjadruje, že rozhodnutie o začatí konania o posúdení veku podlieha **voľnej úvahe** a nejde o **povinnosť**. Orgány sa môžu rozhodnúť, že uplatnia pochybnosti vykladané v prospech osoby a žiadateľ môže byť **vyhlásený za maloletého bez vykonania posúdenia veku** (pozri oddiel predtým so [scenármi](#)).

Ak však majú orgány odôvodnené pochybnosti o veku žiadateľa, na ktorého by sa v prípade, že ide o dospelú osobu, vzťahovalo povinné konanie na hraniciach, táto osoba musí byť (predbežne) zaradená do **konania o azyle na hraniciach** a musia jej byť poskytnuté prijímacie podmienky prispôbené deťom bez sprievodu. V tomto prípade je posúdenie veku povinné ⁽⁵²⁾. Podrobnejšie informácie sú k dispozícii v pripravovanom usmernení Európskej komisie o konaní o azyle a návrate na hraniciach.

⁽⁴⁹⁾ Článok 7 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵⁰⁾ Článok 25 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵¹⁾ Článok 25 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵²⁾ Článok 53 ods. 1 druhá veta nariadenia o konaní o azyle.

Zhrnutie

- Počiatočné pochybnosti môžu vzniknúť kvôli chýbajúcim dokladom, menším nezrovnalostiam alebo subjektívnym pocitom ohľadne o veku. Môžu, ale nemusia byť rozptýlené predbežným overením veku. Ak sa rozptýlia, nie je potrebné žiadne posúdenie veku.
- Odôvodnené pochybnosti môžu vyplynúť z faktických rozporov, rozporov vo vyhláseniach žiadateľa, nekonzistentných úradných záznamov alebo neschopnosti objasniť nezrovnalosti počas predbežného overenia veku. Môže to viesť k potrebe vykonať postup posúdenia veku.

2.3. Opatrovníctvo alebo zastúpenie

Opatrovník⁽⁵³⁾ alebo v prípade, že nie je možné urýchlene určiť stáleho opatrovníka, dočasný opatrovník⁽⁵⁴⁾ pre deti bez sprievodu musí byť vymenovaný čo najskôr. Ide o potrebnú záruku na zabezpečenie najlepšieho záujmu dieťaťa počas celého konania o azyle a postupu posúdenia veku (pozri [oddiel 2.1 Najlepší záujem dieťaťa](#)). Organizácie alebo fyzické osoby, ktorých záujmy by mohli byť v konflikte so záujmami maloletej osoby bez sprievodu, nesmú byť vymenované za opatrovníkov. V pakte sa takisto zdôrazňuje, že úzka spolupráca s vnútroštátnymi orgánmi na ochranu detí je dôležitá už od momentu preverovania, pričom sa vyžaduje, aby bola čo najskôr vymenovaná osoba s príslušnými odbornými znalosťami v oblasti pomoci dieťaťu⁽⁵⁵⁾.

Opatrovník má byť vymenovaný **do 15 dní**⁽⁵⁶⁾ od prejavu vôle podať žiadosť. Vo výnimočných situáciách, vrátane neprimerane vysokého počtu žiadostí, môže byť táto lehota predĺžená o **10 pracovných dní**⁽⁵⁷⁾.

⁽⁵³⁾ Článok 2 bod 12 nariadenia o riadení azylu a migrácie, článok 3 bod 18 a článok 33 kvalifikačného nariadenia, článok 11 ods. 3 nariadenia o preverovaní, článok 23 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle, článok 14 ods. 1 [nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) č. 603/2013](#) z 26. júna 2013 o zriadení systému Eurodac na porovnanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie nariadenia (EÚ) č. 604/2013, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov, a o žiadostiach orgánov členských štátov na presadzovanie práva a Europolu o porovnanie s údajmi v systéme Eurodac na účely presadzovania práva a o zmene nariadenia (EÚ) č. 1077/2011, ktorým sa zriaďuje Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013).

⁽⁵⁴⁾ Článok 23 ods. 2 písm. a) nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵⁵⁾ Článok 23 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵⁶⁾ Článok 23 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁵⁷⁾ Článok 23 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle a článok 23 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

Úlohy opatrovníka v súvislosti s posúdením veku

Pred začatím postupu posúdenia veku musí mať (dočasný) opatrovník dostatok času na prípravu, informovanie žiadateľa a v prípade potreby na konzultáciu s právnym poradcom. Odporúča sa, aby opatrovník a žiadateľ s podporou právneho poradcu mali možnosť diskutovať s orgánmi o konkrétnych pochybnostiach, ktoré vyplynuli z dokumentov, vyhlásení alebo iných relevantných skutočností. Zaisťujú sa tým transparentnosť a umožní sa prípadné objasnenie alebo predloženie dodatočných dôkazov, ktoré môžu rozptýliť nejasnosti bez potreby ďalšieho konania.

Opatrovník spolu s prípadným právnym zástupcom by mal žiadateľovi vysvetliť, čo zahŕňa posúdenie veku, a to:

- metódy, ktoré možno použiť,
- čo možno očakávať a ako budú jednotlivé kroky prebiehať,
- povinnosť žiadateľa spolupracovať a dôsledky nespôsobnosti [napríklad odmietnutie podrobiť sa postupu posúdenia veku – buď multidisciplinárneho posúdeniu, alebo lekárske vyšetreniam – nie je samo osebe dôvodom na zamietnutie žiadosti, ale môže viesť orgány k domnienke, že daná osoba je dospelá ⁽⁵⁸⁾].

Toto je zásadný aspekt, pretože jasné a pre deti zrozumiteľné informácie môžu budovať dôveru, zmierňovať strach a podporovať spoluprácu, zároveň však môžu podnietiť žiadateľa, aby poskytol dodatočné informácie alebo dokumenty, ktoré potvrdzujú ním uvádzaný vek.

Počas posúdenia veku má opatrovník alebo zodpovedná dospelá osoba právo klásť otázky na objasnenie a/alebo vyjadriť pripomienky na podporu žiadateľa. Opatrovník počas celého procesu zohráva dôležitú úlohu aj pri starostlivosti o blaho žiadateľa: mal by sa usilovať o to, aby bolo zaistené jeho blaho a môže požiadať o prestávky, ak je žiadateľ rozrušený, pod tlakom alebo sa zdá byť zmätený. Opatrovník/zodpovedná dospelá osoba môže v prípade potreby zasiahnuť a zabezpečiť, aby proces prebiehal s rešpektom, podporujúcim spôsobom a bol prispôsobený potrebám žiadateľa. Na riadne plnenie svojej úlohy pri podpore žiadateľa je dôležité, aby (dočasný) opatrovník a prípadne právny poradca mali včas prístup k výsledku posúdenia veku a k odôvodneniu rozhodnutia. Opatrovník má právo na prístup k obsahu príslušných dokumentov v spise žiadateľa (ktorý musí obsahovať všetky dokumenty týkajúce sa lekárskej prehliadky). Tým sa zaručuje, že môže žiadateľa primerane informovať a umožniť mu uplatniť právo na účinný opravný prostriedok, aby sa mohol odvolať proti rozhodnutiu o posúdení veku v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi, a to buď v rámci samostatného odvolania, alebo ako súčasť odvolania proti rozhodnutiu v konaní na prvom stupni.

⁽⁵⁸⁾ Článok 25 ods. 6 nariadenia o konaní o azyle: „... Takéto odmietnutie sa môže považovať len za vyvrátenú domnienku, že žiadateľ nie je maloletou osobou.“

Súvisiace nástroje EUAA

EUAA/Rada Európy, [Age Assessment for Children – YouTube](#) (Posúdenie veku pre deti – YouTube) (k dispozícii v 13 jazykoch).

EUAA, [All You Need to Know about Age Assessment](#) (Všetko, čo potrebujete vedieť o posúdení veku), január 2022. Ide o informačnú brožúru o posúdení veku vhodnú pre deti, ktorá dopĺňa uvedené animované video.

EASO (EUAA), [Age Assessment for Children – YouTube](#) (Posúdenie veku pre deti–YouTube) (dostupné v 23 jazykoch). Ide o informatívnu animáciu pre odborníkov z praxe, v ktorej sa vysvetľujú dôvody posúdenia veku, kde sa uskutočňuje a ako by malo prebiehať.

EASO (EUAA), [Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach](#), február 2019. V súčasnosti sa s ohľadom na pakt pripravuje nové vydanie tejto príručky, ktoré bude k dispozícii v roku 2026.

EUAA/FRA, [Úvod do medzinárodnej ochrany: Praktický nástroj pre opatrovníkov](#), október 2023.

EUAA/FRA, [Konanie o azyle: Praktický nástroj pre opatrovníkov](#), október 2023.

EASO (EUAA), [Age Assessment Practices in EU+ Countries: Updated findings](#) (Postupy posúdenia veku v krajinách EÚ+: aktualizované zistenia), september 2021.

2.4. Úloha právneho poradcu

V nariadení o konaní o azyle sa stanovuje, že žiadatelia by mali mať právo radiť sa vo všetkých fázach správneho konania s právnym poradcom o veciach súvisiacich s ich žiadosťou⁽⁵⁹⁾. O bezplatné **právne poradenstvo** možno požiadať hneď po zaregistrovaní prejavu vôle požiadať o medzinárodnú ochranu, a to aj v prípade detí⁽⁶⁰⁾.

Ak to vnútroštátne právo umožňuje, právne poradenstvo a právnu pomoc môže poskytovať tá istá osoba. Právne poradenstvo sa líši od právnej pomoci a zahŕňa usmernenia, pomoc a vysvetlenie celého konania, pokiaľ ide o práva, povinnosti, pravidlá týkajúce sa rôznych postupov, informácie o tom, ako proti zamietavému rozhodnutiu podať opravný prostriedok. Je bezplatné a žiadateľ by mal byť informovaný o možnosti požiadať o právne poradenstvo najneskôr pri registrácii.

Bezplatné **právne poradenstvo** môže poskytovať jedna osoba viacerým žiadateľom súčasne alebo individuálne. Úloha právneho poradcu spočíva v poskytovaní všeobecných usmernení

⁽⁵⁹⁾ Článok 15 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁶⁰⁾ Článok 33 ods. 1 druhý pododsek nariadenia o konaní o azyle: „Prvý pododsek tohto odseku sa uplatňuje bez toho, aby bolo dotknuté právo maloletých osôb bez sprievodu na právne poradenstvo a právnu pomoc a zastupovanie v súlade s článkami 15 a 16.“

a pomoci počas celého správneho konania o medzinárodnej ochrane ⁽⁶¹⁾, vrátane prípadov, keď sa vykonáva posúdenie veku. Kým skupinové informačné stretnutia môžu byť užitočné na poskytnutie predbežných informácií, nemôžu nahradiť individuálne poradenstvo, ktoré je nevyhnutné na ochranu najlepšieho záujmu domnelého dieťaťa, v prípade ktorého sa vykonáva postup posúdenia veku. Právni poradcovia budú podporovať opatrovníka alebo rodičov/opatrovateľov (dieťaťa so sprievodom) pri informovaní domnelého dieťaťa a pomáhaní mu, a to aj pokiaľ ide o potenciálny vplyv, ktorý môže mať výsledok posúdenia veku na jeho žiadosť a ďalšie súvisiace postupy.

Plnenie tejto úlohy si vyžaduje, aby boli jednotliví právni poradcovia alebo organizácie občianskej spoločnosti poskytujúce túto službu boli v rámci vnútroštátneho postupu pripustení alebo povolení na jej poskytovanie a aby mali prístup k žiadateľovi. Okrem toho by sa právny poradca pri poskytovaní poradenstva žiadateľovi nikdy nemal dostať do situácie konfliktu záujmov.

Hoci sa v nariadení o konaní o azyle nestanovuje právo odvolať sa proti rozhodnutiu o posúdení veku nezávisle od rozhodnutia o medzinárodnej ochrane, členským štátom to nebráni v tom, aby tak urobili podľa vnútroštátneho práva.

Ak vnútroštátne právne predpisy umožňujú samostatné odvolanie proti posúdeniu veku, **právo na účinný opravný prostriedok** stanovené v nariadení o konaní o azyle a charte je naďalej relevantné. Vo všetkých prípadoch by mali byť žiadatelia, (dočasní) opatrovníci a právni poradcovia/poradcovia **jasne informovaní o dostupných možnostiach odvolania sa proti rozhodnutiu**, o postupoch a platných lehotách, ako aj o relevantných informáciách, ktoré boli základom pre rozhodnutie o veku.

Bezplatné právne poradenstvo a právne zastupovanie by malo byť dostupné v prípadoch, keď žiadateľ chce podať odvolanie alebo napadnúť rozhodnutie týkajúce sa veku, buď ako súčasť odvolania proti rozhodnutiu o žiadosti o medzinárodnú ochranu, alebo ako samostatný akt v rámci vnútroštátneho konania. Ak sa podľa vnútroštátnych právnych predpisov predpokladá samostatné právne odvolanie proti rozhodnutiu o posúdení veku, prístup k bezplatnému právnemu poradenstvu podlieha pravidlám a postupom stanoveným na vnútroštátnej úrovni vrátane pravidiel a postupov, ktorými sa riadi uplatniteľnosť *pro bono* zastupovania. Aj v tomto prípade je nevyhnutné poskytnúť potrebné informácie opatrovníkovi alebo rodičom a žiadateľovi o tom, ako podať odvolanie a aké sú lehoty, ktoré treba dodržať.

Súvisiace nástroje EUAA

- EUAA, [Practical Guide on Free Legal Counselling: Organisation of the provision of free legal counselling](#) (Praktická príručka o bezplatnom právnem poradenstve: organizovanie poskytovania bezplatného právneho poradenstva), október 2025.
- [Legal counselling and assistance | Let's Speak Asylum](#) (Právne poradenstvo a pomoc/Hovorme o azyle).

⁽⁶¹⁾ Článok 16 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

2.5. Právo na informácie, účasť a súhlas

Žiadosť o absolvovanie posúdenia veku môže byť pre žiadateľov mätúca môže vyvolávať obavy⁽⁶²⁾, pretože nemusia rozumieť tomu, prečo je takýto postup potrebný. Môžu mať takisto pocit, že sa im nedôveruje, a niektorí žiadatelia to môžu vnímať ako obvinenie z nečestnosti, a nie ako štandardný procedurálny krok. Na ochranu práv a blaha žiadateľov počas celého procesu je nevyhnutné zabezpečiť, aby **boli riadne informovaní**, zapojení a aby dostali príležitosť vyjadriť súhlas.

Informácie o účele a postupe posúdenia veku sa majú poskytovať včas, pred začatím postupu, spôsobom, ktorý je vhodný pre daný vek, kultúru a deti⁽⁶³⁾. Porozumenie musí byť overené dvakrát a žiadateľ musí mať možnosť klásť otázky. Do tohto postupu môžu byť zapojení kultúrni mediátori, tlmočníci, opatrovníci a/alebo rodičia. Opatrovník môže žiadateľovi v rámci postupu posúdenia veku pomôcť pri riešení nezrovnalostí tým, že mu vysvetlí, prečo uvádzaný vek nie je akceptovaný alebo prečo sú predložené dôkazy nedostatočné. Žiadateľovi to pomôže lepšie pochopiť proces a podporí sa tým spolupráca vrátane poskytovania dodatočných informácií.

Je dôležité, aby žiadatelia mali **možnosť vyjadriť svoje názory** a myšlienky o všetkých záležitostiach, o ktorých sa v rámci postupu posúdenia veku diskutuje. Ich aktívne zapojenie a účasť⁽⁶⁴⁾ by preto mali byť zaručené⁽⁶⁵⁾. Orgány by mali ústne vypočuť žiadateľov a ich rodičov vždy, keď majú akékoľvek pochybnosti o uvádzanom veku alebo keď sa zistia nezrovnalosti. Rodičia môžu často poskytnúť dôležité informácie o pôvode, výchove a rodinných pomeroch žiadateľa, ktoré môžu prispieť k objasneniu nejasností a spresniť stanovenie veku žiadateľa. Zapojeným rodičov sa takto zabezpečuje aj spravodlivosť v konaní, rešpektuje právo dieťaťa byť vypočuté spolu s jeho opatrovateľmi a pomáha chrániť najlepší záujem dieťaťa tým, že sa zohľadňuje hľadisko rodiny.

Žiadateľ, opatrovník alebo rodičia musia mať možnosť **vyjadriť súhlas** alebo nesúhlas s účasťou na posúdení veku, a to najmä vo fáze lekárskeho prehliadok, ak sa vykonávajú (pozri [Príloha 4 – Príklad formulára súhlasu s účasťou na posúdení veku](#)). Súhlas musí byť udelený bez vonkajšieho nátlaku alebo manipulácie, najmä v prípade osôb, ktoré v minulosti zažili vykorisťovanie, nátlak, rodovo podmienené násilie alebo zneužívanie.

V súlade s nariadením o konaní o azyle⁽⁶⁶⁾ musí žiadateľ aj jeho opatrovník **udelieť súhlas s lekárskou prehliadkou**: to znamená, že majú **právo odmietnuť**. Žiadateľ a jeho rodičia alebo opatrovník by mali byť informovaní, že samotné odmietnutie nemôže viesť k zamietnutiu **žiadosti o medzinárodnú ochranu** a môže byť považované iba za vyvrátenú domnienku, že žiadateľ nie je maloletou osobou⁽⁶⁷⁾.

⁽⁶²⁾ Argyriou, Dr A., *The psychological impact of the age dispute process on unaccompanied children seeking asylum in the UK* (Psychologický vplyv postupu riešenia sporov ohľadne veku na deti bez sprievodu žiadajúce o azyl v Spojenom kráľovstve), 2024.

⁽⁶³⁾ Článok 5 ods. 2 smernice o prijímacích podmienkach (2024), článok 23 ods. 5 nariadenia o konaní o azyle, článok 11 ods. 3 nariadenia o preverovaní.

⁽⁶⁴⁾ V súlade s [ODPORÚČANÍM KOMISIE z 23. apríla 2024 o rozvoji a posilňovaní integrovaných systémov ochrany detí v najlepšom záujme dieťaťa](#) (C/2024/2680 final).

⁽⁶⁵⁾ () Právo dieťaťa byť vypočuté je uznané v niekoľkých právnych nástrojoch, napr.: Výbor OSN pre práva dieťaťa, Všeobecný komentár č. 12 (2009): k právu dieťaťa byť vypočuté, CRC/C/GC/12, 20. júla 2009, <https://www.refworld.org/legal/general/crc/2009/en/70207>; odôvodnenie 23 nariadenia o konaní o azyle; článok 23 ods. 3 nariadenia o riadení azylu a migrácie.

⁽⁶⁶⁾ Článok 25 ods. 5 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁶⁷⁾ Článok 25 ods. 6 nariadenia o konaní o azyle.

Keďže v právnych predpisoch sa výslovne vyžaduje súhlas **len v prípade lekárskej zložky** posúdenia veku ⁽⁶⁸⁾, neexistuje žiadny formálny právny základ pre odmietnutie multidisciplinárneho posúdenia. V praxi však môže žiadateľ skutočne odmietnuť účasť – napríklad tým, že sa nezúčastní na psychosociálnom hodnotení alebo počas pohovoru neprehovorí. Týmto sa zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť, aby bol žiadateľ primerane informovaný o účele a rozsahu celého postupu posúdenia veku a rozumel mu, ako aj o jeho multidisciplinárnych prvkoch. Na podporu spolupráce a zabezpečenie spravodlivosti a transparentnosti postupu je nevyhnutná jasná a prístupná komunikácia.

V prípade odmietnutia **sa musia preskúmať dôvody odmietnutia zo strany danej osoby**. Pochopenie dôvodov odmietnutia a poskytnutie prispôsobenejších informácií môže pomôcť prekonať počiatočné obavy a podporiť spoluprácu.

Pokiaľ výsledok posúdenia veku nezodpovedá očakávaniam žiadateľa, je zásadné, aby žiadateľ porozumel tomu, že má právo napadnúť tento výsledok prostredníctvom **dostupných mechanizmov odvolania alebo preskúmania**. Ak sa vo vnútroštátnych systémoch predpokladá samostatné odvolanie proti rozhodnutiu o určení veku, žiadateľ by mal byť výslovne informovaný o tom, že podanie takéhoto odvolania nebude mať nepriaznivý vplyv na posúdenie jeho žiadosti o medzinárodnú ochranu.

Táto záruka sa vzťahuje rovnako na poskytovanie informácií, súhlas a účasť, čím sa zabezpečuje, aby žiadatelia mohli uplatňovať svoje práva bez obáv z dôsledkov. Zodpovednosť za informovanie žiadateľa o právnych dôsledkoch odmietnutia nesie spravidla zamestnanec poverený prípadom. Obavy súvisiace so samotným postupom prehliadky by však mal rozptýliť lekár s podporou opatrovníka, aby sa vytvorila dôvera a poskytnulo uistenie.

2.6. Kvalifikovaní posudzovatelia veku

Orgány musia zabezpečiť, aby osoby určené na vykonanie posúdenia veku mali **potrebné odborné znalosti/specializáciu**. V nariadení o konaní o azyle sa jasne odkazuje na **kvalifikovaných odborníkov** s odbornými znalosťami v oblasti odhadu veku a vývinu detí, ako sú sociálni pracovníci, psychológovia alebo pediatri, s cieľom posúdiť rôzne faktory, ako sú fyzické, psychologické, vývinové, environmentálne a kultúrne faktory ⁽⁶⁹⁾.

Pojem „kvalifikovaní odborníci“ zapojení do posúdenia veku nie je v nariadení o konaní o azyle výslovne vymedzený. Preto by sa mal uviesť odkaz na príslušné **vnútroštátne právne predpisy**, v ktorých sa špecifikujú kvalifikácie alebo profesijné profily, ktoré sa vyžadujú na preukázanie spôsobilosti v oblasti **odhadovania veku a vývoja dieťaťa**.

Hoci sa v nariadení o konaní o azyle nestanovuje jednotná norma, **navrhuje sa v ňom, že sociálni pracovníci, psychológovia alebo pediatri** by mali byť súčasťou multidisciplinárneho tímu. Členské štáty by preto mohli **overiť vnútroštátne kvalifikačné požiadavky** na tieto povolania a zabezpečiť tak, aby osoby zapojené do postupu posúdenia veku mali primerané odborné znalosti a kvalifikácie.

⁽⁶⁸⁾ Súhlas sa žiada len v prípade lekárskej prehliadky, a nie pre úplný postup posúdenia veku (článok 25 ods. 4 nariadenia o konaní o azyle).

⁽⁶⁹⁾ Článok 25 ods. 1 a odôvodnenie 37 nariadenia o konaní o azyle.

V súlade s multidisciplinárnym charakterom posúdenia veku majú členské štáty možnosť určiť odborníkov, ktorí majú byť zapojení, na základe ich osobitných zručností, kvalifikácií a odbornej prípravy. Rámec nevyklučuje žiadne profesijné profily, napr. zdravotnícky personál (napr. zdravotné sestry, pediatri, lekárov), psychosociálnych odborníkov alebo odborníkov z iných oblastí, ako sú etno-antropológovia alebo kultúrni mediátori, pokiaľ ich prínos a odborné skúsenosti sú pre postup relevantné a zmysluplné. Táto flexibilita umožňuje vnútroštátnym orgánom prispôbiť zloženie multidisciplinárneho tímu svojim administratívnym štruktúram a dostupným odborným znalostiam a zároveň zabezpečiť kvalitu a spoľahlivosť posúdenia.

Je však nevyhnutné, aby odborníci zapojení do nelekárskych zložiek postupu konali výlučne v rámci svojej kvalifikácie a odborných znalostí. Napríklad zdravotná sestra môže prispieť k multidisciplinárnemu posúdeniu tým, že na základe svojich odborných skúseností poskytne postrehy týkajúce sa celkového zdravotného stavu, hygieny alebo celkového vývoja žiadateľa. Nemalo by sa to však vzťahovať na vykonávanie lekárskeho alebo klinického prehliadok, ktoré patria do lekárskej fázy posúdenia veku a ktoré by mal vykonávať kvalifikovaný lekár.

Potrebné odborné znalosti znamenajú, že od posudzovateľov veku sa **okrem** ich základných odborných skúseností očakáva aj **osobitná odborná príprava o metódach a postupoch posúdenia veku**. Takáto odborná príprava by mala zahŕňať právne, vývojové, lekárske a procesné aspekty posúdenia veku v kontexte azylu, aby sa zabezpečilo, že posúdenia sa budú vykonávať pomocou prístupu zameraného na deti, spôsobom zohľadňujúcim kultúru a v súlade s právami.

Odbornú prípravu by mali organizovať alebo akreditovať príslušné vnútroštátne orgány v spolupráci (v prípade potreby) s orgánmi EÚ, ako je agentúra EUAA. Môžu do nej byť zapojené aj iné uznané akademické alebo profesijné inštitúcie.

Odborná príprava by mala zahŕňať:

- právne povinnosti podľa nariadenia o konaní o azyle a súvisiaceho práva EÚ,
- vývoj dieťaťa,
- zdravotné, psychologické a psychosociálne aspekty pri posudzovaní veku,
- techniky vedenia pohovoru prispôbené deťom,
- záruky na predchádzanie opätovnej traumatizácii a
- procesné normy na zabezpečenie multidisciplinárnych posúdení, ktoré sú zamerané na deti a sú v súlade s ich právami.

Na udržiavanie a aktualizovanie odborných znalostí by mali byť k dispozícii aj kurzy na zvyšovanie úrovne zručností a kontinuálny profesijný rozvoj.

Posudzovatelia veku by mali mať pokiaľ možno dostatočné odborné znalosti v oblasti ochrany detí. Mali by predovšetkým:

- poznať medzinárodné a vnútroštátne právne normy vrátane Dohovoru o právach dieťaťa a procesných záruk pri posúdení veku ⁽⁷⁰⁾,
- byť schopní účinne a empaticky komunikovať so žiadateľmi z rôznych kultúr a zabezpečiť, aby jednotlivec, ktorý sa zúčastňuje na posúdení veku, mohol vyjadriť svoje názory,
- mať základné znalosti o tom, ako rozpoznať prejavy a príznaky psychickej tiesne,
- absolvovať odbornú prípravu na zvládanie situácií, keď žiadateľ odhalí skúsenosti s násilím a zneužívaním, a byť informovaný o možnostiach, na koho v týchto prípadoch žiadateľa nasmerovať,
- byť nestranní a bez akéhokoľvek konfliktu záujmov,
- zaisťovať dôvernosť, nediskrimináciu a rešpektovanie dôstojnosti jednotlivca počas celého postupu posúdenia veku a
- mať prehľad o relevantných poskytovateľoch služieb a o systéme postúpenia v prípade, že sa počas posúdenia vyskytnú ďalšie naliehavé potreby (napr. fyzické zdravie, potreba ochrany alebo podobné).

Posudzovatelia veku, ktorí vedú **pohovor na posúdenie veku**, by mali mať dobré znalosti, pokiaľ ide o informácie o krajine pôvodu, ktoré sú pre daný prípad relevantné, ako aj kultúrne zvyklosti, normy a spoločenskú dynamiku. Tieto vedomosti majú zásadný význam pre dosiahnutie spoľahlivých výsledkov. Znalosť [portálu EUAA pre informácie o krajinách pôvodu](#) a ďalších relevantných webových sídiel alebo zdrojov môže navyše posudzovateľom pomôcť pri získavaní presných a aktuálnych informácií.

Posudzovatelia veku, ktorí vykonávajú **psychosociálne posúdenie**, musia mať zručnosti na posudzovanie modelov fyzického, psychologického a emocionálneho rastu detí a na ich hodnotenie s ohľadom na sociálny kontext dieťaťa. Pre prácu s deťmi z migračného prostredia sú mimoriadne dôležité aj medzikultúrne kompetencie. Vykonaním psychosociálneho posúdenia sú zvyčajne poverení psychológovia alebo sociálni pracovníci, ktorí sa špecializujú na kognitívny vývoj detí a sú vyškolení v oblasti posúdenia veku.

Lekárske prehliadky majú vykonávať lekári s odbornými znalosťami o deťoch a o odhadovaní veku. Vývojové znaky dieťaťa a snímky kostí skeletu zvyčajne posudzujú pediatri a rádiológovia. Títo lekárske experti by mali mať aj znalosti súvislostí vrátane ukazovateľov rastu špecifických pre krajinu pôvodu (ako sú pediatrické referenčné tabuľky vzťahujúce sa na konkrétne etnikum), a mali by vedieť o kultúrnych faktoroch, ktoré môžu ovplyvňovať fyzický vzhľad, zrelosť a spôsob komunikácie.

Hoci uvedené informácie odzrkadľujú ideálny profil posudzovateľov veku, je zrejmé, že v praxi môžu členské štáty čeliť problémom pri hľadaní dostatočného počtu odborníkov, ktorí spĺňajú

⁽⁷⁰⁾ UNHCR, *UNHCR observations on the use of age assessments in the identification of separated or unaccompanied children seeking asylum* (Pripomienky UNHCR k používaniu posúdenia veku pri identifikácii detí odlúčených od rodičov alebo detí bez sprievodu žiadajúcich o azyl), jún 2015, <https://www.refworld.org/jurisprudence/amicus/unhcr/2015/en/93634>; Rada Európy, *Human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration: Recommendation CM/Rec(2022)22 and Explanatory Memorandum* (Zásady a usmernenia v oblasti ľudských práv týkajúce sa posúdenia veku v kontexte migrácie: odporúčanie CM/Rec(2022)22 a vysvetľujúca správa), (Štrasburg: Rada Európy, apríl 2023), <https://rm.coe.int/cm-rec-2022-22-and-explanatory-memorandum-on-human-rights-principles-a/1680ab501f>; UNICEF, *Technical note on age assessment* (Technická poznámka k posúdeniu veku), pozri poznámku pod čiarou č. 7.

všetky požiadavky. S cieľom vyriešiť takýto potenciálny problém a zabezpečiť kvalitu a súlad s predpismi môžu orgány investovať do aspektov uvedených v ďalšom texte.

- **Postupné budovanie kapacít:** odborníci môžu najprv spĺňať základné požiadavky (právne normy, nestrannosť, komunikácia zohľadňujúca potreby detí) a postupne si prostredníctvom kontinuálneho profesijného rozvoja posilňovať ďalšie zručnosti (napr. riešenie odhalenia prípadov násillia, rozpoznávanie psychickej tiesne).
- **Cielená špecializovaná odborná príprava:** vnútroštátne orgány môžu vypracovať krátke prakticky zamerané moduly odbornej prípravy (napríklad zamerané na prístupy k prežitej traume, kultúrnej mediácii alebo záruky). Užitočnou pomôckou pre programy odbornej prípravy môže byť **program odborného vzdelávania úradu EUAA** ⁽⁷¹⁾.
- **Akreditačné a certifikačné systémy:** vytvorenie vnútroštátneho zoznamu vyškolených posudzovateľov veku, ktorí absolvovali povinnú odbornú prípravu, pomáha zaručiť dostupnosť a kvalitu.
- **Využívanie externých odborných znalostí:** ak nedostatky pretrvávajú, môžu členské štáty na podporu konkrétnych aspektov posúdenia uzatvoriť zmluvy so špecializovanými mimovládnyimi organizáciami, s orgánmi na ochranu detí alebo nezávislými odborníkmi alebo s nimi spolupracovať.
- **Partnerské učenie a výmena:** povzbudzovaním posudzovateľov, aby sa podelili o skúsenosti a dilemy prostredníctvom pravidelných diskusií o prípadoch alebo dohľadu sa zabezpečuje, aby sa odborné znalosti rozvíjali aj v podmienkach s obmedzenými zdrojmi.

Môžu sa vytvoriť kanály spolupráce medzi rôznymi orgánmi a externými organizáciami, aby bol k dispozícii dostatočný počet kvalifikovaných odborníkov.

Príklady osvedčených postupov na zlepšenie kvality postupov posúdenia veku

- Organizovať pravidelné partnerské stretnutia a výmeny medzi posudzovateľmi veku, kde môžu diskutovať o potenciálnych spoločných výzvach a riešeniach.
- V prípade potreby zabezpečiť, aby si žiadateľ mohol vybrať pohlavie odborníka, ktorý vykoná posúdenie. Toto je zvlášť dôležité v prípade, ak má žiadateľ viaceré osobitné potreby (napr. potenciálna obeť sexuálneho a rodovo podmieneného násillia, zneužívania alebo obchodovania s ľuďmi). Poskytnutie tejto možnosti môže pomôcť vytvoriť bezpečnejšie a príjemnejšie prostredie, ktoré navodí pocit dôvery a otvorenosti počas celého procesu.
- Zaviesť systém monitorovania na zaistenie kvality a učenia sa zo skúseností.

⁽⁷¹⁾ EUAA, [Training Catalogue](#) (Katalóg odbornej prípravy), august 2022.

Osvedčené postupy v oblasti postupov posúdenia veku v krajinách EÚ+

- Taliansky národný inštitút pre zdravie, migráciu a chudobu (INMP) vytvoril spoľahlivý systém na monitorovanie a hodnotenie vykonávania vnútroštátneho protokolu na posúdenie veku detí bez sprievodu ⁽⁷²⁾.
- Študijná skupina pre forenznú diagnostiku veku Nemeckej spoločnosti súdneho lekárstva organizovala každoročné skúšky odbornosti, aby priebežne zabezpečovala kvalitu ⁽⁷³⁾.

2.7. Nestrannosť a nediskriminácia počas postupu posúdenia veku

Každá osoba, u ktorej sa posudzuje vek, má právo na to, aby sa jej vek posúdil nestranne, bez predsudkov z dôvodu štátnej a etnickej príslušnosti či iných faktorov. Posudzovatelia si musia pri uskutočňovaní posúdení veku uviesť vlastnú zaujatosť.

Zaujatosť môže mať formy opísané v ďalej uvedenom texte (neúplný zoznam).

- Zovšeobecnenie na základe predchádzajúcich prípadov: ak sa zistilo, že predchádzajúci žiadatelia z určitej krajiny alebo komunity klamali o svojom veku, posudzovatelia si môžu podvedome vytvárať predsudky o nových žiadateľoch rovnakého pôvodu.
- Konfirmačné skreslenie: zameriavanie sa na dôkazy, ktoré podporujú vopred vytvorené predstavy (začatie posúdenia s predpokladom, že daný jednotlivec je dospelý/maloletý). To môže viesť k tomu, že prevažujú vnímané rysy alebo správanie, ktoré by mohli tieto predstavy potvrdiť (napr. zrelosť na základe vyjadrovania alebo fyzického vzhľadu), pričom sa ignorujú faktory, ktoré smerujú k opačnému záveru (napr. odpovede žiadateľa alebo doložené informácie o jeho živote).
- Nervozita, váhanie, nesúrodé informácie alebo nezáujem počas pohovoru môžu byť vykladané ako známky klamstva alebo dospelosti, a nie ako prirodzené reakcie na náročnú povahu postupu, opakované absolvovanie pohovorov alebo na prežitú traumou v minulosti.
- Posudzovatelia sa môžu neprímerane zameriavať na fyzické charakteristiky, ako je výška, črty tváre alebo svalová hmota, a vykladať ich ako ukazovatele dospelosti a ignorovať dôkazy, že na telesný vývin môže mať zásadný vplyv etnická príslušnosť, environmentálny stres alebo genetika.

⁽⁷²⁾ Národný inštitút pre zdravie, migráciu a chudobu (INMP), [Primo rapporto sull'attuazione del protocollo per la determinazione dell'età dei minori stranieri non accompagnati](https://www.inmp.it/index.php/ita/Pubblicazioni/Libri/Primo-rapporto-sull-attuazione-del-protocollo-per-la-determinazione-dell'età-dei-minori-stranieri-non-accompagnati) (Prvá správa o vykonávaní protokolu na určovanie veku maloletých cudzincov bez sprievodu), september 2022, <https://www.inmp.it/index.php/ita/Pubblicazioni/Libri/Primo-rapporto-sull-attuazione-del-protocollo-per-la-determinazione-dell'età-dei-minori-stranieri-non-accompagnati>.

⁽⁷³⁾ Študijná skupina pre forenznú diagnostiku veku Nemeckej spoločnosti súdneho lekárstva, [Criteria for age estimation in living persons](https://www.medizin.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlung_strafverfahren_eng.pdf) (Kritériá na odhad veku žijúcich osôb), 2008, https://www.medizin.uni-muenster.de/fileadmin/einrichtung/agfad/empfehlungen/empfehlung_strafverfahren_eng.pdf.

Poskytovanie usmernení posudzovateľom o **rozpoznávaní a zmierňovaní tejto zaujatosti**, využívanie **multidisciplinárneho prístupu** a zapojenie rôznych kvalifikovaných odborníkov posilňuje spravodlivosť a presnosť posúdenia veku, čo zabezpečuje, aby sa so žiadateľmi zaobchádzalo dôstojne a s rešpektom.

V minulosti sa na tento účel používali ďalej uvedené opatrenia, ktoré sa ukázali ako prínosné:

- preskúmanie výsledkov jednotlivých vykonaných posúdení,
- výmena informácií medzi odborníkmi zapojenými do posúdenia,
- mať viac ako jedného posudzovateľa veku, ktorí posudzujú prípad spoločne.

Táto **kolegialita** môže tiež pomôcť znížiť tlak na posudzovateľov vykonávajúcich zložitú úlohu, akou je posudzovanie veku tým, že spoločne nesú zodpovednosť za rozhodnutie, ktoré má pre žiadateľa závažné dôsledky.

Praktické aspekty

V záujme zachovania nestrannosti procesu posúdenia veku je nevyhnutné, aby posudzovatelia alebo komisia pre posúdenie veku **fungovali nezávisle** od tých, ktorí sú zodpovední za posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu alebo za riadenie prijímacích podmienok. Takéto inštitucionálne oddelenie pomáha zabezpečiť objektivitu a zmierňuje potenciálny konflikt záujmov, ktoré by mohli ohroziť najlepší záujem dieťaťa.

Za určitých okolností môžu odborníci pracujúci v rámci systému prijímania čeliť nepriamym prevádzkovým tlakom – napríklad obmedzeným ubytovacím kapacitám alebo obmedzeným zdrojom – ktoré by mohli neúmyselne ovplyvniť výsledok posúdenia veku. Podobne môžu inštitucionálny tlak vytvárať aj finančné aspekty spojené s poskytovaním prijímacích podmienok deťom v porovnaní s dospelými. Tieto aspekty sú rovnako relevantné v prípadoch, keď prijímanie riadia súkromné subjekty, ktoré môžu mať finančné záujmy spojené s počtom ubytovaných detí/dospelých. V prípadoch, keď posúdenie veku vykonávajú odborníci pracujúci pre rozhodujúci orgán alebo prijímací orgán, sa odporúča **zaviesť záruky**, ktorými sa zaistí úplná nezávislosť ich posúdenia. Zabránilo by sa tým prípadnému konfliktu záujmov (napr. zapojení posudzovateľa by sa nemali podieľať na posudzovaní žiadosti).

Podobné úvahy platia aj pre opatrovníkov: úloha opatrovníka by mala zostať oddelená od postupu posúdenia veku.

Praktické aspekty posúdenia veku v prípadoch zapojenia rodičov, príbuzných a sprevádzajúcich dospelých osôb

Posúdenie veku by sa malo požadovať a vykonávať len vtedy, ak je to skutočne nevyhnutné, t. j. ak existujú odôvodnené pochybnosti o uvádzanom veku. Môžu však nastať situácie, keď deti prichádzajú v sprievode dospelých, ktorí tvrdia, že sú príbuznými alebo rodičmi, a zistia sa ukazovatele obchodovania s ľuďmi, detského manželstva alebo je inak ohrozená ich ochrana – a to buď pri príchode, alebo po ukončení posúdenia najlepšieho záujmu. V takýchto prípadoch sa okrem bezpečnostných opatrení prijatých na základe týchto ukazovateľov môže začať posúdenie veku, aby sa situácia lepšie objasnila a orgány mohli včas prijať vhodné ochranné opatrenia.

- **Obavy z obchodovania s ľuďmi:** žiadateľov o azyl môžu sprevádzať dospelé osoby, ktoré nepravdivo tvrdia, že sú ich rodičmi alebo inými rodinnými príslušníkmi a ktoré môžu mať záujem na tom, aby bol žiadateľ uznaný buď ako maloletá osoba, alebo ako dospelá osoba (v závislosti od ich cieľov). Obchodníci s ľuďmi sa môžu napríklad vydávať za rodičov alebo blízkych príbuzných, aby legitimizovali svoju kontrolu nad dieťaťom, alebo naopak môžu dieťaťu nariadiť, aby vyhlásilo, že je dospelé, aby sa vyhli zárukám alebo ďalším kontrolám.
- **Detské manželstvá:** prípady, keď sa jeden z manželov predstavuje ako sprevádzajúca dospelá osoba, ale vzťah nemusí byť právne uznaný a dospelá osoba má záujem dosiahnuť vyhlásenie dieťaťa za plnoleté. To môže nastať aj vtedy, ak sa rodičia (alebo príbuzní) pokúšajú dohodnúť alebo už dohodli (nútené) manželstvo v hostiteľskej krajine a aby to utajili, vyhlásia, že ich dieťa je plnoleté.
- **Obavy týkajúce sa bezpečnosti alebo ochrany:** objavujú sa vtedy, keď vzniknú pochybnosti v súvislosti s tým, že sprevádzajúca dospelá osoba nemusí konať v najlepšom záujme dieťaťa. Obaja jednotlivci sa napríklad môžu vyhlásiť za dospelé osoby, ale orgány majú podozrenie, že jeden z nich je v skutočnosti dieťa. V týchto prípadoch môže skutočnosti ozrejmiť posúdenie veku, umožniť členskému štátu oddeliť osoby a prijať ochranné opatrenia, ktoré zabránia možnému vykorisťovaniu alebo zneužívaniu. Ak vzniknú obavy týkajúce sa bezpečnosti alebo ochrany, pohovor s údajnou sprevádzajúcou dospelou osobou a dieťaťom by sa mal viesť oddelene, aby sa vytvorili podmienky, ktoré umožnia dieťaťu sa slobodne vyjadrovať a odhaliť potenciálne vykorisťovanie, zneužívanie alebo nerovnováhu moci. V takýchto prípadoch je vymenovanie (dočasného) opatrovníka potrebné na ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa a na zabezpečenie, aby postup prebiehal s primeranou podporou. Táto záruka je nevyhnutná na potvrdenie pravosti údajného vzťahu a na posúdenie toho, či sprevádzajúca dospelá osoba koná v najlepšom záujme dieťaťa.

Pochybnosti o pravosti rodinných väzieb alebo obavy v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi, vykorisťovaním alebo ochranou by sa mali riešiť predovšetkým vhodnými ochrannými opatreniami a bezpečnostnými postupmi. Môže ísť o odovzdanie orgánom na ochranu detí alebo vnútroštátnemu oddeleniu pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi, orgánom presadzovania práva alebo iným príslušným orgánom. **Posúdenie veku** by sa nemalo považovať za štandardný nástroj na riešenie takýchto pochybností, ale skôr za **jeden prvok širšieho prístupu k ochrane dieťaťa a správe prípadov**, ktorý sa **používa len vtedy, ak je to nevyhnutne potrebné** a v plnom súlade s uplatniteľnými zárukami.

Posúdenie veku by sa naďalej malo vykonávať **výnimočne a mali by sa pri ňom zohľadňovať osobitné charakteristiky každého prípadu**; nikdy by sa nemalo stať bežnou praxou a jeho používanie musí zostať v súlade so zárukami a s obmedzeniami stanovenými v právnych predpisoch. V príkladoch uvedených v predchádzajúcom texte môže takéto posúdenie slúžiť ako doplňujúci nástroj na ochranu dieťaťa.

Vo všeobecnosti sa posúdenie veku menej často vykonáva v prípade detí prichádzajúcich s rodičmi alebo rodinnými príslušníkmi, keďže výpovede rodinných príslušníkov môžu často pomôcť potvrdiť alebo objasniť uvádzaný vek dieťaťa.

2.8. Pochybnosť vykladaná v prospech osoby

V prípade, že posúdenie veku nie je jednoznačné, musí sa uplatniť pochybnosť vykladaná v prospech osoby ⁽⁷⁴⁾. V praxi to znamená, že vek, ktorý uviedol žiadateľ, by sa mal považovať za platný.

Článok 25 ods. 2 druhá veta nariadenia o konaní o azyle

Ak výsledok posúdenia veku uvedeného v tomto odseku nie je presvedčivý, pokiaľ ide o vek žiadateľa, alebo zahŕňa vekovú škálu pod 18 rokov, členský štát považuje daného žiadateľa za maloletú osobu.

Táto záruka odráža zásadu najlepšieho záujmu dieťaťa a zabezpečuje, aby sa so žiadnym žiadateľom neoprávnene nezaobchádzalo ako s dospelým, vďaka čomu sa zachováva prístup k právam a ochrane poskytovanej deťom.

⁽⁷⁴⁾ Článok 25 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

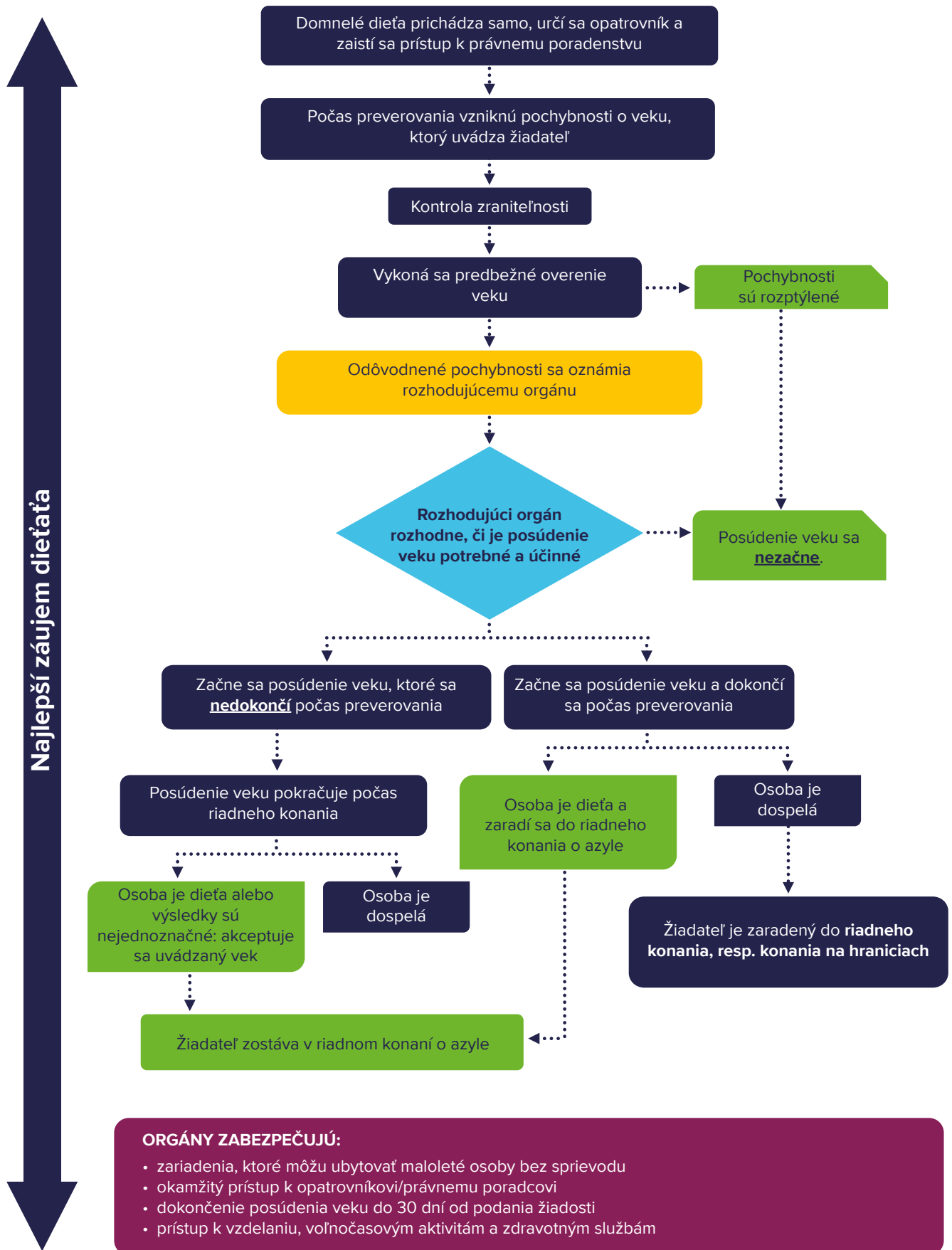

3. Praktické zavedenie postupu posúdenia veku

V tejto kapitole sa poskytujú usmernenia o tom, ako uplatňovať právne povinnosti stanovené v nariadení o konaní o azyle a súvisiacich nástrojoch, pričom sa zameriava na včasnú identifikáciu osobitných potrieb, rozhodnutie o začatí posúdenia veku, používanie multidisciplinárnej metódy a uplatňovanie procesných záruk v rôznych procesných kontextoch, a to aj na hraniciach.

Obrázok 1. Vývojový diagram zhrňujúci postup posúdenia veku

3.1. Identifikácia osobitných potrieb

Pri identifikácii osobitných potrieb by sa mali zohľadniť viditeľné znaky, ukazovatele zraniteľnosti, výpovede a správanie žiadateľa a všetky príslušné doklady. Okrem toho sa môžu zohľadniť informácie poskytnuté opatrovateľom(-mi), rodinným(-i) príslušníkom(-mi) alebo opatrovníkom(-mi) žiadateľa, najmä pokiaľ sa týkajú celkového blaha dieťaťa a jeho špecifických potrieb v oblasti ochrany. Je potrebné zdokumentovať včas identifikované osobitné potreby, ako aj vzájomne sa prelínajúce zraniteľnosti a potreby (napr. postihnutia, potreby ochrany), ktoré sa zistia počas posúdenia veku. V prípade potreby by sa mal prípad postúpiť orgánu zodpovednému za posúdenie zraniteľnosti, aby sa zabezpečilo zohľadnenie primeraných osobitných procesných záruk a prijímacích podmienok. Keďže detstvo je samo osebe považované za zraniteľnosť, posúdenie veku je potrebné chápať ako (súčasť) posúdenia zraniteľnosti. To znamená, že 30-dňová lehota po podaní žiadosti ⁽⁷⁵⁾ na ukončenie posúdenia zraniteľnosti sa vzťahuje aj na posúdenie veku ⁽⁷⁶⁾. Okrem toho musia pomoc poskytovať vyškolení a **kvalifikovaní zamestnanci**, ktorí úzko spolupracujú s vnútroštátnymi orgánmi na ochranu detí. Posúdenie zraniteľnosti sa musí preskúmať v prípade, že dôjde k relevantným zmenám v situácii žiadateľa, alebo ak sa potreba osobitných procesných záruk ukáže po ukončení posúdenia.

Článok 20 nariadenia o konaní o azyle

1. *Príslušné orgány individuálne posúdia, či žiadateľ potrebuje osobitné procesné záruky, v prípade potreby za pomoci tlmočníka. **Toto posúdenie možno začleniť do existujúcich vnútroštátnych konaní alebo do posúdenia uvedeného v článku 25 smernice (EÚ) 2024/1346** a nemusí mať formu správneho konania. V prípade, že sa to vyžaduje podľa vnútroštátneho práva, sa posúdenie môže sprístupniť a jeho výsledky sa môžu zaslať rozhodujúcemu orgánu, ak s tým žiadateľ súhlasí.*
2. *Posúdenie uvedené v odseku 1 sa začne čo najskôr po prejave vôle podať žiadosť tak, že sa identifikuje, či žiadateľ vykazuje prvé náznaky, že by si mohol vyžadovať osobitné procesné záruky. [...]*
3. *[...]*
Posudzovanie uvedené v odseku 1 sa ukončí čo najskôr, najneskôr však do 30 dní. Preskúma sa v prípade akýchkoľvek relevantných zmien v situácii žiadateľa alebo ak sa potreba osobitných procesných záruk prejaví po ukončení posúdenia.

⁽⁷⁵⁾ Článok 25 smernice o prijímacích podmienkach (2024).

⁽⁷⁶⁾ Odôvodnenie 36 nariadenia o konaní o azyle. „...Vzhľadom na osobitnú zraniteľnosť maloletých osôb bez sprievodu, ktoré pravdepodobne nebudú mať doklady totožnosti ani iné doklady, je mimoriadne dôležité zabezpečiť silné záruky na zabezpečenie toho, aby sa na takýchto žiadateľov nevzťahovali nesprávne alebo neprimerané postupy posudzovania veku.“

3.2. Rozhodnutie o začatí alebo nezačatí posúdenia veku

Ak sa vo výpovedi osoby o jej veku alebo doterajšom živote objavia nezrovnalosti alebo medzery, **môžu vzniknúť počiatočné pochybnosti**. To by však nemalo automaticky viesť k **predpokladu**, že daná osoba o svojom veku klame. V prípade pochybností je potrebné v prvom kroku informovať o nezrovnalostiach dotknutú osobu, jej opatrovníka a právneho poradcu a poskytnúť im možnosť objasniť situáciu a zhromaždiť ďalšie informácie alebo dôkazy, pokiaľ možno dodržať lehoty.

Predtým, ako orgány odporučia osobu na posúdenie veku, môžu a mali by preskúmať ďalšie zdroje informácií, ktoré by mohli byť užitočné na roztylenie počiatočných pochybností.

Keďže vek je jedným z prvkov totožnosti osoby, **predbežné overenie veku** vykonávajú príslušné orgány v rámci celkového overovania totožnosti. Cieľom predbežného overenia veku je získať od žiadateľa vysvetlenia alebo dodatočné informácie a zhromaždiť ďalšie dôkazy a iné relevantné informácie o veku žiadateľa (napr. vyhlásenia rodinných príslušníkov alebo informácie z databáz či iných zdrojov). Takéto informácie by mohli postačovať a posúdenie veku by nebolo potrebné.

Článok 4 ods. 5 kvalifikačného nariadenia sa týka posudzovania žiadostí o medzinárodnú ochranu vo všeobecnosti, a nie konkrétne posúdenia veku. Vek žiadateľa môže byť totiž súčasťou celkových vyhlásení, na ktoré sa toto ustanovenie vzťahuje. Toto ustanovenie však môže slúžiť aj ako referenčný bod pri **určovaní, či sú alebo nie sú potrebné dodatočné dôkazy** v rámci **posúdenia veku**. Ak výpoveď žiadateľa o veku spĺňa kritériá dôveryhodnosti a konzistentnosti podobné tým, ktoré sú opísané v danom článku, a ak je uspokojivo vysvetlené, prečo chýbajú niektoré dokumentácie, orgány **môžu odôvodnene rozhodnúť**, že na potvrdenie uvádzaného veku nie sú potrebné žiadne ďalšie dôkazy.

Článok 4 ods. 5 kvalifikačného nariadenia

V prípade, že jeden alebo viaceré konkrétne prvky vyhlásení žiadateľa nie sú podložené listinnými alebo inými dôkazmi, v súvislosti s týmito konkrétnymi prvkami sa nevyžadujú žiadne ďalšie dôkazy, ak sú splnené tieto podmienky:

- a) *žadateľ vynaložil skutočnú snahu zdôvodniť svoju žiadosť o medzinárodnú ochranu;*
- b) *boli predložené príslušné náležitosti, ktoré sú k dispozícii žiadateľovi, a bolo poskytnuté uspokojivé vysvetlenie týkajúce sa akéhokoľvek nedostatku iných príslušných náležitostí;*
- c) *vyhlásenia žiadateľa sú uznané za logické a prijateľné a nie sú v rozpore s dostupnými osobitnými a všeobecnými informáciami týkajúcimi sa žiadateľovho prípadu;*
- d) *bola preukázaná všeobecná dôveryhodnosť žiadateľa, pričom sa zohľadnil okrem iného okamih, keď žiadateľ požiadal o medzinárodnú ochranu.*

Výsledky overenia veku môžu byť **neuspokojivé**. Napríklad vyhlásenia žiadateľa, dostupné listinné dôkazy alebo iné skutočnosti súvisiace s vekom nemusia byť dostatočné na to, aby sa rozptýlili pochybnosti alebo môžu byť v rozpore so známymi skutočnosťami o živote žiadateľa. V tomto prípade **môžu mať orgány odôvodnené pochybnosti** o uvádzanom veku žiadateľa a môže byť potrebné multidisciplinárne posúdenie veku.

V súlade s článkom 25 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle, ak osoba, ktorej vek je sporný, požiadala o medzinárodnú ochranu, **rozhodujúci orgán** je príslušný rozhodnúť o začatí posúdenia veku. Ak sa objavia ukazovatele, ktoré vyvolávajú odôvodnené pochybnosti o veku žiadateľa, iné orgány, ako napríklad preverovacie alebo prijímacie orgány, môžu postúpiť prípad rozhodovaciemu orgánu, ktorého zodpovednosťou je rozhodnúť, či sa začne posúdenie veku ⁽⁷⁷⁾.

Ak existujú **pochybnosti** o veku žiadateľa v čase preverovania, **ktoré môžu vyvolať potrebu posúdenia veku**, mali by sa uskutočniť uvedené **predbežné kroky**.

5. **Zaznamenať tvrdenie žiadateľa o veku:** žiadateľ tvrdí, že je maloletou alebo dospelou osobou a **v súvislosti s týmto tvrdením existujú pochybnosti**.
6. **Vymenovať opatrovníka** alebo osobu, ktorá bude dočasne konať ako opatrovník.
7. **Zabezpečiť prístup k bezplatnému právnemu poradenstvu**.
8. **Zhromaždiť a overiť podporné doklady:** pochybnosti môžu vzniknúť z dôvodu chýbajúcej dokumentácie, ktorá by potvrdzovala uvádzaný vek žiadateľa, a/alebo existujú dôkazy, že dokumentácia môže byť falšovaná alebo podvodne získaná/používaná. Pochybnosti môžu vzniknúť aj vtedy, ak výpovede žiadateľa a/alebo dostupné dôkazy nepotvrdzujú uvádzaný vek alebo sa zdajú byť v rozpore.
9. **Vykonať overenie veku v rámci kontroly zraniteľnosti počas preverovania:** cieľom je **určiť, či možno uvádzaný vek akceptovať** alebo či pretrvávajú odôvodnené pochybnosti. Toto overenie zahŕňa:
  - a) žiadosť, aby žiadateľ a opatrovník objasnili pochybnosti;
  - b) zhromaždenie a analýzu ďalších listinných dôkazov, ako sú osobné doklady, informácie o rodinných príslušníkoch (napr. vek súrodencov, záznamy o očkovaní a školské záznamy), ak sú k dispozícii;
  - c) nahliadnutie do príslušných databáz alebo zdrojov informácií (Vis, Eurodac, SIS atď.).

Ak sa pochybnosti odstránia, **nie je potrebné žiadne posúdenie veku**. Ak pochybnosti pretrvávajú, prípad sa musí postúpiť **rozhodujúcemu orgánu, ktorý rozhodne** o tom, či je potrebné posúdenie veku. Postúpenie zahŕňa tieto kroky:

6. **Zaznamenať odôvodnené pochybnosti:** ak pochybnosti pretrvávajú, považujú sa za odôvodnené pochybnosti a mali by sa náležite zaznamenať v spise prípadu.
7. **Oznámiť odôvodnené pochybnosti rozhodujúcemu orgánu:** preverovací alebo prijímací orgán bezodkladne oznámi rozhodujúcemu orgánu odôvodnené pochybnosti týkajúce sa výsledkov overenia veku a súvisiacich aspektoch najlepšieho záujmu dieťaťa.

⁽⁷⁷⁾ Za uskutočnenie posúdenia veku je zodpovedný rozhodujúci orgán, môže však túto úlohu delegovať na špecializovaný orgán. V závislosti od vnútroštátnej administratívnej štruktúry môže takýto orgán fungovať pod rozhodujúcim orgánom alebo ako nezávislý subjekt. Nariadenie o konaní o azyle umožňuje v tejto súvislosti flexibilitu: rozhodujúci orgán môže posúdenie vykonať sám alebo ho zveriť iným kvalifikovaným orgánom, pričom za určenie veku si ponecháva konečnú zodpovednosť.

8. **Rozhodnutie rozhodujúceho orgánu:** rozhodujúci orgán bez zbytočného odkladu rozhodne, či je postup posúdenia veku potenciálne účinný a odporúčaný pre daný prípad. Pri tomto rozhodnutí by sa mal zohľadniť najlepší záujem dieťaťa. Na základe odporúčania sa začne postup posúdenia veku.

Praktické aspekty týkajúce sa prepojenia počiatkových kontrol s postupom posúdenia veku

Kontroly zdravotného stavu, bezpečnosti a totožnosti priamo nesúvisia s posúdením veku. Tieto počiatkové kontroly však môžu **poskytnúť užitočné informácie** alebo **ukazovatele**, že posúdenie veku môže byť potrebné (alebo naopak). S cieľom vyhnúť sa opakovaniu otázok zo strany úradníkov je osvedčeným postupom **prepojiť** tieto počiatkové kontroly s kontrolou zraniteľnosti. Relevantné pozorovania alebo prvky zhromaždené počas kontrol zdravotného stavu, bezpečnosti a totožnosti môžu **slúžiť ako podklad pre overenie veku** a byť súčasťou rozhodnutia o tom, či postúpiť prípad a/alebo iniciovať posúdenie veku, čím sa zjednodušia postupy a zachová sa efektívnosť dodržiavanie pravidiel ochrany údajov.

3.2.1. Zaistenie záruk pri súčasnom predchádzaní zneužívaniu systému

Môžu sa vyskytnúť prípady, keď jednotlivci nepravdivo tvrdia, že sú nepľnoletými osobami, aby získali výnimky z konania na hraniciach alebo prístup k špecializovaným službám. Tieto prípady sa musia riešiť s rešpektovaním práv a záruk, ktoré by sa mali poskytovať deťom.

(a) Rozlíšenie medzi skutočnou neschopnosťou spolupracovať a zneužívaním systému

Rozlišovanie medzi úmyselným podvodným konaním a skutočnou zmätenosťou alebo neschopnosťou spolupracovať nie je vždy jednoduché. Kultúrne zázemie jednotlivca, jeho dovtedajší osobný život alebo chýbajúce úradné doklady môžu viesť ku skutočnej neistote ohľadne chronologického veku danej osoby. Okrem toho nejednotné postupy vedenia záznamov v niektorých krajinách pôvodu môžu viesť k nezrovnalostiam v úradných dokladoch, čo ešte viac komplikuje určovanie veku. Napríklad

- chýbajúce úradné doklady,
- kultúrne normy alebo zázemie, z ktorého osoba pochádza, môžu ovplyvniť to, ako sa vek chápe alebo pamätá, alebo
- neistota týkajúca sa záznamov o narodení

môžu viesť ku **skutočnej neistote**, pokiaľ ide o vlastný chronologický vek. Zistenie, že osoba má viac ako 18 rokov, hoci pôvodne uviedla, že je maloletá, **samo osebe nepredstavuje dôkaz, že sa úmyselne snažila zavádzať orgány.**

Spôsob, akým žiadateľ uvedie svoj vek, môže byť ovplyvnený aj **psychosociálnymi faktormi**, ako je trauma z minulosti, strach z autorít alebo obmedzené porozumenie konaniu o azyle, čo môže viesť k **neúmyselným** nezrovnalostiam.

Jasné zneužitie znamená, že existujú **jasné dôkazy o podvodnom úmysle**, ako napríklad **vedomé predloženie falošných dokumentov** alebo **úmyselné zatajenie alebo zničenie dôkazu o veku**. Samotné nezrovnalosti v dokladoch alebo nesprávny predpoklad o vlastnom veku ešte samé osebe nepredstavujú zneužitie.

(b) Overenie veku v prípadoch zjavného zneužitia

Ak existujú jasné **dôkazy** o tom, že žiadateľ úmyselne skresľuje svoj vek, členské štáty by mali vykonať **okamžité overenie veku**. Ak na základe takýchto spoľahlivých dôkazov ⁽⁷⁸⁾ môže členský štát dospieť k záveru, že žiadateľ je „bez akýchkoľvek pochybností“ starší ako 18 rokov, nie je potrebné pristúpiť k úplnému posúdeniu veku ⁽⁷⁹⁾ ani vymenovať opatrovníka ⁽⁸⁰⁾.

Mohlo by ísť napríklad o prípad, keď sa členským štátom podarí získať informácie alebo ich overiť na základe:

- predchádzajúcich **žiadostí o víza** prostredníctvom **vízového informačného systému**,
- **systému Eurodac alebo vnútroštátnych azylových databáz**, v ktorých sa uvádza predchádzajúca registrácia ako dospelá osoba,
- **úradných dokladov totožnosti alebo cestovných dokladov** (pas, preukaz totožnosti, vodičský preukaz) nájdených po vyhlásení žiadateľa alebo poskytnutých príbuznými/rodinnými príslušníkmi,
- **predchádzajúcich administratívnych alebo súdnych záznamov**, ktoré majú orgány k dispozícii.

V týchto prípadoch sa dátum narodenia, ktorý sa má zaznamenať na administratívne a procesné účely, môže **odvodiť priamo z overených dokladov alebo zhromaždených informácií**, za predpokladu, že rozhodnutie sa vydá písomne, je riadne odôvodnené a zdokumentované a žiadateľovi sa oznámi v súlade so zásadami dobrej správy vecí verejných a s právom na účinný opravný prostriedok ⁽⁸¹⁾.

Naopak, prípady založené výlučne na fyzickom vzhľade – napríklad tzv. **prípady bielej brady** – sa musia posudzovať odlišne, keďže na určenie dátumu narodenia žiadateľa môže byť stále potrebné posúdenie veku. Hoci nariadenie o konaní o azyle umožňuje príslušnému orgánu nevymenovať opatrovníka, ak „bez akýchkoľvek pochybností“ zistí, že žiadateľ má viac ako 18 rokov ⁽⁸²⁾, **samotný fyzický vzhľad nedokáže splniť túto dôkaznú hranicu**, ale môže slúžiť ako ukazovateľ podnecujúci ďalšie posúdenie. Fyzické znaky, ako je šedivenie vlasov, črty tváre

⁽⁷⁸⁾ Spoľahlivé dôkazy možno chápať ako spoľahlivé a overiteľné informácie, na základe ktorých možno objektívne určiť vek osoby. Môže ísť napríklad o úradné doklady, ktoré boli potvrdené ako pravé a v ktorých sa uvádza dátum narodenia, napr. doklady totožnosti, potvrdené biometrické zhody v systéme Eurodac, pozitívne lustrácie vo vízovom informačnom systéme alebo iných úradných databázach alebo predchádzajúce konečné určenie veku iným členským štátom. Naopak, prvky ako fyzický vzhľad, dojmy alebo neoverené vyhlásenia samy osebe nepredstavujú spoľahlivé dôkazy, hoci môžu slúžiť ako ukazovatele podnecujúce podrobnejšie posúdenie.

⁽⁷⁹⁾ Článok 27 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024): „[...] Ak členský štát usúdil, že žiadateľ, ktorý o sebe tvrdí, že je maloletý, má bez akýchkoľvek pochybností viac ako 18 rokov, daný členský štát nemusí vymenovať zástupcu ani určiť osobu spôsobilú dočasne konať ako zástupca [...]“.

⁽⁸⁰⁾ Článok 23 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁸¹⁾ V súlade so zásadami zakotvenými v článku 41 charty – Právo na dobrú správu vecí verejných a článku 47 – Právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces.

⁽⁸²⁾ Článok 23 ods. 2 písm. b) nariadenia o konaní o azyle.

alebo celkové správanie, môže totiž ovplyvniť **celý rad faktorov** vrátane **prežitých ťažkostí, stresu, podvýživy alebo zdravotného stavu**, a preto **ich nemožno považovať za presvedčivý dôkaz dospelosti**. Členské štáty by mali byť schopné zdôvodniť akýkoľvek záver o dospelosti prostredníctvom overiteľných dôkazov a jasného odôvodnenia **nad rámec samotného vzhľadu**.

Okrem toho z **praktického hľadiska** majú členské štáty administratívnu povinnosť opätovne stanoviť alebo opraviť dátum narodenia žiadateľa, ak je nesprávne zaznamenaný. To si vyžaduje vydanie **formálneho, odôvodneného písomného rozhodnutia** s uvedením **posúdeného dátumu narodenia**. Je to potrebné na **vydanie administratívnych dokladov**, ako je povolenie na pobyt alebo zdravotný preukaz, a na presnú registráciu informácií žiadateľa v príslušných databázach (napr. Eurodac, Schengenský informačný systém a vnútroštátne systémy).

Na určenie alebo opätovné stanovenie dátumu narodenia na administratívne účely sa **vyžaduje postup posúdenia veku**, ktorým sa zaistí, že určenie veku prebehne pomocou **transparentného, zdokumentovaného a spoľahlivého postupu**. Preto ani v prípadoch, keď sa na základe fyzického vzhľadu predpokladá dospelosť, orgány **nemôžu jednoducho neprihliadnuť na tvrdenie žiadateľa o nepľoľnosti**. Musia vydať odôvodnené písomné rozhodnutie, v ktorom spochybnia uvádzaný vek žiadateľa, a to pri plnom rešpektovaní práva na dobrú správu vecí verejných a práva na účinný opravný prostriedok, čím sa zabezpečí, aby mal žiadateľ možnosť sa proti rozhodnutiu odvolať⁽⁸³⁾. Keďže v rámci postupov posúdenia veku sa môže poskytnúť len odhadovaný vek, a nie presný chronologický vek, vo výsledku sa nestanovuje konkrétny dátum narodenia. Na administratívne a dokumentačné účely však musia rozhodujúce orgány na konci posúdenia veku zaznamenať presný dátum narodenia, aby mohli vydať doklady totožnosti alebo doklady o pobyte a zabezpečiť konzistentnosť v rámci systémov⁽⁸⁴⁾.

⁽⁸³⁾ V súlade so zásadami zakotvenými v článku 41 charty – Právo na dobrú správu vecí verejných a článku 47 – Právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces.

⁽⁸⁴⁾ V takýchto prípadoch niektoré orgány používajú 1. január posúdeného roku narodenia, ak nie je možné určiť presný deň a mesiac, aby sa neuvádzal neskorší dátum narodenia.

Posúdenie veku v konaní na hraniciach

Podľa článku 53 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle sú maloleté osoby bez sprievodu vyňaté z konania na hraniciach s výnimkou prípadov, keď existujú vážne obavy v súvislosti s národnou bezpečnosťou alebo verejným poriadkom [článok 42 ods. 3 písm. b) nariadenia o konaní o azyle], a preto musia podstúpiť riadne konanie o azyle. Táto výnimka sa vzťahuje na nepovinné aj povinné konania na hraniciach.

Ak však žiadateľ spĺňa podmienky na **povinné konanie na hraniciach**, ale tvrdí, že má menej ako 18 rokov, a v súvislosti s jeho vekom vznikajú **odôvodnené pochybnosti**, v článku 53 nariadenia o konaní o azyle sa vyžaduje, aby sa bezodkladne začalo posúdenie veku. V týchto prípadoch je žiadateľ až do výsledku posúdenia dočasne zaradený do konania na hraniciach.

Domnienka nepľnoletosti naďalej platí a **žiadateľ by mal mať počas posúdenia nárok na všetky záruky a istoty, ktoré sa vzťahujú na deti** (vrátane prijímacích podmienok, opatrovníctva a procesných záruk). Platí to najmä vtedy, ak sú splnené tieto podmienky povinného konania na hraniciach ⁽⁸⁵⁾:

- **zámerné uvedenie orgánov do omylu alebo zničenie/zamlčanie dokladov** [článok 42 ods. 1 písm. c) nariadenia o konaní o azyle],
- **ohrozenie národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku** [článok 42 ods. 1 písm. f)], platí to aj v prípade maloletých osôb bez sprievodu podľa článku 42 ods. 3 písm. b) nariadenia o konaní o azyle,
- **štátna príslušnosť s nízkou mierou uznania** [článok 42 ods. 1 písm. j) nariadenia o konaní o azyle].

Tým sa zabezpečí, aby sa systém nedalo obísť prostredníctvom neoverených tvrdení o nepľnoletosti.

Naopak, ak je **konanie na hraniciach nepovinné** (článok 43 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle), členský štát nie je zo zákona povinný začať posúdenie veku a **môže** buď **rozhodnúť o pokračovaní riadnym konaním o azyle** a v prípade potreby vykonať posúdenie veku, alebo dočasne umiestniť žiadateľa do konania na hraniciach a vykonať posúdenie veku čo najskôr.

Podrobnejšie informácie sú k dispozícii v pripravovanom usmernení Európskej komisie o konaní o azyle a návrate na hraniciach.

⁽⁸⁵⁾ Článok 45 nariadenia o konaní o azyle.

Odôvodnenie 62 nariadenia o konaní o azyle

*[...] vzhľadom na význam práv dieťaťa a potrebu prihliadať na najlepší záujem dieťaťa **by sa na maloleté osoby bez sprievodu spravidla nemalo vzťahovať konanie na hraniciach**, pokiaľ neexistujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že maloletá osoba predstavuje nebezpečenstvo pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok členského štátu, alebo ak žiadateľ bol násilne vyhostený zo závažných dôvodov národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku podľa vnútroštátneho práva.*

Dodržiavanie procesných záruk

Domnienka nepľnoletosti ⁽⁸⁶⁾ si vyžaduje, aby postupy posúdenia veku sprevádzali **primerané záruky** s cieľom zabrániť porušeniu základných práv.

Hoci dočasné zaradenie do konania na hraniciach môže byť právne prípustné, na zabezpečenie súladu s povinnosťami v oblasti základných práv musia byť **vždy splnené** podmienky uvedené v ďalšom texte.

- Dodržiavajú sa **procesné záruky** podľa článkov 16, 17, 21, 22 a 23 nariadenia o konaní o azyle vrátane včasného určenia opatrovníka, bezplatného právneho poradenstva, bezplatnej právnej pomoci a právneho zastúpenia pri odvolaní a zachovaní celistvosti rodiny ⁽⁸⁷⁾.

To okrem iného znamená, že: bezodkladne vymenuje opatrovník, ktorý je spôsobilý dieťa účinne zastupovať; súrodenci alebo iní blízki rodinní príslušníci sa neodlučujú, pokiaľ to nie je v najlepšom záujme dieťaťa; dieťa má prístup k informáciám a má možnosť vyjadriť sa v súlade s ohľadom na svoj vek a vyspelosť; konanie sa rieši prednostne, čo znamená, že prípad sa vybavuje bez zbytočného odkladu a má prednosť pred inými žiadosťami, aby sa zabezpečila rýchla identifikácia potrieb dieťaťa v oblasti ochrany a aby sa zabránilo dlhodobej neistote.

- **Posúdenie veku** sa vykonáva v súlade s článkom 25 nariadenia o konaní o azyle a ukončí sa do 30 dní, ako sa uvádza aj v článku 23 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle a v článku 25 ods. 1 smernice o prijímacích podmienkach (2024). To okrem iného znamená: že posúdenie je multidisciplinárne, vykonávajú ho vyškolení odborníci a používajú sa najmenej invazívne metódy; žiadateľ a opatrovník sú informovaní a vyjadrujú svoje názory; domnienka nepľnoletosti sa uplatňuje až do prijatia konečného rozhodnutia.
- V mieste konania na hraniciach sú v súlade s normami smernice o prijímacích podmienkach (2024) k dispozícii **prijímacie podmienky vhodné pre deti**.

To okrem iného znamená: ubytovanie je bezpečné, vhodné pre deti a oddelené od nepríbuzných dospelých; je zabezpečený prístup k vzdelávaniu, voľnočasovým

⁽⁸⁶⁾ Ako ju vyložil ESLP vo veci Darboe a Camara/Taliansko, pozri poznámku pod čiarou č. 45.

⁽⁸⁷⁾ Článok 45 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

aktivitám a psychosociálnej podpore; zamestnanci sú vyškolení v oblasti ochrany detí; existujú mechanizmy podávania sťažností a monitorovania.

Odôvodnenie 36 nariadenia o konaní o azyle

S cieľom zabezpečiť, aby sa spracúvanie žiadostí o medzinárodnú ochranu vykonávalo s náležitým ohľadom na práva dieťaťa, maloletým osobám sa majú poskytnúť osobitné procesné záruky a osobitné prijímacie podmienky s citlivým prístupom k deťom. Ak po výpovediach žiadateľa existujú dôvody na pochybnosti o tom, či je žiadateľ maloletou osobou, rozhodujúci orgán by mal mať možnosť vykonať posúdenie veku dotknutej osoby. Pochybnosti o veku žiadateľa môžu vzniknúť, keď žiadateľ tvrdí, že je maloletou osobou, ale aj vtedy, keď tvrdí, že je dospelou osobou. Vzhľadom na osobitnú zraniteľnosť maloletých osôb bez sprievodu, ktoré pravdepodobne nebudú mať doklady totožnosti ani iné doklady, je mimoriadne dôležité zabezpečiť silné záruky na zabezpečenie toho, aby sa na takýchto žiadateľov nevzťahovali nesprávne alebo neprimerané postupy posudzovania veku.

Okrem toho, ako sa uvádza v článku 53 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle, **členské štáty neuplatnia konanie na hraniciach za okolností uvedených ďalej:**

- Rozhodujúci orgán sa domnieva, že neexistujú alebo prestali existovať dôvody na zamietnutie žiadosti ako neprípustnej alebo na uplatnenie zrýchleného konania o posúdení žiadosti.
- Potrebnú podporu pri prijímaní pre žiadateľov s osobitnými prijímacími potrebami vrátane detí nemožno poskytnúť na určenom hraničnom mieste [podľa kapitoly IV smernice o prijímacích podmienkach (2024) a článku 54 nariadenia o konaní o azyle].
- Potrebná podpora pre žiadateľov, ktorí potrebujú osobitné procesné záruky, nie je na hranici k dispozícii.
- Konanie na hraniciach zo zdravotných dôvodov vrátane problémov s duševným zdravím je nevhodné.
- Podmienky zaistenia [články 10 – 13 smernice o prijímacích podmienkach (2024)] nie sú splnené alebo už nie sú splnené a konanie na hraniciach by si vyžadovalo použitie zaistenia v rozpore s týmito podmienkami.

Ak takéto záruky nemožno zabezpečiť v súlade s článkom 53 nariadenia o konaní o azyle, **žadateľ nemôže byť zaradený do konania o azyle na hraniciach a namiesto toho by mal byť okamžite odovzdaný do riadneho konania o azyle**, aby sa zabezpečilo úplné dodržiavanie jeho práv a procesných záruk.

Nedodržanie týchto záruk, napr. dlhšie umiestnenie do zariadení pre dospelých bez primeraných záruk, môže viesť k porušeniu článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských

právach⁽⁸⁸⁾, ako sa potvrdilo v rozsudku Darboe a Camara/Taliansko⁽⁸⁹⁾ a súvisiacej judikatúre A.C./Francúzsko⁽⁹⁰⁾ a F.B./Belgicko⁽⁹¹⁾.

Môže tomu tak byť aj vo výnimočných situáciách, napr. vysoký počet príchodov na miesta vylodenia, keď dostupné zdroje nemôžu v plnej miere zaručiť potrebné záruky.

Konanie o azyle na hraniciach od registrácie žiadosti až po prijatie rozhodnutia (vrátane podania opravného prostriedku) sa musí dokončiť do 12 týždňov. Po uplynutí tejto lehoty musí byť žiadateľovi povolený vstup na územie členského štátu⁽⁹²⁾.

3.3. Kaskádový a multidisciplinárny prístup k posúdeniu veku

Posúdenie veku by sa počas celého konania malo vykonávať spôsobom, v ktorom sa v prvom rade prihliada na najlepší záujem dieťaťa⁽⁹³⁾. Nariadením o konaní o azyle sa podporuje vykonávanie posúdenia veku v postupných krokoch, známe ako kaskádový alebo postupný prístup. Kaskádový prístup má za cieľ zmierniť riziko invazívnosti, ktoré sa spája s lekáorskými metódami.

Podľa tohto postupného prístupu sa ako prvé používajú nelekárske metódy. Len v prípade nejednoznačných výsledkov môžu orgány ako krajné riešenie využiť lekárske metódy.

Ak sú lekárske prehliadky potenciálne účinné, je potrebné uprednostniť metódy bez použitia **žiarenia**. Pri používaní techník založených na žiarení, ako sú röntgenové lúče, sa musí prísne dodržiavať **zásada „na čo najnižšej rozumne dosiahnuteľnej úrovni“ (ALARA)** a používať ich len po vyčerpaní predchádzajúcich krokov.

V prípade dievčat a mladých žien sa musia uplatňovať osobitné ochranné opatrenia, pretože röntgenové žiarenie môže poškodiť plod. Pred každým vystavením musia odborníci podniknúť všetky primerané kroky, aby zistili, či žiadateľka môže byť tehotná, mať pritom na pamäti, že samotné dievča nemusí vedieť alebo nemusí chcieť zverejniť túto skutočnosť z dôvodu kultúrnej citlivosti, stigmatizácie alebo skúseností so zneužívaním alebo násilím.

Na účely posúdenia veku sa nikdy nemôže použiť vyšetrenie sexuálnej zrelosti (nahota), pretože je vysoko invazívne a neslúži na odhad chronologického veku.

⁽⁸⁸⁾ Rada Európy, [Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zmenený protokolmi č. 11 a 14](#), 4. novembra 1950, ETS 5.

⁽⁸⁹⁾ ESĽP, [Darboe a Camara/Taliansko](#), 2022, pozri poznámku pod čiarou č. 45.

⁽⁹⁰⁾ Rozsudok ESĽP zo 16. januára 2025, [A.C./Francúzsko](#), 15457/20, ECLI:CE:ECHR:2025:0116JUD001545720 (vo francúzštine).

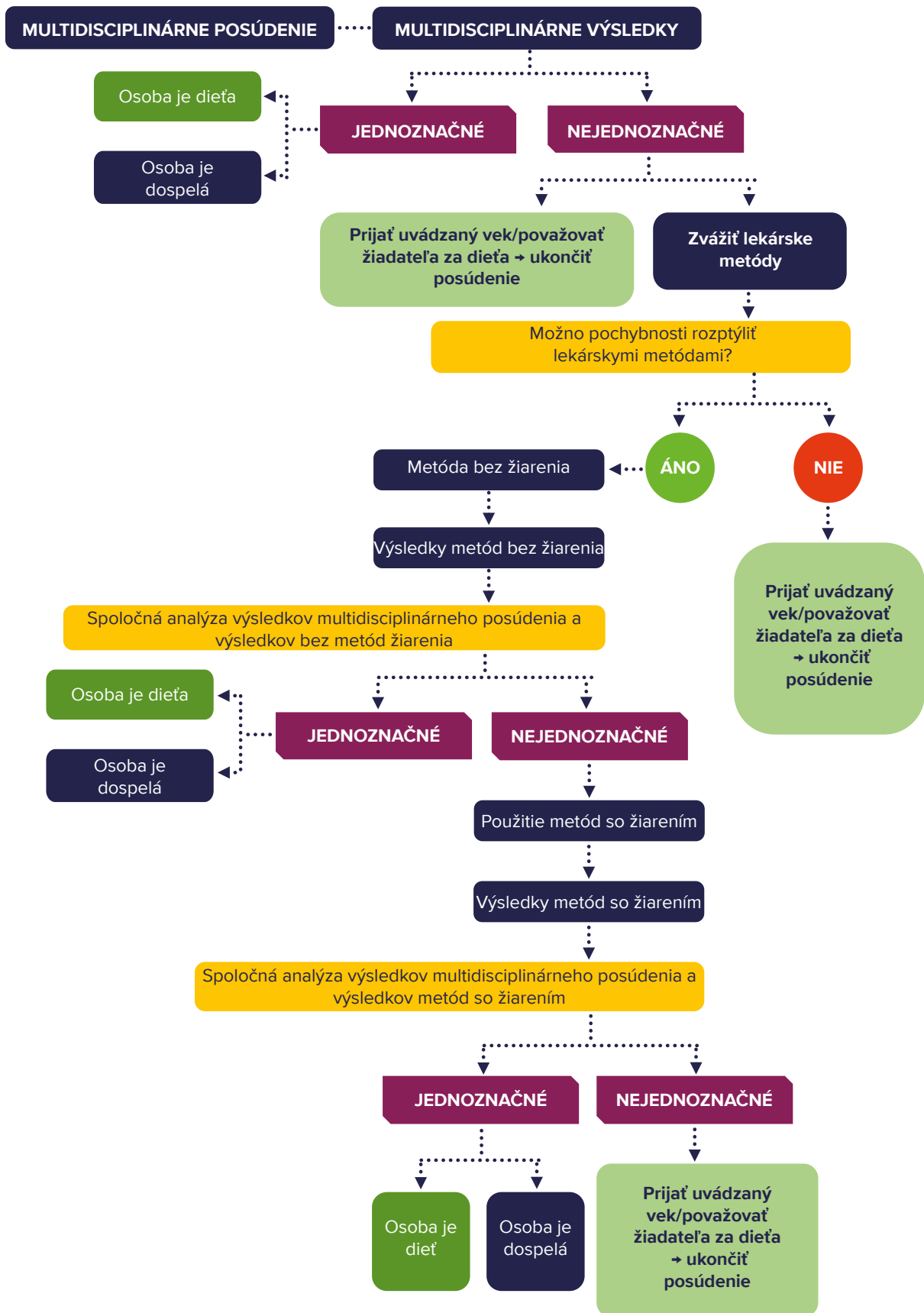
⁽⁹¹⁾ ESĽP, rozsudok zo 6. marca 2025, [F.B./Belgicko](#), 47836/21, EECLI:CE:ECHR:2025:0306JUD004783621 (vo francúzštine). Zhrnutie je k dispozícii v [databáze judikatúry EUAA](#).

⁽⁹²⁾ Článok 51 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁹³⁾ Odôvodnenie 37 a článok 25 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle.

Obrázok 2. Vývojový diagram znázorňujúci kaskádový a multidisciplinárny prístup

3.3.1. Nelekárske metódy posúdenia veku

Vzhľadom na to, že súčasnými metódami sa **nedá s istotou určiť chronologický vek osoby**, odporúča sa použiť kombináciu viacerých metód. V rámci **kaskádového prístupu sa minimalizuje narušenie súkromia** tým, že sa uprednostňujú najmenej invazívne metódy. Naopak, **multidisciplinárny prístup rieši obmedzenia týkajúce sa presnosti** tak, že zapája odborníkov z rôznych oblastí, ako je sociálna práca, psychológia a pediatria, ktorí posudzujú vek z viacerých hľadísk. Táto metóda pomáha zúžiť odhadovanú vekovú škálu a získať spoľahlivejší výsledok. Multidisciplinárny prístup ⁽⁹⁴⁾ zvyčajne zahŕňa nelekárske metódy posúdenia veku, ktoré sa vykonávajú spoločne s cieľom získať komplexný prehľad o veku žiadateľa, ako sa uvádza v texte ďalej (neúplný zoznam).

- **Analýza ďalších dôkazov.** Ak pôvodne získané doklady alebo dostupné informácie neobsahujú žiadnu zmienku o veku, aktívne by sa mala začať ďalšia kontrola/analýza iných dokladov. Informácie o veku žiadateľa možno získať zo školských záznamov, náboženských dokumentov, očkovacích preukazov rodiny alebo iných zdravotných záznamov, ale aj z fotografií s časovou pečiatkou, príspevkov na sociálnych médiách s presným dátumom a akýchkoľvek iných užitočných prvkov, ktoré sa považujú za pravé. Ako sa uvádza v [oddiele 2.2.1 Posúdenie listinných dôkazov](#), pri posudzovaní podporných dôkazov by sa overovanie pravosti dokumentov nemalo vyžadovať, pokiaľ sú k dispozícii iné dôkazy, ktoré potvrdzujú vek maloletej osoby. Ak majú vnútroštátne orgány podozrenie, že dokument je pozmenený, môžu požiadať o overenie. Treba však pamätať na to, že žiadatelia môžu mať pri sebe len kópie a/alebo fotografie svojich dokladov v mobilnom telefóne. Ak takáto analýza ďalších dokladov postačuje na objektívne prijatie veku, ktorý žiadateľ uvádza, mal by sa postup posúdenia veku zastaviť.
- **Pohovor na posúdenie veku:** cieľom je zostaviť chronologickú postupnosť životných udalostí na podporu odhadu veku. Ak je pohovor na posúdenie veku dostatočne informatívny a je možné dospieť k jednoznačným záverom, nie je potrebné pokračovať v psychosociálnom posúdení. Ak sú zistenia nedostatočné a pochybnosti týkajúce sa uvádzaného veku pretrvávajú, malo by nasledovať psychosociálne posúdenie. Ďalšie informácie sú uvedené v [Príloha 1 – Pohovor na posúdenie veku](#).
- **Psychosociálne posúdenie:** skúmajú sa v ňom oblasti života osoby, jej psychická a emocionálna zrelosť, vývoj a správanie. Vývoj sa v tejto súvislosti vzťahuje nielen na kognitívny a emocionálny rast, ale aj na pozorovateľné správanie, ako je schopnosť zapájať sa do činností primeraných veku, schopnosť prevziať zodpovednosť za každodenné úlohy, spôsob prejavovania nezávislosti, zvládanie emócií a interakcia s rovesníkmi a dospelými.

Posudzovatelia vedú pohovory pomocou otvorených otázok a v prípade potreby nástrojov, ako sú napríklad kresby, ktoré majú osobe pomôcť vyjadriť sa. Posudzovatelia musia brať do úvahy kultúrne rozdiely, potenciálnu traumatu a emocionálny stav danej osoby ⁽⁹⁵⁾. Takéto posúdenie by mali vykonávať odborníci s odbornými znalosťami v oblasti odhadu veku a vývinu detí, ako sú sociálni pracovníci, psychológovia alebo pediatri, s cieľom posúdiť rôzne faktory, ako sú fyzické, psychologické, vývinové, environmentálne a kultúrne faktory ⁽⁹⁶⁾, a podrobne analyzovať dôkazy. Ďalšie informácie sú uvedené v [Príloha 2 – Psychosociálne posúdenie](#).

⁽⁹⁴⁾ Pozri článok 25 ods. 1 a odôvodnenie 37 nariadenia o konaní o azyle.

⁽⁹⁵⁾ Na základe dokumentu UNICEF, *Technical note on age assessment* (Technická poznámka k posúdeniu veku), pozri poznámku pod čiarou č. 7.

⁽⁹⁶⁾ Odôvodnenie 37 nariadenia o konaní o azyle.

Ako je vysvetlené v [rámčeku s praktickými aspektmi](#), v záujme predchádzania duplicitným a opakovaným otázkam by sa mala výmena určitých informácií získaných počas preverovania a relevantných pre postup posúdenia veku koordinovať s odborníkmi, ktorí sú súčasťou multidisciplinárneho tímu na posúdenie veku.

Zároveň sa môžu informácie získané v rámci multidisciplinárneho posúdenia v prípade potreby, a ak je to vhodné, poskytnúť príslušným orgánom (napr. v prípade ukazovateľov vzájomne sa prelínajúcich zraniteľností na účely posúdenia zraniteľnosti alebo v prípade postúpenia prípadu). Táto obojsmerná výmena pomáha zefektívniť postupy, posilňuje holistický charakter multidisciplinárneho prístupu a zaisťuje, aby postup zohľadňoval potreby detí.

Konečné rozhodnutie týkajúce sa veku žiadateľa by malo vychádzať z výsledkov týchto posúdení a z vyvodených odborných záverov.

Tabuľka 2. Hlavné rozdiely medzi psychosociálnym posúdením a pohovorom na posúdenie veku

	POHOVOR NA POSÚDENIE VEKU	PSYCHOSOCIÁLNE POSÚDENIE
ZAMERANIE	Spomienky na známe udalosti a dovtedajší osobný život.	Širšie hodnotenie zrelosti, kognitívneho a telesného vývoja, sociálnych interakcií a prostredia.
METODIKA	Formát pološtruktúrovaného ⁽⁹⁷⁾ pohovoru.	Pozorovacie ⁽⁹⁸⁾ , kontextové a kolaboratívne.
POSUDZOVATELIA	Vyškolení odborníci (napr. sociálni pracovníci alebo iní pracovníci, ktorí sú nezávislí a nie sú zapojení do azylového pohovoru žiadateľa).	Multidisciplinárny tím (napr. psychológovia, sociálni pracovníci, pediatri, s príspevkami prijímajúcich pracovníkov, učiteľov a iných odborníkov, ktorí prichádzajú do kontaktu so žiadateľom).
CIEĽ	Overiť uvádzaný vek alebo zistiť približný vek prostredníctvom vybavovania si spomienok spojených s konkrétnymi dátumami a udalosťami (štátne sviatky, historické udalosti, ako sú voľby, prírodné katastrofy, športové udalosti atď.).	Posúdiť emocionálnu a sociálnu zrelosť jednotlivca, ako aj kognitívny a telesný vývoj.

⁽⁹⁷⁾ Pološtruktúrovaný pohovor je metóda kvalitatívneho zberu údajov, v ktorej sa kombinujú prvky štruktúrovaných aj neštruktúrovaných pohovorov. Zahŕňa pripravený súbor otvorených otázok a zároveň umožňuje osobe vedúcej pohovor flexibilne skúmať nové témy, ktoré sa môžu vyskytnúť počas pohovoru.

⁽⁹⁸⁾ Objektívne pozorovania („vidím“, „počujem“); pozorovanie sa musí obmedziť na aspekty týkajúce sa chronologického veku.

Praktický tip – Modely na koordináciu multidisciplinárneho posúdenia veku

Ak sa na posúdení podieľa viacero odborníkov, ktorí vykonávajú svoje posúdenie nezávisle, je nevyhnutná **koordinácia medzi jednotlivými odborníkmi** s cieľom zosumarizovať zistenia. Vďaka tomu je možné vymieňať si podnety, čo umožňuje odborníkom vysvetliť rozpätie chybovosti príslušných výsledkov a zjednodušiť proces.

V praxi môže táto koordinácia prebiehať formou výmeny názorov odborníkov na výsledky po ukončení ich individuálnych posúdení. Vo všeobecnosti existujú dva hlavné spôsoby organizácie takejto koordinácie:

1. Multidisciplinárna skupina odborníkov. Ak je to možné, posúdenie veku možno koordinovať aj zorganizovaním jedného posudzovacieho stretnutia, na ktorom sa so žiadateľom stretne viacero odborníkov. Otázky sa kladú v závislosti od oblasti kvalifikácie zapojených odborníkov.

- Výhodou tohto skupinového prístupu je, že žiadateľ je posudzovaný len raz, a nie viackrát rôznymi osobami, čo umožňuje rýchlejšie uzavretie postupu bez viacerých stretnutí, ktoré by postup predlžovali. Na rozdiel od opakovaných individuálnych posúdení skupinová metóda takisto bráni duplicitu, keďže žiadateľ nemusí svoj príbeh rozprávať viackrát rôznym odborníkom. Ak je metóda vykonávaná citlivo, môže multidisciplinárna skupina ponúknuť alternatívu k viacnásobným posúdeniam alebo lekárske prehliadkam, ktorá je ucelenejšia, včasnejšia a citlivá k deťom. Posudzovatelia môžu tiež svoje názory bezprostredne po posúdení podrobnejšie vysvetliť a diskutovať o nich, aby dospeli k prípadnému záveru (potvrdeniu veku alebo potrebe dodatočného posúdenia).
- Možnou nevýhodou využitia komisie odborníkov je, že žiadateľ sa môže cítiť pod tlakom, keď mu naraz kladie otázky niekoľko osôb.

2. Multidisciplinárne posúdenie, ktoré vykonáva každý odborník samostatne. Odborníci vykonávajú svoje posúdenia samostatne (napr. psychológ, sociálny pracovník, pediater) a potom sa stretnú, aby diskutovali o svojich individuálnych zisteniach. Otázky sa kladú v závislosti od oblasti kvalifikácie zapojených odborníkov. Tento formát umožňuje odborníkom triangulovať výsledky, vysvetliť rozpätie chybovosti a dohodnúť sa na spoločnom výsledku bez toho, aby bol žiadateľ vystavený viacerým prekrývajúcim sa pohovorom.

- Výhodou je, že sa žiadateľ stretáva s každým odborníkom osobitne, čím sa znižuje riziko, že sa bude cítiť v skupine pod tlakom. Každý odborník sa môže dôkladne zamerať na svoju špecifickú oblasť odborných znalostí a nadviazať vzťah so žiadateľom, čo môže prispieť k presnejšiemu a diferencovanejšiemu posúdeniu. Táto metóda takisto umožňuje flexibilné plánovanie a zaručuje sa ňou, že odborníci si ešte pred diskusiou vytvoria nezávislý názor, čo môže zvýšiť objektivitu spoločného záveru.

- Nevýhodou je, že tento proces môže trvať celkovo dlhšie, keďže je potrebných niekoľko samostatných stretnutí, čo môže oddialiť ukončenie posúdenia. Žiadateľ môže byť nútený opakovať určité informácie počas rôznych stretnutí, čo môže byť únavné alebo psychicky náročné. Ak je koordinácia alebo komunikácia po samostatných posúdeniach nedostatočná, hrozí tiež, že výklad rôznych odborníkov nebude jednotný. 933

Opatrovník musí byť vopred – počas prípravného stretnutia – informovaný o tom, akým spôsobom sa budú rôzni odborníci podieľať na postupe posúdenia veku. Keď sa žiadateľ stretne s odborníkmi, mal by sa klásť dôraz na vytvorenie dôveryhodnej a príjemnej atmosféry a jasne predstaviť odborníkov, ich úlohy a zodpovednosti. Prispieje to k uvoľnenejšej atmosfére. **Je mimoriadne dôležité rešpektovať dôvernú informáciu alebo dôkazy, ktoré boli počas posúdenia poskytnuté. Rozpätie chybovosti**, najmä to, ktoré súvisí s lekáskymi metódami, musí byť **transparentne vysvetlené**, najmä ak sú výsledky nejednoznačné (so škálou, v ktorej sa detstvo prekrýva s dospelosťou).

Ak posúdenie veku vykonáva v rámci jedného stretnutia multidisciplinárna skupina odborníkov, je dôležité, aby žiadateľa nevypočúval nadmerný počet prítomných osôb a aby sa kvôli tomu necítil pod tlakom.

Po skončení stretnutia skupiny odborníkov je rozhodujúci orgán ⁽⁹⁹⁾ zodpovedný za prijatie rozhodnutia na základe jej posudku a odporúčaní.

V prípade nejednoznačných výsledkov po multidisciplinárnom posúdení veku majú orgány dve možnosti.

Možnosť 1: orgány môžu ukončiť posúdenie a uplatniť pochybnosť vykladanú v prospech osoby a považovať osobu za dieťa. Ako sa uvádza v odôvodnení 37 a článku 25 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle, ak je výsledok posúdenia nepresvedčivý, členské štáty nie sú povinné požiadať o lekársku prehliadku ani pokračovať v posúdení, ak by takáto prehliadka nevyriešila zostávajúce pochybnosti.

Možnosť 2: orgány sa rozhodnú pokračovať v posúdení veku a požiadajú o lekársku prehliadku za prísnych podmienok. Ak sa vykonáva lekárska prehliadka, musí byť čo najmenej invazívna a musí sa v plnej miere rešpektovať dôstojnosť jednotlivca.

3.3.2. Lekárske posúdenie: uprednostnenie najmenej invazívnej prehliadky

Lekárske prehliadky na posúdenie veku sú prehliadky, ktoré zahŕňajú lekárske postupy (napr. ultrazvuk, žiarenie). Tieto metódy by sa mali zväziť až po tom, ako sa vyčerpajú všetky ostatné

⁽⁹⁹⁾ Hoci sa v nariadení o konaní o azyle stanovujú normy a záruky pre postupy posúdenia veku, nevylučuje sa možnosť zapojenia vnútroštátnych orgánov a súdov do určovania veku. Členským štátom sa preto ponecháva priestor na vlastné uváženie, pokiaľ ide o externé zabezpečovanie posúdenia veku a určenie iného orgánu na vydanie posudku. Rozhodujúci orgán, ktorý nesie konečnú zodpovednosť za rozhodnutie o veku, môže potom prijať rozhodnutie na základe výsledku posúdenia veku v súlade so svojou vnútroštátnou praxou a s procesnými zárukami.

prostriedky na posúdenie veku a výsledky sú nejednoznačné. Ak lekárska prehliadka môže rozptýliť pochybnosti o veku, mali by sa uprednostniť **neinvazívne možnosti bez žiarenia**.

Metódy, ktoré zahŕňajú žiarenie, ako sú röntgenové lúče, by sa mali používať len ako krajné riešenie ⁽¹⁰⁰⁾, a to v súlade so zásadou „nespôsobovať škodu“, ako aj zásadou „na čo najnižšej rozumne dosiahnuteľnej úrovni“ (ALARA), aby sa minimalizovalo vystavenie žiareniu.

V použitej metóde sa musí zväziť aj to, ako sa prehliadka vykonáva.

- **Rozpätie chybovosti**, ktoré majú všetky metódy, by sa malo zdokumentovať, najmä v prípade, že výsledky sú nejednoznačné, a malo by sa použiť v prospech žiadateľa v súlade so zásadou najlepšieho záujmu a mala by sa uplatniť pochybnosť vykladaná v prospech osoby. Okrem toho by sa metódy mali vyberať na základe vekovej škály a pohlavia posudzovanej osoby, keďže ich presnosť sa môže líšiť.
- Vyhnite sa uvádzaniu iba priemerného veku (napr. 17,4 roka). Namiesto toho **uvádzajte celú vekovú škálu** alebo najpravdepodobnejší minimálny a maximálny vek v rámci tejto škály. V rámci mnohých metód sa poskytujú skôr vekové škály než presné vekové kategórie, takže určenie priemeru (napr. tvrdenie, že niekto má 18 rokov na základe vekovej škály 16 – 20 rokov) neodráža úplnú neistotu posúdenia. Pokiaľ neviete, ako pravdepodobný je každý možný vek v danej škále (rozdelenie pravdepodobnosti), použitie priemerného veku môže byť zavádzajúce. Napríklad, ak škála zahŕňa 18 rokov (napr. 16,4 – 22,3 roka) a priemer medzi minimálnym a maximálnym vekom v tejto škále je vyšší ako 18 rokov, mohlo by to viesť k nespravodlivému zaradeniu niektorých osôb do kategórie dospelých. Nezohľadnenie rozpätia chybovosti nemusí byť prínosom pre posudzovaného jednotlivca ⁽¹⁰¹⁾.
- Ak metódy lekárskeho posúdenia veku poskytujú vekovú škálu spolu s **odhadom pravdepodobnosti**, mala by sa jasne uviesť aj pravdepodobnosť, že posúdený vek je nižší alebo vyšší ako 18 rokov. V posúdení by sa mala zohľadniť miera pravdepodobnosti, ktorá je premietnutá v lekárskom posúdení, pričom sa uznáva, že takéto výsledky vyjadrujú skôr pravdepodobnosti ako istoty.
- Vyšetrenia by nikdy nemali byť vynútené alebo z kultúrneho hľadiska nevhodné. Odborníci musia zohľadňovať rodovú a kultúrnu citlivosť a pri odhadovaní veku konať v súlade so svojimi odbornými znalosťami. Na posúdenie veku žiadateľa by sa nemali používať žiadne metódy zahŕňajúce nahotu či prehliadku intímnych partií tela.

⁽¹⁰⁰⁾ Výbor OSN pre ochranu práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín, *Joint general comment No. 4 (2017) of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families and No. 23 (2017) of the Committee on the Rights of the Child on State obligations regarding the human rights of children in the context of international migration in countries of origin, transit, destination and return* (Spoločný všeobecný komentár č. 4 (2017) Výboru pre ochranu práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín a č. 23 (2017) Výboru pre práva dieťaťa o povinnostiach štátu týkajúcich sa ľudských práv dieťaťa v kontexte medzinárodnej migrácie v krajinách pôvodu, tranzitu, určenia a návratu), 2017, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g17/343/65/pdf/g1734365.pdf>: „Štáty by sa mali zdržať používania lekárskeho metód založených okrem iného na analýze kostných a zubných vyšetrení, ktoré môžu byť nepresné, so širokým rozpätím chybovosti a môžu spôsobovať traumy a viesť k zbytočným súdnym procesom.“

⁽¹⁰¹⁾ Schmelting, A., Schumacher, G. a Rudolf, E., *Medical age assessment of juvenile migrants* (Lekárske posúdenie veku mladistvých migrantov), 2018, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/47096>.

Zapamätajte si

Nikdy sa nesmú vykonávať prehliadky **zahŕňajúce nahotu** alebo pozorovanie intímnych partií tela v rámci posudzovania sexuálnej zrelosti. Je to zásadné v záujme rešpektovania dôstojnosti jednotlivca a obzvlášť dôležité je to v prípade žiadateľov, ktorí mohli byť vystavení sexuálnemu a fyzickému zneužívaniu a vykorisťovaniu ⁽¹⁰²⁾. V neposlednom rade má posúdenie fyzických znakov na odhad veku osoby veľké rozpätie chybovosti ⁽¹⁰³⁾, ak sa používa na odlíšenie dospelávajúceho od dospelaj osoby.

Pri vykonávaní lekárskeho prehliadok lekári, ktorí posudzujú vek, zapracujú zistenia predchádzajúcich odborníkov, vysvetlia svoj posudok, výsledky, použitú techniku, jej obmedzenia a rozpätie chybovosti, čím umožnia získať čo najspoľahlivejší výsledok. Ako sa stanovuje v článku 25 ods. 3 nariadenia o konaní o azyle, výsledky týchto **lekárskych prehliadok sa musia analyzovať** v rámci holistického **posúdenia spolu s ďalšími zisteniami**, ako sú výsledky posúdení vykonaných inými odborníkmi (multidisciplinárny prístup), aby sa zaistil čo najspoľahlivejší výsledok.

⁽¹⁰²⁾ Výbor OSN pre práva dieťaťa, [R.Y.S./Španielsko](#), 2021. Zhrnutie je k dispozícii v [databáze judikatúry EUAA](#). Výbor pre práva dieťaťa konštatoval, že „testy, ktoré zahŕňajú nahotu alebo vyšetrenie genitálií alebo iných intímnych partií, porušujú dôstojnosť, súkromie a telesnú integritu dieťaťa a mali by byť zakázané“.

⁽¹⁰³⁾ Výbor pre práva dieťaťa vyjadril svoje stanovisko k sťažnosti týkajúcej sa porušenia práv vo veci [R.Y.S./Španielsko](#), *Výbor OSN pre práva dieťaťa*, 4. februára 2021. Výbor konštatoval, že „prehliadky detí, ktoré zahŕňajú nahotu alebo vyšetrenie genitálií alebo intímnych partií tela, predstavujú porušenie ich dôstojnosti, súkromia a telesnej integrity a mali by byť vylúčené na účely posúdenia veku.“ Zhrnutie je k dispozícii v [databáze judikatúry EUAA](#).

Obmedzenia a etické otázky týkajúce sa lekárskeho posúdenia veku

Invazívne lekárske prehliadky, ako napríklad vyšetrenia kostí alebo zubov, môžu byť vnímané ako narúšajúce súkromie, môžu byť nákladné, vyžadovať použitie zdravotníckych pomôcok a/alebo vyžadovať špecialistov s obmedzenou dostupnosťou. Okrem toho môžu žiadateľa, najmä osoby, ktoré prežili zneužívanie a rodovo podmienené násilie, ešte viac traumatizovať. Takéto metódy majú navyše široké rozpätie chybovosti a často poskytujú výsledky so širokou vekovou škálou. Výsledky môžu byť ovplyvnené etnickými, sociálno-ekonomickými a rodovými rozdielmi, pričom ich spoľahlivosť nie je väčšia ako v prípade nelekárskych metód.

Lekári taktiež vyjadrili zdržanlivý postoj voči využívaniu lekárskeho posúdenia na administratívne účely, pretože tieto posúdenia môžu byť v rozpore s ich primárnou povinnosťou poskytovať starostlivosť deťom. Používanie metód posúdenia biologického veku⁽¹⁰⁴⁾ na posúdenie chronologického veku bolo vo výskume vo veľkej miere spochybnené, keďže tieto metódy môžu poskytnúť len širokú škálu odhadov veku⁽¹⁰⁵⁾.

Napokon, ako sa stanovuje v odôvodnení 37 nariadenia o konaní o azyle, ak výsledok posúdenia veku nie je jednoznačný alebo ak je veková škála pod 18 rokov, členské štáty **by mali predpokladať, že žiadateľ je dieťaťom**, pričom počas celého postupu sa presadzuje zásada najlepšieho záujmu dieťaťa a zásada pochybnosti vykladanej v prospech osoby. Táto zásada sa má chápať ako uplatniteľná aj v prípadoch, keď osoba tvrdí, že je dospelá, ale existujú opodstatnené dôvody sa domnievať, že ide o maloletú osobu.

3.4. Rozhodnutie

V nariadení o konaní o azyle sa stanovuje, že za začatie posúdenia veku je zodpovedný **rozhodujúci orgán**, ktorý by vždy mal rozhodnúť o začatí posúdenia veku⁽¹⁰⁶⁾ a prijať rozhodnutie na základe výsledku posúdenia veku. Neuvádza sa však, ktorý orgán/inštitúcia by mal byť príslušný na **rozhodnutie o veku** po posúdení veku. Tento aspekt môže byť upravený vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

Po posúdení veku sa rozhodnutie o veku žiadateľa zakladá **na spoločnej analýze výsledkov** multidisciplinárneho posúdenia a prípadne aj lekárskej prehliadky. Rozhodnutie o veku sa prijíma na základe posudkov všetkých zúčastnených odborníkov, aby sa získal čo najspoľahlivejší výsledok.

⁽¹⁰⁴⁾ Konkrétne lekárske metódy, ktorými sa posudzuje biologický vek osoby, ktorý nemusí nevyhnutne zodpovedať chronologickému veku.

⁽¹⁰⁵⁾ Stanoviská BSPED k posudzovaniu detského veku, <https://www.bsped.org.uk/clinical-resources/position-statements/#link6>, Britská stomatologická asociácia (BDA) uviedla, že použitie röntgenových snímok zubov je „nepresnou metódou na posúdenie veku“. BDA ďalej zastáva názor, že je nevhodné a neetické robiť ľuďom röntgenové snímky, ak to nemá žiadny prínos pre ich zdravie.

⁽¹⁰⁶⁾ Článok 25 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle.

V situáciách, keď odborníci v rámci multidisciplinárneho tímu dospejú k odlišným záverom, alebo keď sa zistenia multidisciplinárneho posúdenia a lekárskej prehliadky nezhodujú, zodpovednosť za posúdenie dostupných dôkazov a vyvodenie konečného záveru naďalej nesie rozhodujúci orgán. Orgán by mal dôsledne zdokumentovať, ako sa zohľadnili odlišné názory, vrátane odôvodnenia, prečo sa uprednostnil jeden súbor zistení pred iným; mal by transparentne uviesť akékoľvek zostávajúce rozpätie chybovosti a vykonať komplexné posúdenie. Ak po posúdení všetkých dostupných informácií pretrváva neistota, mala by sa uplatniť zásada pochybnosti vykladanej v prospech osoby, čo by viedlo k domnienke neplnoletosti.

Konečné rozhodnutie o odhadovanom veku **musí byť zdokumentované písomne a poskytnuté dotknutému jednotlivcovi a jeho opatrovníkovi**. To, či konečné stanovenie veku musí mať formu správneho rozhodnutia, závisí predovšetkým od vnútroštátneho postupu. V nariadení o konaní o azyle a v smernici o prijímacích podmienkach (2024) sa vyžaduje, aby každé rozhodnutie o postavení žiadateľa vrátane rozhodnutí, ktoré majú vplyv na prístup k zárukám (napr. vymenovanie opatrovníka), bolo odôvodnené, podliehalo právu žiadateľa byť vypočutý a bolo proti nemu možné podať účinný opravný prostriedok. V praxi to znamená, že ak výsledok posúdenia veku alebo overovania veku má právne dôsledky na zaobchádzanie so žiadateľom v konaní o azyle alebo v prijímacom konaní, mal by sa vo všeobecnosti formalizovať v administratívnom akte alebo rozhodnutí.

V písomnom rozhodnutí by mali byť jasne uvedené **kvalifikácie** odborníkov, ktorí boli zapojení do posúdenia veku, spolu s **ich odôvodneným stanoviskom** týkajúcim sa veku žiadateľa. . Pokiaľ sa opiera iba o multidisciplinárny prístup, mala by byť navyše uvedená **odhadovaná veková škála**. Podobne, ak sa používajú lekárske metódy, musí sa špecifikovať **rozpätie chybovosti** spojené s týmito metódami.

Ak lekárske alebo kombinované posúdenia uvádzajú vekovú škálu spolu s **odhadom pravdepodobnosti**, mala by sa výslovne uviesť miera pravdepodobnosti, že osoba je mladšia alebo staršia ako 18 rokov, a v konečnom rozhodnutí by sa malo uznať, že takéto posúdenia skôr vyjadrujú pravdepodobnosti ako istoty.

V písomnom rozhodnutí sa musí odôvodniť aj **rozhodnutie rozhodujúceho orgánu**. Okrem toho by mali byť tieto informácie ústne vysvetlené žiadateľovi ⁽¹⁰⁷⁾ a **formulované tak, aby zodpovedali úrovni chápania žiadateľa**. Vysvetlenie musí byť dostatočne presné, úplné a prístupné, aby žiadateľ mohol **plne porozumieť odôvodneniu** rozhodnutia. Žiadateľovi by sa mali poskytnúť všetky informácie potrebné na uplatnenie jeho práva na **účinný opravný prostriedok** a na prístup k právnej pomoci pri odvolaní sa proti rozhodnutiu o veku ⁽¹⁰⁸⁾.

V súlade s článkom 8 Dohovoru o právach dieťaťa sa musia vydať doklady totožnosti s konečným vekom, aby sa urýchlene **obnovila úplná totožnosť** žiadateľa ⁽¹⁰⁹⁾. Malo by sa

⁽¹⁰⁷⁾ Vo veci [A.C./Francúzsko](#) (pozri poznámku pod čiarou č. 90) pred ESĽP sa zdôraznilo, že členské štáty by mali po posúdení veku poskytnúť procesné záruky a je nevyhnutné poskytnúť žiadateľovi výsledky jednotlivých vyšetrení a informovať ho o možnostiach podať účinný opravný prostriedok.

⁽¹⁰⁸⁾ Nezabezpečenie dostatočnej úrovne presnosti a precíznosti vo všetkých rozhodnutiach súvisiacich s výsledkom posúdenia veku by mohlo viesť k porušeniu procesných povinností a náležitej starostlivosti vyplývajúcich z článku 8 EDĽP z dôvodu zraniteľnosti detí.

⁽¹⁰⁹⁾ V súlade s článkom 8 Dohovoru o právach dieťaťa sa musia vydať doklady totožnosti s konečným vekom, aby sa urýchlene **obnovila úplná totožnosť** žiadateľa. Na ten istý účel, ak žiadateľ môže predložiť platné a dostatočné dôkazy o svojom uvádzanom veku, aj keď nebol potvrdený počas posúdenia veku, takýto vek by mal byť prijatý a rýchlo opravený v úradných záznamoch.

objasniť, že pri posúdení sa nie vždy stanovuje presný chronologický vek, ale skôr sa určuje, či sa žiadateľ na účely konania má považovať za maloletú osobu alebo dospelú osobu. Ak výsledky poskytujú len vekovú škálu alebo zostávajú nepresvedčivé, **musí sa uplatňovať zásada pochybnosti vykladanej v prospech osoby** a so žiadateľom by sa malo zaobchádzať **ako s maloletou osobou** ⁽¹¹⁰⁾.

Zároveň by určenie nemalo brániť žiadateľovi v tom, aby neskôr preukázal presný dátum svojho narodenia. Ak sa žiadateľovi neskôr podarí získať a predložiť úradné doklady z krajiny pôvodu alebo iných spoľahlivých zdrojov, jeho zapísaný vek by sa mal v úradných záznamoch zodpovedajúcim spôsobom opraviť.

Zapamätajte si – Posúdenie veku a nariadenie o riadení azylu a migrácie

V článku 25 ods. 7 nariadenia o konaní o azyle sa stanovuje, že členské štáty môžu **uznať rozhodnutia o posúdení veku prijaté inými členskými štátmi**, ak sa posúdenie veku vykonalo v súlade s právom Únie. S cieľom umožniť uznávanie môžu poskytnuté výsledky posúdenia veku zahŕňať informácie o použitých metódach a odôvodnenie vedúce k rozhodnutiu, a to v duchu dobrej spolupráce medzi členskými štátmi. Informácie by sa mohli vymieňať napríklad prostredníctvom siete Dublinet.

3.5. Odvolanie proti rozhodnutiu o posúdení veku

Žiadateľ by mal mať možnosť odvolať sa proti výsledkom postupu posúdenia veku buď v samostatnom odvolaní, alebo v rámci odvolania proti rozhodnutiu v konaní na prvom stupni, v závislosti od uplatniteľného vnútroštátneho rámca.

Dôležité je, že právo na odvolanie by malo byť k dispozícii **bez ohľadu na výsledok konania o azyle**. Deti, ktoré sú nesprávne klasifikované ako dospelé osoby a ktorým bola udelená medzinárodná ochrana, by stále mali mať možnosť odvolať sa proti rozhodnutiu o posúdení veku. Nesprávna klasifikácia môže mať za následok stratu osobitných záruk priznaných deťom počas konania, ako sú primerané prijímacie podmienky alebo podpora opatrovníka; môže ovplyvniť aj zohľadňovanie žiadostí o azyl podaných deťmi, napríklad v prípade osobitných foriem prenasledovania detí, ako aj prístup k právam po rozhodnutí o postavení, napr. priebežná podpora, právo na vzdelávanie, zlúčenie rodiny.

S cieľom zabrániť **nenapraviteľnej ujme** by sa odvolacie konania mali viesť bezodkladne, keďže dlhotrvajúca neistota môže deti pripraviť o práva, na ktoré majú nárok, ako je právo na včasné zlúčenie rodiny v rámci procesných lehôt stanovených v práve EÚ a vo vnútroštátnom práve. V nariadení o konaní o azyle sa síce neukladá právna povinnosť poskytnúť samostatné právo na opravný prostriedok proti rozhodnutiu o posúdení veku, ale ani sa to nevylučuje. Tento prístup je v súlade so zásadami zakotvenými v Charte EÚ, najmä s článkom 41, ktorým sa zaručuje právo na dobrú správu vecí verejných, a s článkom 47, ktorým sa zabezpečuje právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces. To zahŕňa prístup k spisu a včasným

⁽¹¹⁰⁾ Článok 25 ods. 2 nariadenia o konaní o azyle.

informáciám o možnosti odvolať sa proti rozhodnutiu alebo ho napadnúť, ako aj k právnej pomoci a zastupovaniu počas odvolania a následných postupov ⁽¹¹¹⁾.

3.5.1. Preskúmanie rozhodnutia o posúdení veku na základe nových dôkazov

Preskúmanie veku stanoveného v rozhodnutí vydanom rozhodujúcim orgánom *ex officio* by malo byť vždy povolené, ak sa v neskoršej fáze objavia nové dôkazy alebo informácie. Ak sa zistí nesprávny odhad veku, mali by sa bezodkladne prijať opatrenia na **opravu informácií** v príslušných databázach a obnoviť správna totožnosť danej osoby. Môže tomu byť napríklad v prípade, keď je žiadateľ po vydaní rozhodnutia o veku schopný predložiť platný doklad totožnosti *ex post*, ktorým preukáže svoju totožnosť.

⁽¹¹¹⁾ Článok 23 ods. 6 písm. b) nariadenia o konaní o azyle v spojení s článkom 67 ods. 8 nariadenia o konaní o azyle.

4. Vznikajúce a nové technológie

Niektoré krajiny testujú používanie **genetických testov na posúdenie biologického veku**. Tieto testy merajú chemickú modifikáciu DNA nazývanú metylácia. Metylácia DNA je biologický proces spojený so starnutím a môže byť ovplyvnená faktormi, ako je fajčenie, stres a choroba. DNA možno odobrať z mnohých zdrojov, vrátane krvi a slín. Z preskúmaní štúdií⁽¹¹²⁾, v ktorých sa na posúdenie veku ľudí všetkých vekových kategórií používa metylácia DNA, vyplýva priemerné rozpätie chybovosti od 2 do 5 rokov⁽¹¹³⁾. Väčšina štúdií sa zameriavala na obmedzenú podskupinu populácie bielych západných Európanov. Na pochopenie toho, ako etnická príslušnosť a iné faktory ovplyvňujú metyláciu DNA, je potrebný ďalší výskum. Existujú jasné dôkazy, že trauma a nepriaznivé podmienky zvyšujú epigenetický vek. Používanie DNA na administratívne účely vyvoláva etické otázky týkajúce sa proporcionality a súhlasu, ako aj zložitosti z hľadiska ochrany súkromia, uchovávanía vzoriek a prístupu k nim.

Štúdie o využití **nových technológií**, ako je umelá inteligencia (AI), v oblasti riadenia migrácie a azylu sú novým trendom, ktorý prináša potenciálne výhody, ale aj značné výzvy a významné etické riziká. V dôsledku toho sa využívanie umelej inteligencie v migračných a azylových procesoch, ako aj v biometrickej identifikácii, považuje za umelú inteligenciu na vysoko rizikové účely⁽¹¹⁴⁾. Hoci niektoré štúdie preukazujú, že strojové učenie má potenciál spresniť odhad veku, výsledky závisia od kvality použitých údajov a presnosti ich kategorizácie pri tréningu systému. Okrem toho je naďalej dôležité zohľadňovať rozpätie chybovosti nových technológií a možnú zaujatosť.

V nariadení o konaní o azyle sa v každom prípade výslovne uvádza, že **posúdenia veku musia uskutočňovať „kvalifikovaní odborníci“**. Tento pojem sa vzťahuje na jednotlivcov s potrebnými odbornými znalosťami a odbornou prípravou na uskutočňovanie takýchto posúdení v súlade so stanovenými metodikami a zárukami. **Umelá inteligencia nepatrí do tohto vymedzenia.**

Bez riadneho pochopenia potenciálnych dôsledkov systémov umelej inteligencie nie je možné zaručiť **ľudský dohľad a ľudskú autonómiu**. Rovnako závažné obavy pri zavádzaní týchto systémov súvisia s možnými **zaujatými a diskriminačnými výsledkami, s ochranou súkromia, s transparentnosťou a so zodpovednosťou**.

Preto by sa malo zabrániť používaniu takýchto technológií na účely posúdenia veku, pokiaľ neboli vedecky overené a nebolo preukázané, že sú dostatočne spoľahlivé a účinné v rôznych prostrediach v súlade s príslušnými etickými pravidlami. V súčasnosti takéto technológie **nie** sú upravené v **právnych predpisoch**, a preto **ich nemožno považovať za zákonnú metódu posúdenia veku**.

⁽¹¹²⁾ Maulani, C. a kol., „Age estimation using DNA methylation technique in forensics: a systematic review“ (Odhad veku pomocou techniky metylácie DNA vo forennej vede: systematický prehľad), 2020. Egypt. *J. Forensic Sci.*, zv. 10, 38.

⁽¹¹³⁾ Aliferi, A. a kol., „Combining current knowledge on DNA methylation-based age estimation to the development of a superior forenforcement DNA intelligence tool“ (Spojenie súčasných poznatkov o odhade veku na základe metylácie DNA s cieľom vyvinúť špičkový forenzný nástroj na analýzu DNA), 2022. *Forensic Sci. Int. Genet.*, zv. 57, 102637.

⁽¹¹⁴⁾ Pozri Rada Európy, *Artificial Intelligence and Migration: Report of the Committee on Migration, Refugees and Displaced Persons* (Umelá inteligencia a migrácia: správa Výboru pre migráciu, utečencov a vysídlené osoby), spravodajca Petri Honkonen (predbežná verzia, 2025), 5.

5. Ďalšie zdroje

- [UNICEF Technical Note on age assessment](#) (Technická poznámka k posúdeniu veku).
- [Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec\(2022\)22 a dôvodová správa: Human rights principles and guidelines on age assessment in the context of migration](#) (Zásady v oblasti ľudských práv a usmernenia týkajúce sa posúdenia veku v kontexte migrácie).
- [Separated Children in Europe Programme \(SCEP\) Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe \(Program pre deti odlúčené od rodičov v Európe. Stanovisko k posúdeniu veku v kontexte detí odlúčených od rodičov v Európe\)](#).
- [UNHCR Technical guidance: Child Friendly Procedures](#) (Technické pokyny: postupy zohľadňujúce potreby detí).
- [FRA, Age assessment and fingerprinting of children in asylum procedures – Minimum age requirements concerning children’s rights in the EU, 2018 \(Posúdenie veku a odoberanie odtlačkov prstov detí v konaniach o azyle – Požiadavky na minimálny vek v súvislosti s právami detí v EÚ\), apríl 2018.](#)
- [European Council on Refugees and Exiles \(ECRE\) Legal Note on Age assessment in Europe \[Právna poznámka Európskej rady pre utečencov a exulantov \(ECRE\) k posúdeniu veku v Európe\]](#).
- [UNHCR observations on the use of age assessments in the identification of separated or unaccompanied children seeking asylum](#) (Pripomienky UNHCR k používaniu posúdenia veku pri identifikácii detí odlúčených od rodičov alebo detí bez sprievodu žiadajúcich o azyl).
- [2021 UNHCR Best Interests Procedure Guidelines](#) (Procesné pokyny UNHCR k najlepšiemu záujmu z roku 2021).
- [UNHCR/UNICEF, The Way Forward to Strengthened Policies and Practices for Unaccompanied and Separated Children in Europe \(Cesta k posilneniu politik a postupov pre deti bez sprievodu a deti odlúčené od rodiny v Európe\)](#).
- [UNHCR Policy on Child Protection](#) (Politika UNHCR v oblasti ochrany dieťaťa).
- [UNHCR, Guidelines on International Protection No. 8: Child Asylum Claims under Articles 1\(A\)2 and 1\(F\) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, HCR/GIP/09/08, 22. decembra 2009](#) (Usmernenia UNHCR o medzinárodnej ochrane č. 8: Žiadosti o azyl dieťaťa podľa článku 1 ods. A bodu 2 a článku 1 ods. F Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 alebo Protokolu týkajúceho sa právneho postavenia utečencov z roku 1967).

Prílohy

Účelom týchto príloh je **poskytnúť posudzovateľom návrhy** aspektov, ktoré sa môžu počas postupu posúdenia veku skúmať. Uvedené otázky sú len príkladmi. Nie sú **normatívne** a **nemali by sa čítať nahlas ani používať mechanicky**. Od posudzovateľov sa očakáva, že pri využívaní uvedených odporúčaní budú **uplatňovať svoj odborný úsudok a odborné znalosti**. Vzorové otázky si členské štáty prispôbia na základe svojich potrieb. Nemusia byť vhodné vo všetkých situáciách, a preto by sa o ich výbere a použití malo rozhodnúť v jednotlivých prípadoch, aby sa zaistila relevantnosť.

Príloha 1 – Pohovor na posúdenie veku

Pohovor na posúdenie veku je čiastočne štruktúrovaný rozhovor⁽¹¹⁵⁾, v ktorom sa využívajú otvorené otázky s cieľom umožniť a podnietiť diskusiu a prístup zameraný na dieťa, ktorý podporuje možnosť vyjadrenia sa a efektívnej komunikácie v súlade s psychologicko-fyzickým vývojom danej osoby. Pohovor by sa mal viesť vo vyhradenom priestore, v ktorom sa zaručuje súkromie a dôvernosť. Mal by sa uplatňovať prístup zohľadňujúci potreby detí a vždy by mal prebiehať za prítomnosti kultúrneho mediátora a tlmočníka. Otázky by sa mali klásť otvoreným, nezaujatým a neutrálnym spôsobom. Pri každej otázke by sa mal poskytnúť dostatočný čas na sformulovanie odpovede a nemala by byť položená štýlom pripomínajúcim vyšetrenie. Následné otázky by sa mali klásť na základe participatívneho vývoja pohovoru. Dôležitým cieľom je zostaviť spolu so žiadateľom chronologickú časovú os významných udalostí v živote daného jednotlivca, aby bolo možné odhadnúť jeho vek.

Môže to zahŕňať:

- Techniky založené na „otázkach pred a po“ – známe aj ako „sendvičové otázky“ – zamerané na identifikáciu dvoch známych udalostí, jednej, ktorá sa stala pred dátumom narodenia žiadateľa, a jednej po ňom, na podporu procesu triangulácie.
- Pohovory s členmi rodiny alebo členmi komunity (ak je to možné), ktorí žiadateľa poznajú, s cieľom približne určiť dátum narodenia tak, že sa vyznačia udalosti na chronologickú časovú os. V tomto prípade je dôležité postupovať opatrne, pretože z rôznych dôvodov môžu byť poskytnuté klamlivé alebo zavádzajúce informácie, a to buď s cieľom presvedčiť orgán, že daná osoba je maloletá, aj keď je dospelá⁽¹¹⁶⁾, alebo s cieľom potenciálne poškodiť záujem dieťaťa. Súhlas by mala poskytnúť dotknutá osoba. Takisto je dôležité dbať na to, aby osoba nebola vystavená sociálnym interakciám.
- Vypracovanie a používanie „miestnych“ kalendárov udalostí (prispôsobený kalendár, v ktorom sa uvádzajú dátumy významných udalostí pre konkrétnu geografickú oblasť), ktoré pomáhajú posudzovateľom pri práci, ako aj žiadateľom, aby si spomenuli. Preto je dôležité, aby osoby posudzujúce vek boli informované o pôvode žiadateľa

⁽¹¹⁵⁾ Pološtruktúrovaný pohovor je kvalitatívna metóda zberu údajov, v ktorej sa kombinujú prvky štruktúrovaných aj neštruktúrovaných pohovorov. Zahŕňa pripravený súbor otvorených otázok a zároveň umožňuje osobe vedúcej pohovor skúmať nové témy, ktoré sa môžu vyskytnúť počas pohovoru.

⁽¹¹⁶⁾ Pozri aj [rámček s praktickými aspektmi](#) zameraný na obchodovanie s ľuďmi a detské manželstvá.

a o rôznych typoch kalendárov používaných v jeho regióne (napr. [hinduistický](#), [hidžry/islamský](#), [budhistický](#), [iránsky/džalálí](#), [etiópsky/Ge'ez](#) a [igboský](#) kalendár).

Spôľahlivejšie výsledky možno dosiahnuť v prípade využitia dvoch posudzovateľov a porovnávaním výsledkov časovej osi alebo životných spomienok. Presnosť výsledkov závisí od skúseností, kultúrnej kompetentnosti a zručností posudzovateľov.

Integrita procesu pohovoru sa posilní, ak sú posudzovatelia nezávislí od rozhodujúceho orgánu, ktorý je zodpovedný za prijímanie rozhodnutí o žiadateľoch.

Pozorovanie týkajúce sa fyzického vzhľadu (napr. výška, vývoj, farba pleti) môže byť ďalším faktorom, ktorý treba pri posúdení veku zohľadniť. Fyzický vzhľad by však mal slúžiť len ako ukazovateľ, pretože je nespoľahlivý a právne sporný.

Oblasti, na ktoré by sa mali otázky zamerať	Príklady otázok (neúplný zoznam – prispôsobí sa kontextu a osobným okolnostiam žiadateľa)
Zloženie a história rodiny vrátane <ul style="list-style-type: none"> • poradia narodenia súrodencov a ich veku, • veku rodičov, • významných životných udalostí.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Môžete mi povedať dátum narodenia alebo deň a rok, kedy ste sa narodil(-a)? Ak je to pre vás ťažké, môžete mi povedať, čo ste počul(-a) od iných o čase, ročnom období alebo roku, v ktorom ste sa narodil(-a)?</i> • <i>Kto sú ľudia vo vašej najbližšej rodine, teda tí, s ktorými ste v minulosti žil(-a) (napr. rodičia, súrodenci, starí rodičia alebo iní príbuzní)?</i> • <i>Koľko máte súrodencov? Sú starší alebo mladší ako vy? Povedzte mi, aký je vekový rozdiel medzi vami a vašimi súrodencami.</i> • <i>Viete, koľko rokov mali vaši rodičia, keď ste sa narodili? Koľko rokov by mali teraz?</i> • <i>Spomínate si na nejaké rodinné oslavy/udalosti, napríklad narodenie súrodencov alebo blízkych bratrancov a sesterníc, svadbu blízkeho člena rodiny alebo smrť niekoho blízkeho? Koľko ste mal(-a) rokov, keď sa tieto veci stali? V ktorom roku to bolo?</i> • <i>Rozprávali vám vaši rodičia príbehy o vašom ranom detstve, napríklad o tom, kedy ste začal(-a) chodiť, kedy ste povedal(-a) svoje prvé slovo, kedy ste nastúpil(-a) do materskej školy a základnej školy, kedy vám vypadol prvý zub a pod.? Vysvetlite/porozprávajte, čo si pamätáte ⁽¹⁷⁾.</i> • <i>Môžete vysvetliť, ako je možné, že tak presne viete/si pamätáte tento konkrétny rok/mesiac/dátum (niektorých z uvedených udalostí/míľnikov)? Stalo sa v tom čase niečo, čo vám pomáha si na to spomenúť?</i>

⁽¹⁷⁾ Pri kladení tejto otázky je potrebné postupovať opatrne, pretože môže viesť k prejavu zraniteľnosti a osobitnej psychickej tiesne.

Ďalšie individuálne skúsenosti.
Prvé povinnosti doma vrátane platenej práce.
Významné zmeny v živote alebo sťahovanie.
Zdravotné problémy.

- *Koľko rokov ste mal(-a), keď ste začal(-a) pracovať vo svojej prvej platenej práci? Vykonával(-a) ste predtým nejakú inú prácu, napríklad na rodinnej farme a pod.?*
- *Prestáhoval(-a) ste sa niekedy s rodinou do iného domu, regiónu alebo krajiny? Pamätáte si, koľko ste mal(-a) rokov?*
- *Pamätáte si rok a mesiac, keď ste opustil(-a) svoju domovskú krajinu? Pred koľkými rokmi to bolo a koľko ste mal(-a) vtedy rokov?*
- *Zdržoval(-a) ste sa nejaký čas v niektorej z krajín, ktorými ste prechádzal(-a), než ste dorazil(-a) sem? Pamätáte si, ako dlho ste tam zdržal(-a)?*
- *Cestovali s vami nejaké dospelé osoby, starší súrodenci alebo iní rodinní príslušníci či priatelia, ktorí by mohli pomôcť upresniť váš vek? Dá sa s nimi skontaktovať?*
- *Mal(-a) ste niekedy v živote zdravotné problémy, ako napríklad operácie alebo iné choroby? Pamätáte si, o akú chorobu šlo a rok alebo vek, v ktorom ste ochoreli?*
- *Môžete vysvetliť, ako je to možné, že tak presne viete/ si pamätáte tento konkrétny rok/mesiac/dátum? Stalo sa počas toho obdobia ešte niečo, čo vám pomáha si na to spomenúť (napr. určitý zdravotný problém, posledný rok pandémie ochorenia COVID-19, futbalový zápas Svetového pohára atď.)?*
- *Ste očkovaný(-á)? Máte pri sebe nejaké zdravotné dokumenty, ako napríklad očkovací preukaz alebo zdravotnú kartu?*
- *Povedal(-a) ste, že ste cestoval(-a) cez iné krajiny a v niektorých z nich ste sa určitý čas zdržiaval(-a). Pamätáte si, ako dlho ste sa zdržiaval(-a) v utečeneckom tábore/krajine X, než ste sa preťahovali?*

Vzdelávanie.**Vek nástupu do školy.****Postup do vyšších ročníkov.****Pamätané školské podujatia.**

- *Mal(-a) ste niekedy možnosť chodiť do školy?*
- *Koľko rokov ste mal(-a), keď ste začal(-a) chodiť do školy?*
- *Pamätáte si rok, keď ste začal(-a)?*
- *Keď ste začal(-a) pracovať, aby ste pomohli svojej rodine, mohol (mohla) ste stále chodiť aj do školy? V akom ročníku ste vtedy bol(-a)?*
- *Koľko rokov ste chodil(-a) do školy? Musel(-a)ste niekedy opakovať niektorý ročník? V prípade kladnej odpovede: ktorý?*
- *Prestal(-a) ste niekedy chodiť do školy, a ak áno, z akého dôvodu?*
- *Aký najvyšší ročník ste doteraz absolvoval(-a)?*
- *Pamätáte si, v ktorom roku ste ukončil(-a) tento ročník alebo pred koľkými rokmi?*
- *Môžete vysvetliť, ako je možné, že tak presne viete/si pamätáte tento konkrétny rok/mesiac/dátum? Stalo sa niečo, čo vám pomáha si na to spomenúť?*

Kultúrne a náboženské míľniky.**Obrady spojené s dosiahnutím dospelosti.****Náboženské a tradičné rituály.**

- *V akom veku mladí ľudia vo vašej krajine/kultúre začínajú zvyčajne vykonávať povinnosti dospelých osôb? Keď ste ten vek dosiahli, boli ste ešte vo svojej komunite ⁽¹¹⁸⁾?*
- *Vykonáva vaša komunita iniciačné rituály, aby dala najavo/oslávila, že niekto dosiahol dospelosť? Môže to byť zmena účesu, oblečenia, ktoré nosíte, atď. Zúčastnil(-a) ste sa niekedy na takomto obrade alebo rituále a pamätáte si, pred koľkými rokmi to bolo?*
- *V akom veku ste začal(-a) aktívne praktizovať svoju vieru (napr. pôst)?*
- *Kedy ste začal(-a) samostatne navštevovať bohoslužby? Koľko ste mal(-a) rokov?*
- *Môžete vysvetliť, ako je to možné, že tak presne viete/si pamätáte tento konkrétny rok/mesiac/dátum? Stalo sa niečo, čo vám pomáha si na to spomenúť?*

⁽¹¹⁸⁾ Pri kladení tejto otázky je potrebné postupovať opatrne, pretože môže viesť k prejavu zraniteľnosti a osobitnej psychickej tiesne.

Historické udalosti.
Národné oslavy, dni
nezávislosti, politické
zmeny, športové alebo
kultúrne podujatia.
Prírodné katastrofy,
záplavy, zemetrasenia,
hladomor alebo
nedostatok potravín.
Konflikty, presuny
utečencov alebo
vysídľovanie, mierové
dohody alebo prímerie.

- *Sú vo vašej krajine pôvodu nejaké veľké oslavy/štatné sviatky, ktoré sa vo vašej komunite oslavujú? Pamätáte si, koľko rokov ste mal(-a) rokov, keď ste sa naposledy zúčastnil(-a) na takejto oslave?*
- *Povedal(-a) ste nám, že pochádzate z krajiny X. Spomínate si na nejaké voľby alebo zmenu vlády, keď ste býval(-a) doma? Koľko ste mal(-a) vtedy rokov? Pamätáte si prípadne rok, v ktorom sa to stalo?*
- *Spomínate si na nejaké veľké športové podujatia, ako napríklad slávny futbalový zápas alebo turnaj, ktoré ľudia oslavovali? Koľko ste mal(-a) vtedy rokov? V ktorom roku to bolo?*
- *Zažil(-a) ste, vaša komunita alebo región v minulosti prírodnú katastrofu, ako sú povodne, sucho, zemetrasenie a pod.? Koľko ste mal(-a) vtedy rokov? Pamätáte si prípadne rok, v ktorom sa to stalo?*
- *Bola vo vašom regióne alebo krajine vojna alebo konflikt, na ktorý si spomínate alebo o ktorom vám rozprávali iní ľudia? Koľko ste mali rokov?*
- *Konali sa nejaké oslavy alebo zhromaždenia vo vašej komunite, keď boje ustali alebo bol vyhlásený mier? Koľko ste mali vtedy rokov?*

Príprava pohovoru – Tipy pre posudzovateľov ⁽¹¹⁹⁾

- Pred pohovorom sa oboznámte s údajmi o jednotlivých krajinách a informáciami o krajine pôvodu ⁽¹²⁰⁾. Posudzovatelia musia dobre poznať kultúrne rozdiely v telesnom vývoji, vo vzdelaní, v životných skúsenostiach a tradíciách v regióne/ krajine pôvodu žiadateľa, aby mohli reagovať na konkrétne témy, ktoré sa vynoria počas pohovoru.
- **Vopred si pripravte** súbory otázok prispôsobené konkrétnemu prípadu, ktoré sa týkajú kultúrnych a náboženských míľnikov a historických udalostí a prispôbte ich miestnemu kontextu žiadateľa, tradíciám a náboženským praktikám, ale aj iným osobitným potrebám, ktoré môžu mať.

⁽¹¹⁹⁾ BASW – The professional association for social work and social workers, *Age Assessment: A Practice Guide, 2023*, (BASW – Profesionálne združenie pre sociálnu prácu a sociálnych pracovníkov, *Posúdenie veku: praktická príručka*) <https://basw.co.uk/policy-and-practice/resources/age-assessment-basw-practice-guide>.

⁽¹²⁰⁾ Príslušné informácie o krajine pôvodu možno nájsť na [portáli úradu EUAA pre informácie o krajinách pôvodu](#) alebo na adrese ecoi.net.

- Keď príslušné orgány požiadajú o posúdenie veku, zabezpečte tlmočníka hovoriaceho jazykom alebo nárečím žiadateľa a, ak je to možné, kultúrneho mediátora vyškoleného v tomto druhu pohovorov, ktorý vám pomôže lepšie pochopiť kontext a vyhnúť sa nedorozumeniam.
- Vytvorte komplexný **kalendár udalostí** týkajúcich sa krajiny a regiónu danej osoby.
- Zabezpečte príjemné prostredie (s jedlom, vodou, prístupom k toalete a pravidelnými prestávkami, maximálne každých 1,5 hodiny alebo podľa potrieb žiadateľa, s to so zreteľom na jeho osobitné potreby).
- Naplánujte stretnutie s ohľadom na dostupnosť opatrovníka a právneho poradcu.
- Ak je to možné, zohľadnite preferencie žiadateľa, pokiaľ ide o pohlavie odborníkov zapojených do posúdenia.

Vedenie pohovoru – tipy pre posudzovateľov

- **Vysvetlite** účel pohovoru, úlohu zapojených a prítomných odborníkov (vrátane tlmočníka alebo kultúrneho mediátora) a dôvody, prečo je uvádzaný vek žiadateľa sporný.
- Informujte žiadateľa o dĺžke trvania pohovoru a o tom, že možno bude potrebné uskutočniť **viacero stretnutí**.
- Pravidelne si overujte, či žiadateľ **rozumie** poskytnutým informáciám.
- Položte niekoľko úvodných všeobecných otázok a ponúknite vodu, aby ste vytvorili **uvoľnenejšiu atmosféru**.
- Používajte **chronologický prístup**, ale nie nevyhnutne v postupnom poradí. Používajte techniku kruhových otázok, vracajte sa k témam, aby ste **overili konzistentnosť** a dali žiadateľovi príležitosť objasniť akékoľvek nezrovnalosti počas pohovoru. Napríklad: „Myslím, že ste nám povedal(-a), že teraz máte 17 rokov a že vaša cesta do tejto krajiny trvala 2 roky. Počas nášho rozhovoru ste raz spomenul(-a), že zo svojej krajiny ste odišiel(-a), keď ste mali 16 rokov. Mohol/mohla by ste to podrobnejšie vysvetliť?“
- Požiadajte o **zdroje informácií**. Na tento účel môžete použiť „potvrdzujúce otázky“, ako napríklad „Ako to viete?“, „Môžete vysvetliť, ako je možné, že tak presne viete/si pamätáte tento konkrétny rok/mesiac/dátum? Stalo sa v tom čase niečo, čo vám pomáha si na to spomenúť?“
- V záujme toho, aby ste predišli opätovnej traumatizácii, hlavnou témou pohovoru na posúdenie veku by nemali byť traumatické zážitky (napr. žiadateľ, ktorý bol svedkom zabitia rodiča). Ak sa o takéto skúsenosti žiadateľ prvýkrát podelí počas pohovoru na posúdenie veku, uistite sa, že má v prípade potreby prístup k následnej podpore.

- Pamätajte na to, že spomienky na minulé udalosti sa líšia v závislosti od veku a stavu mysle daného jednotlivca, ako aj času a povahy udalostí. Napríklad rušivé alebo traumatické spomienky môžu skresľovať vnímanie času: môžu sa javiť, akoby trvali nekonečne dlho, alebo naopak, človek si ich sotva dokáže vybaviť. Radostné udalosti si človek často pamätá veľmi podrobne a môžu sa mu javiť ako významnejšie, než v tom čase skutočne boli.
- Ved'te si podrobné písomné poznámky alebo záznamy z pohovorov.
- Požiadajte o akékoľvek podporné dôkazy, ak sú k dispozícii (napr. fotografie, ktoré žiadateľ dobrovoľne poskytol a ktoré zachytávajú oslavy školských alebo rodinných udalostí). Informácie o približnom veku žiadateľa môžu poskytnúť dokumenty, ako sú školské záznamy, očkovacie preukazy rodiny alebo iné lekárske záznamy, a to aj bez toho, aby uvádzali vek.
- Venujte pozornosť:
  - miere únavy, úzkosti, napätia u žiadateľa a odborníkov zapojených do posúdenia,
  - sociálnej histórii a zloženiu rodiny (pamätajte na to, že sa môžete stretnúť s polygamným zložením rodiny, keď súrodenci môžu mať rôzne matky alebo otcov, alebo s kultúrnou asimiláciou rozšírených rodín do užších rodín),
  - vzdelaniu žiadateľa, úrovni jeho nezávislosti a starostlivosti o seba samého (t. j. zhromaždite informácie o druhoch činností, do ktorých bola daná osoba zapojená pred príchodom do Európy),
  - životným skúsenostiam, rušivým a traumatickým udalostiam, ktoré mohli mať vplyv na proces starnutia, pričom môže byť ťažké si ich vybaviť alebo môžu spôsobiť ďalšiu traumu.
- Používajte otvorené otázky a vyhýbajte sa spôsobu, ktorý pripomína vypočúvanie alebo vyšetrovanie.
- Dajte žiadateľovi možnosť položiť doplňujúce otázky a/alebo objasniť nezrovnalosti vo svojich odpovediach.

Ukončenie pohovoru – úvahy pre posudzovateľov

- Ukončite pohovor tak, aby mal žiadateľ pocit spokojnosti, a vysvetlite mu ďalšie kroky postupu.
- Ak výsledky nie sú jednoznačné alebo pretrvávajú pochybnosti po ukončení pohovoru na posúdenie veku, môžete v prípade posudzovanej osoby naďalej uplatňovať **pochybnosť vykladanú v prospech osoby**.

Kalendár podujatí – technika

- Zistite, aký kalendár sa používa v kultúre žiadateľa, a oboznámte sa s ním ⁽¹²¹⁾.
- Pravidelne aktualizujte kalendár udalostí dopĺňaním najnovších informácií týkajúcich sa rôznych regiónov a kultúr.
- Vytvorte vizuálnu časovú os s použitím veľkého papiera, digitálneho nástroja alebo tabuľky.
- Doplňte známe historické udalosti týkajúce sa regiónu žiadateľa.
- Identifikujte kultúrne a náboženské míľniky žiadateľa a oboznámte sa s nimi.
- Vyznačte významné osobné udalosti, ktoré uviedol žiadateľ, a doplňte rok, ktorý sa má použiť ako referencia. Časovú os môžete vyplniť v spolupráci so žiadateľom [s použitím nástrojov, ako sú napríklad mapy života ⁽¹²²⁾].
- Používajte farebné označenie pre rôzne typy udalostí (potvrdené, nejednoznačná odpoveď atď.).
- Pred ukončením zhromažďovania informácií súvisiacich s časovou osou, pokiaľ ide o určité míľniky a udalosti, krížovo skontrolujte, či existujú nejaké zjavné nezrovnalosti, a dajte žiadateľovi možnosť poskytnúť objasnenie/opraviť sa.

Tabuľka 3. Praktický príklad techniky kalendára udalostí

Udalosť uvedená žiadateľom	Poznámky posudzovateľa
Uvádzaný rok narodenia: 2001.	Etiópsky kalendár (<i>Ge'ez</i>) je o sedem rokov „pozadu“ za gregoriánskym kalendárom, ktorý sa používa vo väčšine častí sveta. Preto sa žiadateľ s najväčšou pravdepodobnosťou narodil v roku 2008.
13. narodeniny oslávil v Egypte s priateľom v roku 2014, keď bol zvolený premiér Abiy Ahmed.	Abiy bol zvolený v roku 2021 (pri výpočte rokov na základe gregoriánskeho kalendára); oslavy 13. narodenín, na ktoré si žiadateľ spomína, potvrdzujú, že žiadateľ bude mať v roku 2024 pravdepodobne 16 rokov.

Vypracovanie stanoviska

Posudzovateľ porovnáva informácie získané od žiadateľa so známymi udalosťami a zväži kultúrne faktory, ktoré môžu ovplyvniť vnímanie veku alebo spomienky na udalosti.

- Po zbere dôkazov vrátane materiálov získaných na pohovore a iných zdrojov informácií a pozorovaní by posudzovateľ mal preskúmať konzistentnosť časovej osi a identifikovať prípadné odlišnosti. Ak existujú jasné nezrovnalosti, je nevyhnutné dôkladne určiť, ktoré dôkazy majú väčšiu váhu, a vysvetliť dôvody uprednostnenia určitých prvkov. Tento proces, známy ako „**zvažovanie dôkazov**“, zahŕňa vyváženie

⁽¹²¹⁾ Ďalšie informácie sú k dispozícii v Longstaff, A., *Calendars-from-around-the-world*, 2005.

⁽¹²²⁾ Pozri napr. [Life Maps | Leeds Safeguarding Children Partnership](#).

rôznych aspektov, pričom sa porovnáva jedno hľadisko s druhým. Kľúčovým aspektom dokumentovania posúdenia veku je jasné rozlišovanie samotných dôkazov od ich výkladu, čím sa zabezpečí oddelenie **faktov** od **názorov**.

Osvedčený postup – stretnutie o zamýšľanom rozhodnutí ⁽¹²³⁾

Po dosiahnutí počiatočného záveru o veku žiadateľa zorganizujú posudzovatelia stretnutie so žiadateľom, opatrovníkom a prípadne s právnym poradcom, na ktorom ich informujú o zamýšľanom rozhodnutí, s týmto účelom:

- predložiť predbežný záver o posúdenom veku,
- umožniť žiadateľovi reagovať, najmä ak je záver nepriaznivý v porovnaní s očakávaním,
- ubezpečiť sa, že žiadne informácie neboli zle pochopené, nesprávne vyložené alebo prehliadané,
- poskytnúť žiadateľovi príležitosť uviesť ďalšie dôležité podrobnosti.

Posudzovatelia dôkladne zvážia informácie poskytnuté mladou osobou a ak sa objavia nové informácie, posúdenie upraví. Toto stretnutie nie je len praktickým krokom na overenie a zachovanie otvorenosti voči novým informáciám, ale aj právnou zárukou. V prípadoch, keď sa takéto stretnutie neuskutočnilo, boli súdne preskúmania v rámci odvolania proti posúdeniu veku úspešné.

Stanovisko k správe o posúdení veku, ktoré sa vypracuje a poskytne rozhodovaciemu orgánu, by malo obsahovať:

- zhrnutie prípravných činností, ktoré sa podnikli na zabezpečenie zmysluplného pohovoru so žiadateľom,
- dátum, miesto, štruktúru a časovú os interakcií s mladým človekom (od úvodu až po ukončenie posúdenia veku),
- podporu poskytnutú žiadateľovi pred pohovorom na posúdenie veku, počas neho a po ňom,
- metódu/formát použité na posúdenie veku, ako aj rozpätie chybovosti a spôsob, akým sa uplatňovali,
- meno/identifikačné číslo a funkciu/odbornosť kvalifikovaného odborníka (odborníkov) a všetkých ďalších prítomných osôb (napr. tlmočníka alebo kultúrneho mediátora),
- zdroje informácií použité na odhad veku (správy s informáciami o krajine pôvodu, iné výpovede atď.),
- dôkazy, ktoré boli zhromaždené, a dôvody a spôsob ich váženia,
- spôsob, akým sa posudzoval a zohľadňoval najlepší záujem,

⁽¹²³⁾ BASW – The professional association for social work and social workers, *Age Assessment: A Practice Guide*, 2023, (BASW – Profesijské združenie pre sociálnu prácu a sociálnych pracovníkov, Posúdenie veku: praktická príručka) <https://basw.co.uk/policy-and-practice/resources/age-assessment-basw-practice-guide>.

- zhrnutie skutočností a pozorovaní a vysvetlenie, ako sa použili na vypracovanie stanoviska k správe o posúdení veku,
- podpis každého z posudzovateľov a uvedenie odhadovaného veku/dátumu narodenia.

Ak sú zistenia jasné, medzi posudzovateľmi panuje zhoda a všetky pochybnosti sú rozptýlené, posúdenie veku sa ukončí a vydá sa rozhodnutie. Ak **pretrvávajú pochybnosti, nasleduje vykonanie ďalšej nelekárskej metódy.**

Odôvodnenie odporúčaní a posudku vypracovaného k správe by malo byť jasné a mal by sa ním riadiť nielen rozhodujúci orgán, ale aj opatrovník a ďalšie kľúčové zainteresované strany, ako sú sudcovia.

Žiadateľ dostane rozhodnutie v písomnej podobe. Bude obsahovať informácie o odvolaní podľa vnútroštátneho rámca a informácie o ďalších krokoch.

Príslušná dokumentácia musí byť uložená v spise žiadateľa a poskytnutá kontaktnej osobe komisii posudzovateľov (ak existuje), aby mohla koordinovať oznámenie rozhodnutia žiadateľovi/opatrovníkovi a ďalším príslušným orgánom. Opatrovník by mal mať prístup k spisu.

Príloha 2 – Psychosociálne posúdenie

V článku 25 ods. 1 nariadenia o konaní o azyle sa odkazuje na psychosociálne posúdenie. Takéto posúdenie môže zahŕňať otázky podobné tým, ktoré sú uvedené v [prílohe 1: Pohovor na posúdenie veku](#). Ide však viac do hĺbky s cieľom pochopiť ďalšie rizikové a ochranné faktory súvisiace s vývinom, žiadateľa, ktorý sa posudzuje.

Niektoré demografické údaje, ak sú k dispozícii, je možné potvrdiť položením niekoľkých cielených otázok. V každom prípade by sa osoba vykonávajúca psychosociálne posúdenie mala vyhýbať kladeniu otázok, o ktorých sú informácie už k dispozícii. Odporúča sa na úvod pohovoru vykonať krížovú kontrolu dostupných demografických údajov o žiadateľovi a využiť tento čas na nadviazanie vzťahu, napríklad: „Vidím, že ste z krajiny X a že ste priš(-a) pred niekoľkými týždňami. Je to tak?“, „Už ste sa tu stihol/stihla trochu oboznámiť s prostredím?“

Vzorová šablóna, ktorá slúži ako usmernenie, aké informácie môže byť dôležité zahrnúť.

Dátum posúdenia	
Čas začiatku/čas ukončenia	
Číslo posúdenia	
Meno(-á) posudzovateľa(-ov):	
Meno/kontaktné údaje/kód tlmočníka (v relevantných prípadoch)	
Meno/kontaktné údaje (dočasného) opatrovníka alebo zodpovednej dospeléj osoby	
Meno/kontaktné údaje každej inej prítomnej osoby (napr. kultúrny mediátor, rodinní príslušníci)	

Oblasti, na ktoré by sa mali otázky zamerať	
Meno a priezvisko osoby. Opýtajte sa aj na prezývku.	
Súčasnú bydlisko	
Identifikačné číslo	
Pohlavie	F/M/X
Uvádzaný dátum narodenia/vek	
Náboženstvo/viera	
Materinský jazyk	
Iné ovládané jazyky	

Schopnosť čítať/písať v ktoromkoľvek jazyku	Áno/nie Ak áno, upresnite:
Štátna/etnická príslušnosť/kmeň	
Miesto narodenia (mesto/obec/región)	
Stav bez štátnej príslušnosti	Áno/nie
Počet rokov ukončeného formálneho vzdelania	
Akékoľvek dostupné dokumenty (originály a/alebo kópie), ktoré je možné získať na pomoc pri odhadovaní veku.	<ul style="list-style-type: none"> • rodný list, • cestovný pas, • preukaz totožnosti, • školské vysvedčenia alebo podobné dokumenty, • krstný list/iné náboženské dokumenty s uvedením mena a veku, • doklady týkajúce sa zdravia (lekárske správy/ očkovacie preukazy atď.), • iné (uved'te).
Akýkoľvek dokument, ktorý nie je k dispozícii v čase posúdenia veku, ale môže byť získaný a predložený neskôr ⁽¹²⁴⁾ .	<ul style="list-style-type: none"> • Tie isté ako v predchádzajúcom riadku.

- Zloženie rodiny a vzorové otázky súvisiace so sociálnou históriou

Meno rodičov.	
(Odhadovaný) vek oboch rodičov.	
Rodinný stav biologických rodičov.	<ul style="list-style-type: none"> • Nezosobášený(-á) • Ženatý/vydatá • Rozvedený(-á) • Odlúčený(-á) • Opätovne ženatý/vydatá • Vdovec/vdova • Zosnulý/(-á)

⁽¹²⁴⁾ Žiadateľ by mal byť vo fáze poskytovania informácií upozornený, že má predložiť všetky použiteľné doklady, ktoré môžu podložiť jeho tvrdenia, vrátane tých, ktoré sa týkajú veku.

<p>Rodičia, súrodenci a miesto ich pobytu.</p>	<p>Vytvorte časovú os s počtom súrodencov, ktorý uviedol žiadateľ, a zistíte, na akom mieste časovej osy sa žiadateľ nachádza (napr. prvý/posledný/stredný). Nakreslite symbolický rodinný strom vrátane veku významných ľudí, ktorých uviedol žiadateľ (napr. rodičia, súrodenci, stará matka, teta, strýko), aby ste pomohli vytvoriť časovú os a poskytnúť prehľad o zložení rodiny. Opýtajte sa, či majú všetci súrodenci tú istú matku a/alebo otca, či bol jeden z rodičov viackrát ženatý (vydatá) (napríklad mal viacero manželiek) a kde sa títo rodinní príslušníci práve nachádzajú. Týmto prístupom sa môže takisto zistiť, či žiadateľ pred odchodom z krajiny pôvodu žil s niektorou zo spomínaných osôb.</p>
<p>Manželstvo/vzťahy žiadateľa.</p>	<p>Zdokumentujte hlavne všetky zmienky na detské manželstvá/manželstvá vynútené násilím a potenciálne nezaopatrené deti (vrátane tehotenstva mladistvých v prípade dievčat).</p>
<p>Vzdelanie, práca a/alebo iné povinnosti.</p>	<p>Témy, ktoré sa majú zahrnúť do posúdenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rok, v ktorom žiadateľ začal formálne vzdelávanie (vrátane náboženských škôl), • názvy a miesta navštevovaných škôl, • mená učiteľov, • koľko ročníkov žiadateľ absolvoval, • vzdialenosť medzi školou a domovom, • obľúbené predmety a v prípade, že žiadateľ predčasne ukončil školskú dochádzku: <ul style="list-style-type: none"> ▪ vysvetlite konkrétne dôvody predčasného ukončenia dochádzky (napr. s cieľom prispievať k rodinnému príjmu), ▪ vek žiadateľa v čase ukončenia školskej dochádzky, • či sa žiadateľ popri škole venoval drobnému obchodu, poľnohospodárskym prácam, domácim prácam, starostlivosti o mladších súrodencov, inej práci. <p>Tieto informácie môžu pomôcť zostaviť časovú os a zároveň poskytujú pohľad na vývoj žiadateľa a potenciálne dôvody, prečo dieťa môže pôsobiť staršie, než v skutočnosti je, napr. z dôvodu, že už v ranom veku muselo prevziať veľkú zodpovednosť.</p>

Praktický tip

V situáciách potenciálneho detského manželstva/tehotenstva mladistvých je potrebné riešiť dodatočnú ochranu alebo potreby súvisiace so zdravotnou starostlivosťou (vrátane závislých osôb).

Vzorové otázky: „Môžem sa vás opýtať, či už máte vlastnú rodinu?“, „Ste už sám matkou/otcom?“ Ak áno – „Viete, kde sa momentálne nachádza váš manžel/manželka alebo partner/partnerka? Je vaše dieťa s vami alebo vám s jeho starostlivosťou pomáha niekto iný?“.

V prípade žiadateľky pokračujte s otázkami uvedenými ďalej v texte a stručne overte, či v tejto súvislosti existujú nejaké ďalšie potenciálne naliehavé dodatočné potreby.

„Môžem sa vás spýtať, či ste bola v minulosti tehotná alebo či ste v súčasnosti tehotná? Ak áno, navštívila ste už lekára, aby skontroloval váš zdravotný stav/zdravotný stav vášho dieťaťa?“

Pýtať sa žien/dievčat na manželstvo a tehotenstvo môže byť veľmi citlivé. K vzťahu a/alebo tehotenstvu mohlo dôjsť bez súhlasu danej osoby (napr. nútené manželstvo/tehotenstvo v dôsledku sexuálneho vykorisťovania alebo násillia). Posudzovateľ, ktorý kladie takéto otázky, si preto musí byť vedomý citlivosti danej témy a pred tým, ako začne podrobnejšie diskutovať o potenciálnych potrebách, musí zabezpečiť, aby boli dostupné možnosti postúpenia do lekárskej starostlivosti a poskytnutia psychosociálnej podpory.

V prípade, že dôjde k postúpeniu prípadu vysvetlite žiadateľovi a opatrovníkovi dôvody, prečo je takéto postúpenie prospešné a potrebné. Zdôraznite, že s poskytnutými informáciami sa zaobchádza ako s dôvernými. Treba pamätať na to, že pred postúpením je potrebné získať súhlas.

- Vzorové otázky súvisiace s **cestou** žiadateľa, ktoré pomôžu vytvoriť časovú os

Informácie o ceste a zdraví.

Môžete mi vysvetliť, prečo ste sa rozhodol(-la) opustiť svoju krajinu?

Pamätáte si, kedy (rok/mesiac/obdobie) ste opustil(-a) svoju domovskú krajinu?

Do ktorej krajiny ste sa najprv presťahoval(-a)?

Pamätáte si krajiny a/alebo regióny, cez ktoré ste prechádzal(-a) predtým, ako ste sa sem dostal(-a) (ak je to relevantné)?

Akým dopravným prostriedkom ste prevažne cestoval(-a)? Autobusom, autom, pešo, loďou, lietadlom, viacerými spôsobmi dopravy?

Zastavil(-a) ste sa v niektorej z týchto krajín (ak je to relevantné) na dlhšie obdobie? Ak áno, môžete mi povedať, ako dlho ste sa zdržiaval(-a) v každej z týchto krajín a čo ste tam robil(-a)?⁹⁹

Cestoval(-a) ste sám/sama, s rodinou alebo v skupine?

Ako ste si počas cesty zabezpečoval(-a) jedlo a iné potrebné veci? Pracoval(-a) ste? Ako dlho?

Pomohol vám niekto zaplatiť za cestu? Ako ste zaplatil(-a) za dopravu?

Stalo sa niečo zvláštne, keď ste opustil(-a) svoju krajinu a v krajinách, ktorými ste prechádzal(-a) – napríklad žatva, festivaly, ramadán, počasie naznačujúce určité obdobie, voľby alebo prírodná katastrofa?

Praktický tip

Ak sa počas psychosociálneho posúdenia zistia ukazovatele potenciálneho vykorisťovania a obchodovania s ľuďmi, môžete položiť otázky uvedené ďalej v texte, aby ste sa dozvedeli viac o okolnostiach, o tom, ako sa osobe považovanej za dieťa podarilo zorganizovať cestu, ako aj o jej súčasnej situácii.

Príklady otázok: „Môžem sa vás opýtať, ako sa vám podarilo zorganizovať si cestu?“, „Museli ste si od niekoho požičať peniaze alebo za ňu niekomu dlhujete peniaze?“, „Keď ste sem prišli, očakával(-a) ste, že stretnete niekoho, kto vám pomôže usadiť sa?“, „Sľúbil vám niekto prácu alebo vám dal telefón, prípadne telefónne číslo, na ktoré máte zavolať, keď prídete?“, „Aký bol váš plán, keď ste sem prišiel/prišla, pokiaľ ide o krajinu, v ktorej sa budete zdržiavať?“, „Poznáte tu niekoho? S kým ste plánovali bývať?“, „Má niekto u seba vaše doklady, ako napríklad preukaz totožnosti, pas alebo iné dokumenty, alebo vám niekto takéto doklady vzal?“, „Požiadal vás niekto, aby ste pracovali alebo vykonávali iné činnosti, odkedy ste tu – vrátane činností/prác, ktoré sú vám nepríjemné?“

V prípadoch, keď sú **viditeľné** tetovania (nezamieňať s kmeňovými tetovaniami), položte o nich žiadateľovi niekoľko otázok. **Nepodnecujte žiadateľa, aby si vyzliekol oblečenie s cieľom ukázať tetovanie.** Vo všeobecnosti môžu tetovania poskytnúť určité porozumenie alebo ukazovatele súvisiace s vlastníctvom (otroctvo/obchodovanie s ľuďmi) alebo príslušnosťou k určitým gangom/milíciám.

Ak sa v tejto súvislosti zistia ukazovatele, budete musieť žiadateľa postúpiť príslušným orgánom, ktoré objasnia, či je táto osoba skutočne obeťou obchodovania s ľuďmi, aby sa zabezpečila jej ochrana a aby sa znížilo/odstránilo riziko potenciálneho pokračujúceho vykorisťovania. Takéto postúpenie by sa malo prediskutovať s opatrovníkom. V tejto súvislosti by mal byť zohľadnený najlepší záujem dieťaťa a ochrana dieťaťa.

Príklady otázok: „Všimol som si tetovanie na vašej ruke; má toto tetovanie nejaký zvláštny význam?“, „Ako dlho máte toto tetovanie?“, „Kde ste si ho dal(-a) urobiť/kto vám ho urobil?“, „Vybral(-a) ste si motív sám/sama alebo vám niekto poradil/pomohol pri výbere?“

- **Ďalšie aspekty**, ktoré možno zohľadniť počas psychosociálneho posúdenia (pozorovanie **fyzického vzhľadu/vývoja/jazyka** atď.)

Iba pozorovanie

- **Fyzický vzhľad/výživový stav:** zlý (napr. bledý, chudý, obézny)/zdravý (napr. silný, v dobrej kondícii, priemerný).
- **Osobná hygiena:** oblečenie/vlasy/zuby – upravené alebo zanedbané (s prihliadnutím na životné podmienky žiadateľa).
- **Vlasy/pokožka:** ustupujúce vlasy, chĺpky v ušiach/nose, ochlpenie na obličaji, vrásky okolo očí/úst/čela/krku/, akné atď.
- **Iné:** zvráskavené ruky, viditeľný ohryzok (chlapci v puberte), viditeľné tetovania, jazvy/zranenia, piercing atď.
- **Hlas a používaná slovná zásoba:** detský hlas, výška hlasu, krátke/jednoduché odpovede, bohatá slovná zásoba, všeobecné vedomosti, nesúrodé vyhlásenia atď.
- **Reč tela:** ostýchavosť, nervozita, podráždenosť, či naopak relatívna uvoľnenosť, rovné sedenie, primeraný očný kontakt (s ohľadom na kultúru); pozerá sa žiadateľ uprene/zazerá?
- **Správanie:** introvertné/extrovertné, nepriateľské, vyhýbavé, kooperatívne, ostýchavé atď.

Poznámka: Uvedené skutočnosti sú **iba pozorovaniami**. Posudzovatelia by si mali poznačiť všetko, čo by mohlo byť relevantné pre odhad veku žiadateľa, spolu s akýmikoľvek obavami súvisiacimi s inými potenciálne sa prekrývajúcimi zraniteľnosťami. Všetky tieto prvky musia byť zdokumentované a v prípade potreby môžu viesť k postúpeniu prípadu (napr. v prípade obchodovania s ľuďmi, tehotenstva mladistvých atď.).

Zapamätajte si

Posúdenie veku sa nesmie zakladať výlučne na fyzickom vzhľade alebo správaní žiadateľa.

- V závislosti od toho, odkiaľ človek pochádza, sa výška a fyzický vzhľad môžu výrazne líšiť (napr. členovia niektorých afrických kmeňov sú vyšší a štíhlejší ako priemer).
- Životné skúsenosti môžu ovplyvniť spôsob, akým žiadateľ pôsobí a vyzerá. Deti, ktoré sa museli starať o seba od útleho veku, ktoré zažili narúšajúce udalosti vrátane traumy a/alebo ktoré vykonávali tvrdú fyzickú prácu, sa môžu zdať staršie ako v skutočnosti sú (vrátane ich fyzického vzhľadu, spôsobu, akým rozprávajú, a jazyka, ktorý používajú). Naopak, iní môžu zaostávať v spôsobe správania, rozprávania a konania.

Pozorovanie by malo viesť k zhromaždeniu ukazovateľov, ktoré sa navzájom porovnávajú a zlučia. Jediný ukazovateľ nepredstavuje dôvod na vznik odôvodnených pochybností.

Ukončenie psychosociálneho posúdenia

- Predtým, ako bude posúdenie oficiálne uzavreté, dajte žiadateľovi ešte jednu šancu položiť otázky/objasniť čokoľvek, čo povedal. Počas tohto môžete prediskutovať postúpenie iným poskytovateľom služieb v prípade, že boli zistené vzájomne sa prelínajúce zraniteľnosti/osobitné potreby. Požiadajte žiadateľa o súhlas s postúpením vecí.
- Informujte žiadateľa o ďalších krokoch podobne ako v uvedenom príklade.
  - *Dnes ste uviedol(-la) že sa domnievate, že máte X rokov.*
  - *Teraz budú všetky informácie, ktoré ste poskytli, analyzované. O rozhodnutí týkajúcom sa vášho veku budete písomne informovaný v priebehu [X dní/týždňov, v závislosti od vnútroštátneho časového rámca]. Dovtedy budete ubytovaný v [uveďte ubytovanie alebo zariadenie starostlivosti, napr. prijímacie zariadenie pre deti/žiadateľov o azyl], kde budete až do prijatia rozhodnutia naďalej dostávať podporu a pomoc.*

Analýza a vypracovanie stanoviska

- Posudzovatelia dospejú k záveru a vypracujú stanovisko, buď okamžite, alebo v primeranom čase (v závislosti od okolností). Stanovisko musí v prípade potreby podpísať každý z posudzovateľov a musí sa v ňom uviesť odhadovaný vek/dátum narodenia.
- Ak sú zistenia jednoznačné, medzi posudzovateľmi panuje zhoda a **všetky pochybnosti sú rozptýlené**, posúdenie veku sa ukončí a vydá sa rozhodnutie.
- Ak **pretrvávajú pochybnosti, nasleduje vykonanie ďalšej nelekárskej metódy**.

Príslušná dokumentácia musí byť uložená v spise žiadateľa a poskytnutá kontaktnej osobe skupiny posudzovateľov (ak existuje), aby mohla koordinovať oznámenie rozhodnutia žiadateľovi/opatrovníkovi a ďalším príslušným orgánom.

Príloha 3 – Kontrolné zoznamy – uplatniteľné normy, poskytovanie informácií, starostlivosť a bezpečnosť

Uplatniteľné normy

V medzinárodnom aj európskom právnom rámci sa stanovujú ďalej uvedené skutočnosti.

- V prípade straty je potrebné opätovne vydať dokumenty, ktorými sa overuje totožnosť.
- Najlepší záujem žiadateľa sa zohľadňuje od chvíle, keď vzniklo podozrenie, že žiadateľ má menej ako 18 rokov (je maloletý), počas celého posúdenia, a to až dovtedy, kým sa na základe presvedčivých výsledkov nepreukáže opak.
- V relevantných prípadoch sa uplatňuje pochybnosť vykladaná v prospech osoby.
- Žiadateľ má okamžitý prístup k dočasnému opatrovníkovi (počas preverovania) a/alebo ku kvalifikovanému nezávislému opatrovníkovi, ktorý koná v najlepšom záujme žiadateľa, chráni jeho všeobecné blaho a vykonáva právnu spôsobilosť počas celého konania o azyle a prijímacieho konania.
- Žiadateľovi boli poskytnuté informácie spôsobom, ktorý je vhodný pre deti, a tieto informácie žiadateľ pochopil a potvrdil. Žiadateľ mal možnosť požiadať o vysvetlenia a položiť otázky.
- K dispozícii je právny poradca.
- Žiadateľ dostal informácie o konaní o azyle, ktoré sú primerané jeho veku, v jazyku, ktorému rozumie, v relevantných prípadoch vrátane informácií o postupe posúdenia veku.
- V konaní o azyle a vo všetkých ostatných postupoch vrátane posúdenia veku sú nestrannosť, rešpektovanie dôstojnosti a nediskriminácia kľúčovými zásadami, ktoré je potrebné dodržiavať.
- Žiadateľ sa zúčastnil na postupe a jeho názory boli vypočuté a zohľadnené v súlade s jeho vekom a vyspelosťou.
- Žiadateľovi poskytuje podporu opatrovník a poskytne sa mu možnosť vyjadriť súhlas s účasťou na postupe a/alebo účasť odmietnuť (pozri [Príloha 4 – Príklad formulára súhlasu s účasťou na posúdení veku](#)).
- Ak sa uvádzaný vek žiadateľa pohybuje v škále, ktorú určili posudzovatelia vykonávajúci posúdenie veku, prijme sa. V opačnom prípade by sa mal vybrať najnižší vek (v rámci škály).
- Žiadateľ a jeho opatrovník a právny poradca by mali byť informovaní o postupoch, lehotách a spôsoboch, ako je možné prípadne napadnúť rozhodnutie o odhadnutom veku.
- V záujme zabezpečenia prístupu k účinnému opravnému prostriedku sa v prípade potreby poskytuje bezplatná právna pomoc a právne zastúpenie.
- Posúdenie veku vykonávajú kvalifikovaní odborníci na posúdenie veku, ktorí sú oboznámení s kultúrnymi a etnickými osobitosťami.

- Maloletá osoba má až do ukončenia postupu posúdenia veku okamžitý prístup do vyhradeného záchytného centra.
- Použil sa multidisciplinárny a kaskádový prístup: najmenej invazívny proces (postupné vykonávanie multidisciplinárnych metód), proces bol rodovo a kultúrne priradený.

Informácie a úvod

V záujme vytvorenia príjemnej atmosféry a posilnenia dôvery a spolupráce je potrebné zvážiť ďalej uvedené opatrenia a aspekty. Uvedené body sú relevantné v rámci každej metódy posúdenia.

- Vitajte.** Začnite tým, že sa žiadateľa spýtate, ako sa má, či sa nepotrebuje napríklad napiť vody, aby ste nadviazali kontakt. Predstavte všetky prítomné osoby vrátane tlmočníkov a členov skupiny, a poskytnite priestor žiadateľovi, jeho opatrovníkovi a právnomu poradcovi, aby sa predstavili.
- Účel posúdenia veku.** Vysvetlite účel posúdenia jednoduchými slovami a zdôraznite, že v prípade pochybností (napr. chýbajúci preukaz totožnosti alebo iné doklady) je potrebné overiť vek. Informujte žiadateľa a opatrovníka o približnom trvaní posúdenia, aby vedeli, čo očakávať.
- Vysvetlenie pohovoru na posúdenie veku/postupu posúdenia veku.** Vysvetlite, ako bude prebiehať pohovor/posúdenie, najmä ak sa na ňom zúčastní viacero odborníkov (napr. v rámci skupiny), a vysvetlite úlohy prítomných osôb.
- Nezávislosť.** Vysvetlite, že osoby, ktoré vedú pohovor/posúdenie, nie sú zodpovedné za rozhodovanie o azyle ani právnom postavení, ani nie sú prepojené s presadzovaním práva. Osoby zapojené do posúdenia veku môžu byť v závislosti od krajiny prepojené s prijímacími orgánmi a/alebo orgánmi v oblasti zdravotníctva/sociálnej starostlivosti a ochrany detí. Posudzovatelia nesmú byť v žiadnom prípade v konflikte záujmov.
- Uistite sa, že vám rozumejú.** Požiadajte žiadateľa, aby vlastnými slovami vysvetlil, čo sa bude diať, a vyzvite ho, aby podľa potreby kládol otázky alebo požiadal o prestávku. Vyčleňte čas na to, aby opatrovník a právny poradca mohli položiť otázky alebo požiadať o vysvetlenie.
- Dôverné zaobchádzanie.** Vysvetlite, že osoby, ktoré vedú pohovor/posúdenie, sú viazané zachovaním dôvernosti.
- Požiadajte o súhlas.** Ak sa tak ešte nestalo, pred samotným pohovorom/posúdením si vyžiadajte súhlas od žiadateľa/opatrovníka a predtým, ako podpíšu formulár súhlasu, sa ubezpečte, že rozumejú postupu (pozri [Príloha 4 – Príklad formulára súhlasu s účasťou na posúdení veku](#)).
- Dokumentácia.** Objasnite účel **zapisovania poznámok/nahrávania**, aby ste zaistili transparentnosť.
- Rozhodnutie o odhadovanom veku.** Informujte žiadateľa/opatrovníka o lehote na doručenie **písomného rozhodnutia** a odporučte im, aby toto oznámenie/písomné rozhodnutie uchovávali na bezpečnom a dostupnom mieste.

- Odvolyanie.** Informujte žiadateľa/opatrovníka o možnostiach napadnutia rozhodnutia o odhadovanom veku, o lehote na podanie odvolania a o prípadnej skutočnosti, že takéto odvolanie je spojené s odvolaním proti zamietavému rozhodnutiu o žiadosti o azyl. Zabezpečte, aby opatrovník a žiadateľ vedeli, ako získať prístup k bezplatnej právnej pomoci a právnenému zastupovaniu, aby mohli požiadať o účinný opravný prostriedok.
- Uzatvorenie.** Vyhradte čas na to, aby sa žiadateľ, opatrovník, tlmočník a členovia skupiny mohli slušne rozlúčiť.

Starostlivosť a bezpečnosť

- Ak máte podozrenie, že žiadateľ bol/je obeťou obchodovania s ľuďmi, odporučte postúpenie špecialistovi.
- Ak má žiadateľ oblečené otrhané oblečenie/obuv, opýtajte sa milo, či má aj iné oblečenie/obuv. Ak nemá, nasmerujte ho na osobu v prijímacom zariadení, ktorá mu môže v tejto veci pomôcť.
- Ak sa javí, že žiadateľ nevykonáva dostatočnú osobnú hygienu, opýtajte sa, či má k dispozícii prostriedky a vodu na pravidelnú hygienu v mieste, kde býva, a odporučte mu obrátiť sa na príslušného kolegu a opatrovníka (napr. sociálneho pracovníka alebo koordinátora centra). Dôležité je to najmä v prípade dievčat, ktoré už majú menštruáciu.
- Ak sa žiadateľ javí, že je podvyživený a/alebo potrebuje lekársku starostlivosť, odporúča sa postúpiť ho k všeobecnému lekárovi.
- V prípade podozrenia na tehotenstvo iniciujte postúpenie v spolupráci s opatrovníkom, ak na to žiadateľka udelila súhlas.

V prípade, že sa zistí potreba akejkoľvek inej formy ochrany v súvislosti so súčasným bývaním, zvážte, či nie je potrebné postúpiť osobu do chráneného zariadenia núdzového bývania.

Príloha 4 – Príklad formulára súhlasu s účasťou na posúdení veku

Týmto vzorovým formulárom súhlasu sa má zabezpečiť, aby (domnelé) deti a ich opatrovníci pred udelením súhlasu v plnej miere rozumeli postupu posúdenia veku. Ukazuje, ako možno informácie podať jasným spôsobom zameraným na deti, pričom sa venuje pozornosť jednotlivým krokom, právam a zárukám. Tento formulár je uvedený len ako príklad: môže a mal by byť prispôsobený konkrétnemu vnútroštátnemu kontextu, postupom a platným právnym predpisom, ako aj individuálnej situácii žiadateľa.

Všetky informácie týkajúce sa súhlasu a odmietnutia musia byť poskytnuté v jazyku vhodnom pre deti. Formulár súhlasu by mal byť k dispozícii vo viacerých jazykoch.

Volám sa: _____

Môj uvádzaný vek je: _____

Moje identifikačné číslo je: _____

Pochádzam z/zo: _____

Podpisom tohto formulára súhlasím s účasťou na postupe posúdenia veku. Ďalej uvedeným bodom rozumiem a súhlasím s nimi.

- Musím podstúpiť posúdenie veku, pretože orgány si nie sú isté vekom, ktorý uvádzam.
- Bol(-a) som informovaný(-á) o dôvodoch, prečo majú orgány pochybnosti o mojom veku.
- Budem sa musieť porozprávať so špecialistom (špecialistami) na posúdenie veku, aby mohli odhnúť môj vek.
- Spreádza ma môj opatrovník, právny poradca a kultúrny mediátor.
- Skupina pre posúdenie veku by mohla na odhad môjho veku použiť tieto spôsoby:
  - položiť mi otázky v jazyku, ktorému rozumiem, o mojom živote, rodine, škole, veciach, ktoré mám rád (rada) a ktoré som robil(-a)/robím,
  - pozrieť sa na moje doklady (napríklad pas alebo školské vysvedčenia), ktoré poskytnem vo forme fotografií, s cieľom zistiť informácie o mojom veku,
  - ak informácie, ktoré som poskytol(-la) na začiatku, nie sú dostatočné, môžu ma po prvom pohovore na posúdenie veku požiadať, aby som navštívil(-a) ďalších odborníkov. Môže to byť psychológ alebo detský lekár, aby sa pozreli na to, ako som vyrástol(-la), a mohli odhadnúť môj vek.
- Informovali ma, že lekárske prehliadky zahŕňajúce röntgenové snímky sú iba krajným riešením. Röntgenový snímok je obraz mojich kostí (zubov, rúk, kľúčnych kostí); nie je to bolestivé. Ak chcem, aby som podstúpil(-la) röntgenové vyšetrenie, musia mi všetko vysvetliť a odpovedať na všetky moje otázky. Nemali by ma požiadať o opakované röntgenové vyšetrenia, pretože to môže mať v budúcnosti vplyv na moje zdravie.
- Bez ohľadu na metódu mám právo postup kedykoľvek zastaviť.
- O niekoľko týždňov dostanem list s rozhodnutím skupiny o mojom veku.

- Ak s rozhodnutím nesúhlasím, môžem sa proti nemu odvolať. Vysvetlia mi, ako to mám urobiť podľa vnútroštátnych postupov v danej krajine.
- Tím poskytne orgánom, ktoré sa venujú mojej žiadosti o azyl, len základné informácie, ako napríklad výsledok posúdenia môjho veku.
- Moje osobné údaje zostanú súkromné a bude sa zachovávať dôvernosť.
  - Jedinou výnimkou je situácia, keď si tím bude myslieť, že by som mohol(-la) ublížiť sebe alebo iným. V takomto prípade môžu moje informácie poskytnúť, aby ochránili ostatné osoby aj mňa.
- Niektoré údaje o mne (nie moje meno) môžu byť použité na výskumné alebo štatistické účely.

Dnešný dátum: _____

Podpis osoby, ktorá vysvetľuje uvedené skutočnosti (ak to nie je opatrovník):

_____

Podpis môjho opatrovníka/zástupcu/rodiča (ak je to relevantné): _____

Podpis kultúrneho mediátora (ak je to relevantné): _____

Podpis môjho právneho poradcu (ak je to relevantné): _____

Môj podpis: _____

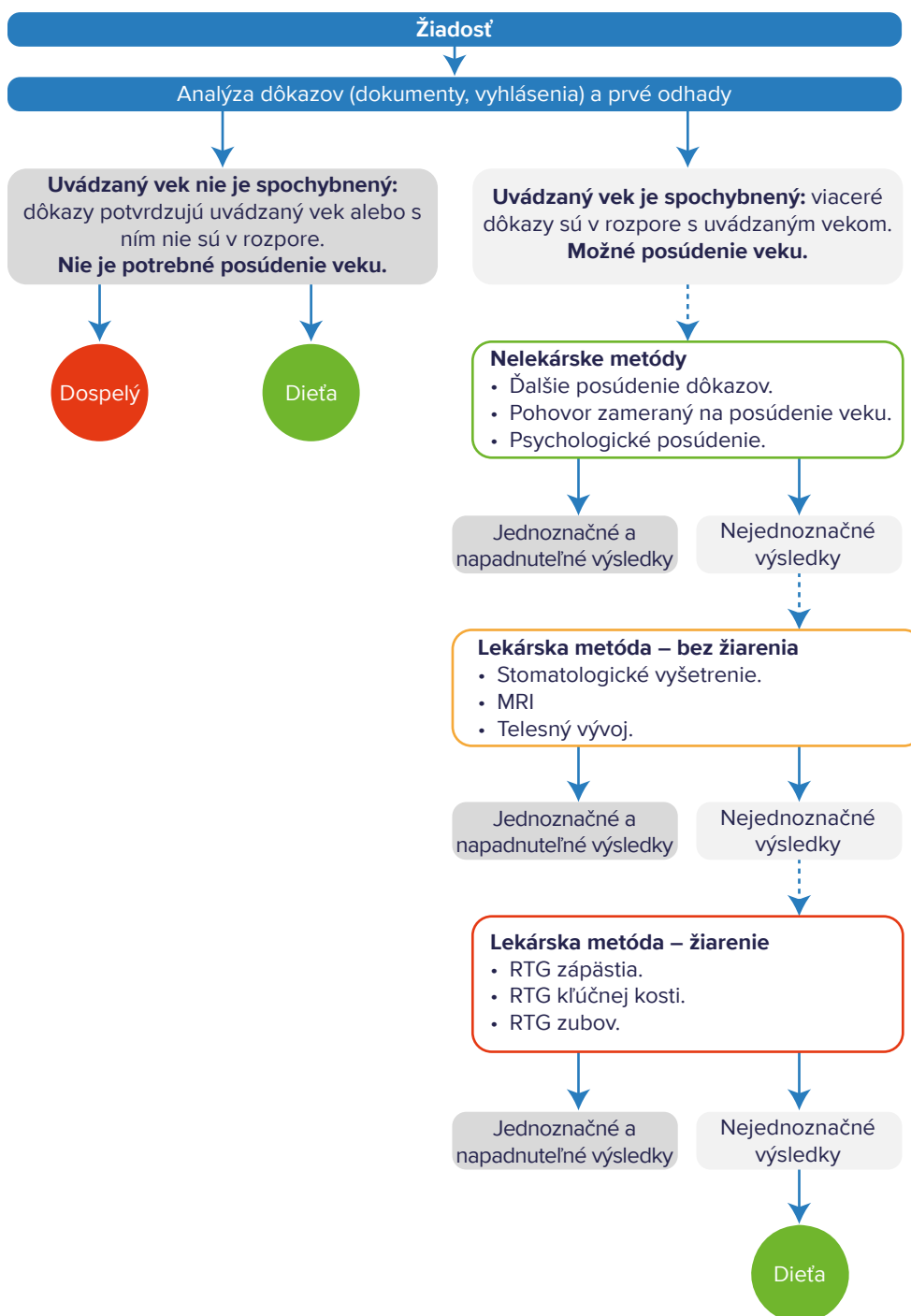

Príloha 5 – Prehľad metód posúdenia veku z vydania príručky v roku 2018

Metódy, ktoré sa v súčasnosti používajú, sa v závislosti od toho, či si vyžadujú účasť lekára, klasifikujú ako lekárske a nelekárske. V rámci lekárskejších metód sa rozlišuje medzi metódami bez žiarenia a metódami so žiarením.

Táto klasifikácia a postupnosť pri používaní metód v záujme vylúčenia nepotrebných vyšetrení sú znázornené v ďalej uvedenom vývojovom diagrame. Neuvádzajú sa odkazy na záruky a práva v rámci postupu, keďže už boli analyzované v predchádzajúcej kapitole, ako aj v schéme postupu posúdenia veku.

Obrázok 3. Vývojový diagram metód

Usmernenia k postupnému uplatňovaniu metód

Hneď ako žiadatelia vyjadria pranie požiadať o medzinárodnú ochranu, získavajú nárok na určité práva (právo zostať na území, právo na základné materiálne prijímacie podmienky a právo na identifikáciu alebo posúdenie svojich osobitných potrieb). V prípade, keď žiadateľ môže byť dieťaťom, je identifikácia osobitných procesných potrieb a poskytnutie osobitných prijímacích podmienok prioritou z dôvodu prirodzenej zraniteľnosti detí. V súlade s článkom 25 ods. 5 smernice o 2013/32/EÚ môžu všetky získané dôkazy pomôcť stanoviť vek

dieťaťa a/alebo odstrániť alebo zmierniť potrebu vykonať dodatočné posúdenie veku. Preto by to malo byť východiskovým bodom pred rozhodnutím o tom, či posúdenie veku je alebo nie je potrebné.

Analýza dostupných dôkazov a prvé odhady

Ako sa uvádza v článku 24 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach ⁽¹²⁵⁾ a v článku 7 Dohovoru o právach dieťaťa: „Každé dieťa je registrované ihneď po narodení a má právo na štátnu príslušnosť.“

Rodný list je dokladom, ktorý dosvedčuje narodenie, deň a miesto narodenia, pohlavie a rodičov osoby. Prvotným účelom registrácie obyvateľov je vytvorenie právneho dokumentu, ktorý možno použiť na stanovenie a ochranu práv jednotlivca.

Ako už bolo uvedené, niektoré krajiny systematicky nezapisujú demografické udalosti svojich občanov alebo obyvateľov (narodenia, sobáše, úmrtia) a niektoré z nich to robia veľmi zriedka alebo neskoro. Preto takáto registrácia nemusí spĺňať normy verejných záznamov pre orgány v štátoch EÚ+ (zabraňujúce dvojitej registrácii tej istej udalosti, medzerám alebo nezrovnalostiam v záznamoch atď.). Osoby, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, navyše v dôsledku udalostí, ku ktorým došlo v ich krajine pôvodu, alebo okolností ich úteku (ozbrojené konflikty alebo prenasledovanie a/alebo diskriminácia zo strany vnútroštátnych orgánov atď.), nemusia mať k dispozícii tieto právne dokumenty, a preto nebudú schopné poskytnúť platný dôkaz alebo spoľahlivé doklady totožnosti.

Pri zohľadnení uvedených okolností a snáh žiadateľa o predloženie všetkých informácií, ktoré má k dispozícii, by orgány mali ako podporné dôkazy okrem iného prijať tieto dokumenty:

- pasy,
- preukazy totožnosti,
- pobytové preukazy,
- cestovné doklady, napríklad preukazy vydané UNHCR,
- osvedčenia iných krajín (náboženské alebo občianske) preukazujúce občiansky stav (sobášny list, rodný list, rodinná knižka) žiadateľa alebo ktoréhokoľvek rodinného príslušníka s uvedením veku žiadateľa.

Okrem týchto dokladov by sa informácie o veku žiadateľa mohli nachádzať v zdrojoch užitočných informácií, ako sú spoločné databázy [napríklad Schengenský informačný systém ⁽¹²⁶⁾, Eurodac alebo databáza odcudzených a stratených cestovných dokladov Interpolu ⁽¹²⁷⁾].

Podobne vyhlásenia alebo dokumenty dostupné v spise rodinných príslušníkov alebo príbuzných žiadateľa môžu byť použité na objasnenie a/alebo potvrdenie uvádzaného veku

⁽¹²⁵⁾ Valné zhromaždenie OSN, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, Organizácia Spojených národov, séria zmlúv, zv. 999, s. 171, 16. decembra 1966, <https://www.refworld.org/legal/agreements/unga/1966/en/17703>.

⁽¹²⁶⁾ SIS: rozsiahly informačný systém, ktorým sa podporuje kontrola vonkajších hraníc a spolupráca v oblasti presadzovania práva v schengenskom priestore.

⁽¹²⁷⁾ SLTD: databáza, ktorá obsahuje záznamy o odcudzených, stratených alebo zrušených cestovných dokladoch, ako sú cestovné pasy, preukazy totožnosti, preukazy OSN alebo vízové pečiatky.

bez potreby ďalšieho posudzovania. Aby sa zabránilo ohrozeniu dieťaťa alebo rodiny, je potrebné pri zhromažďovaní takýchto údajov postupovať mimoriadne opatrne. Osobitne to platí v kontexte medzinárodnej ochrany.

Ak odhady vykonávajú pracovníci so skúsenosťami s prácou s deťmi, niektoré prvé odhady založené na fyzickom vzhľade sa môžu použiť na podporu počiatkovej analýzy. V kombinácii s inými dostupnými informáciami sa môžu použiť na podloženie výsledkov predbežného skríningu.

Avšak vzhľadom na to, že odhad vychádza len z fyzických charakteristík, a môže preto ľahko viesť k svojvoľným, subjektívnym a nepresným výsledkom, musí sa pri zohľadňovaní týchto úvah postupovať mimoriadne opatrne. Z toho dôvodu sa pozorovanie fyzického vzhľadu samo osebe nemôže považovať za metódu posudzovania veku, ani ho nemožno použiť samostatne, pretože nedokáže s istotou poskytnúť žiadny konkrétny chronologický vek.

Fyzický vzhľad môže slúžiť na oddelenie alebo rozlíšenie zjavných prípadov (osoby s nespochybniteľnými charakteristikami dospelých osôb alebo detí), nemal by sa však používať v prípadoch starších dospievajúcich alebo mladých dospelých. V takýchto prípadoch sa uplatňuje pochybnosť vykladaná v prospech osoby (potvrdzujúca uvádzaný vek alebo odvolávajúca sa na riadne posudzovanie veku), až kým sa nedospeje k presvedčivým výsledkom.

Odborníci z Medzinárodnej organizácie pre migráciu a iní odborníci varujú, že životné skúsenosti detí mohli ovplyvniť ich vývoj. To by znamenalo, že v určitých aspektoch môžu zaostávať a iných môžu byť vyvinutejšie. Výskum v tejto oblasti ukazuje, že posttraumatická stresová porucha môže viesť k predčasnému biologickému starnutiu vo veku od 5 do 10 rokov ⁽¹²⁸⁾.

Keďže obmedzenia v súčasných metódach môžu viesť k nesprávnemu posúdeniu alebo odhadu veku, musí byť zavedený revízny mechanizmus na opravu veku, ktorý bol nesprávne vložený do systému. Len čo sa posúdenie veku označí za nesprávne, mali by sa okamžite podniknúť príslušné opatrenia (zmena ubytovania, vymenovanie opatrovníka, ak sa zistí, že žiadateľom je dieťa, atď.).

⁽¹²⁸⁾ () Ladwig, K-H., Brockhaus, A. C., Baumert, J. a kol., *Post-traumatic stress disorder and not depression is associated with shorter leukocyte telomere length: findings from 3 000 participants in the population-based KORA F4 study* (Posttraumatická stresová porucha, a nie depresia, je spojená s kratšou dĺžkou telomerov leukocytov: zistenia pochádzajúce od 3 000 účastníkov populačnej štúdie KORA F4.), Ouellette, M.M. (ed.), PLOS ONE, 2013, 8(7), e64762. doi:10.1371/journal.pone.0064762.

Nemecko – uplatniteľné normy

1. pohovor (dvaja kvalifikovaní a skúsení pracovníci), celkový dojem z vývoja vrátane kvalifikovanej vizuálnej kontroly;
2. v prípade pochybností lekárske vyšetrenie – metóda s najnižším vplyvom na zdravie dieťaťa.

Nórsko – Vo všetkých prípadoch, keď dieťa bez sprievodu nepredložilo platný preukaz totožnosti, ktorý je dostatočne známy, je potrebné vykonať ďalšie vyšetrenie identity žiadateľa okrem iného vrátane posúdenia veku. Základom tohto posúdenia veku sú informácie získané o veku žiadateľa počas konania o azyle, t. j.:

- vlastné informácie žiadateľa o svojom veku,
- preukazy totožnosti,
- informácie o totožnosti od iných členských štátov (ak bol žiadateľ identifikovaný v iných krajinách),
- overenie totožnosti žiadateľa v jeho/jej krajine pôvodu,
- vyhlásenie alebo komentár k veku žiadateľa od iných subjektov, ako sú zákonný opatrovník, právnik, pracovník sociálnej služby alebo zdravotnícky pracovník,
- vyhlásenie alebo komentár o veku žiadateľa od imigračnej polície (ktorá vykonáva registráciu žiadateľov) a osoby, ktorá vedie pohovor v súvislosti azylom,
- lekárske preskúmanie ohľadne veku,
- lekárske posúdenie veku.

V prípadoch, keď sa vykoná lekárske preskúmanie veku, sa lekárske posúdenie veku posudzuje vo vzťahu k iným informáciám v danom prípade. Politické usmernenie poskytuje usmernenia o tom, ako hodnotiť rôzne uvedené prvky.

Uvádzaný vek je sporný: možná potreba posúdenia veku

Ak existujú odôvodnené pochybnosti o uvádzanom veku žiadateľa (uvádzaný vek je sporný, dostupné dôkazy ho nepodporujú alebo sú s ním v rozpore), môže byť potrebné vykonať posúdenie veku. V takých prípadoch musia orgány vybrať metódu alebo metódy, ktoré na tento účel použijú.

Celkový prehľad v súčasnosti používaných metód a stručný opis príslušných procesov sa uvádzajú v nasledujúcom oddiele. Metódy sa podľa toho, či zahŕňajú účasť lekára, rozdeľujú na „lekárske“ a „nelekárske“. Lekárske metódy sa rozdeľujú aj podľa toho, či si vyžadujú alebo nevyžadujú použitie žiarenia.

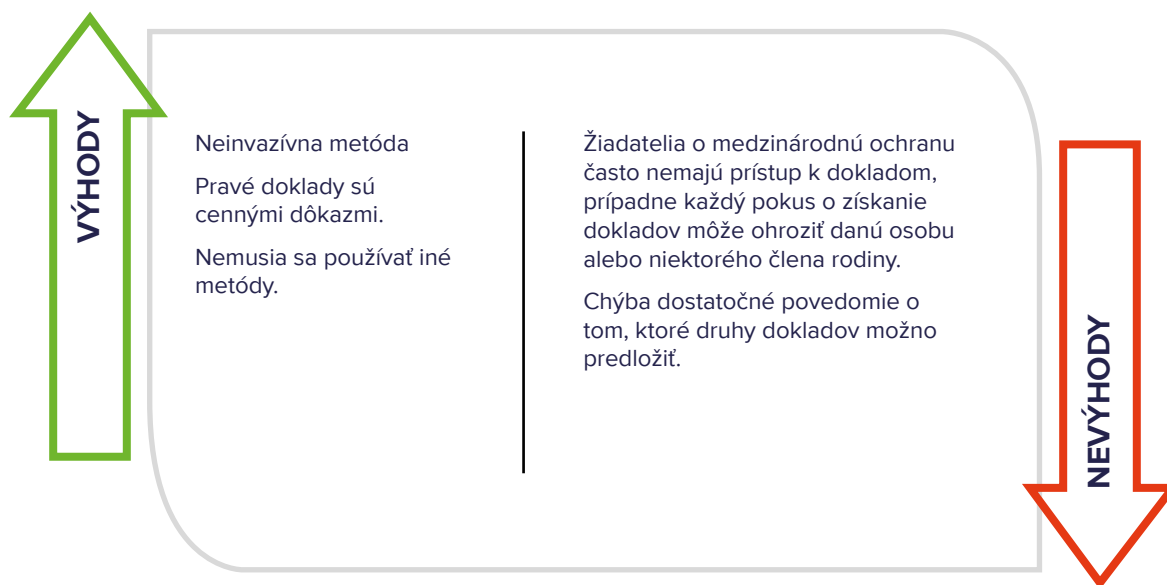
Vo Všeobecnom komentári č. 6 Výboru OSN pre práva dieťaťa sa uvádza, že k identifikácii dieťaťa ako dieťaťa bez sprievodu alebo odlúčeného od rodiny patrí aj posúdenie veku, pri ktorom by sa mal zohľadňovať fyzický vzhľad, ale aj duševná vyspelosť.

(a) Nelekárske metódy

Ďalšie posúdenie dôkazov

Ak pôvodne získané doklady alebo dostupné informácie neobsahujú žiadnu zmienku o veku, môže byť potrebné, aby azyloví alebo migrační úradníci posúdili ďalšie doklady. Niektoré doklady môžu poskytnúť určité informácie o odhadovanom veku žiadateľa aj vtedy, ak neobsahujú samotný údaj o veku, ako napríklad školské záznamy, očkovací preukaz rodiny alebo iné lekárske záznamy. Niektorí môžu napríklad vedieť, že dieťa bolo v istom veku alebo v približnom vekovom rozpätí na niečo zaočkované a že v určitom čase bol vydaný očkovací preukaz, z čoho možno odvodiť približný vek vlastníka týchto záznamov.

Pohovor na posúdenie veku

Táto metóda zahŕňa získanie a analýzu výpovede jednotlivca, ktorého vek je sporný.

Hlavné rozdiely medzi metódami psychosociálneho posúdenia spočívajú v zázemí a osobitných odborných znalostiach osoby vykonávajúcej posúdenie, ako aj v oblastiach skúmania. Zatiaľ čo psychologické posúdenie vykonávajú odborníci v oblasti detskej psychológie alebo vývoja dieťaťa, pohovor na posúdenie veku vykonávajú zväčša úradníci rozhodujúcich alebo migračných orgánov so skúsenosťami s vedením pohovorov s deťmi počas konania o azyle.

Počas pohovoru na posúdenie veku sa osoba vedúca pohovor pokúša zrekonštruovať chronologickú postupnosť životných udalostí, na základe ktorej možno odvodiť alebo odhadnúť vek osoby. Užitočným nástrojom, ktorý môže pomôcť úradníkovi, žiadateľovi alebo rodinným príslušníkom odhadnúť vek dieťaťa, je miestny kalendár udalostí⁽¹²⁹⁾ (špeciálny kalendár s dátumami významných udalostí pre konkrétnu zemepisnú oblasť) v kombinácii s „otázkami pred a potom“⁽¹³⁰⁾ (zameranými na identifikovanie dvoch známych udalostí, jednej,

⁽¹²⁹⁾ Ďalšie informácie sú uvedené v usmerneniach Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo týkajúcich sa odhadovania mesiaca a roka narodenia detí (2008).

⁽¹³⁰⁾ Ďalšie informácie sú uvedené v usmerneniach Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo týkajúcich sa odhadovania mesiaca a roka narodenia detí (2008).

ktorá sa stala pred narodením dieťaťa, a druhej, ktorá sa stala po narodení dieťaťa – tieto otázky sa označujú aj ako „sendvičové otázky“).

- Na to, aby bolo možné získať názory spôsobom vhodným pre dieťa a povzbudiť dieťa, aby poskytlo informácie, by úradníci, ktorí prichádzajú do priameho kontaktu s dieťaťom, mali byť vyškolení v používaní **technik vedenia pohovorov zohľadňujúcich potreby detí** ⁽¹³¹⁾. Ak je to možné, so spôsobmi vedenia pohovoru s deťmi by mal byť oboznámený aj tlmočník.
- Základným predpokladom zaistenia zapojenia osoby, jej spolupráce a vytvorenia dôvery medzi zúčastnenými aktérmi je poskytnutie primeraných informácií žiadateľovi pred začiatkom pohovoru. Osoba vedúca pohovor musí príslušné informácie (účel pohovoru, úloha zúčastnených a prítomných osôb a dôvody, pre ktoré je uvádzaný vek sporný) poskytnúť jednoduchou formou, musí sa uistiť, že žiadateľ rozumie tak informáciám, ako aj tlmočníkovi, a musí zabezpečiť splnenie potrieb žiadateľa v maximálnom možnom rozsahu (pohlavie osoby vedúcej pohovor a tlmočníka, nevyhnutné podmienky na vedenie pohovoru atď.). Rovnako dôležité je, aby mal žiadateľ počas pohovoru príležitosť objasniť všetky nezrovnalosti.
- Po rozhodnutí o vykonaní postupu posúdenia veku by sa malo zabezpečiť, aby sa dôkazné bremeno v prípade detí prenieslo na orgány. Deti nevedia vysvetliť veci na úrovni dospelých a toto obmedzenie je zjavné najmä pri rozhovoroch s deťmi, ktoré pochádzajú z odlišného kultúrneho prostredia, kde vek nie je taký podstatný ako v západných kultúrach (v rôznych kultúrach sa napríklad používajú rôzne kalendáre). Okrem toho môžu sami seba považovať za dospelých, alebo ich za dospelých môže považovať ich spoločenstvo.
- Osoba, ktorá vedie pohovor, musí byť oboznámená s informáciami o krajine pôvodu, aby dokázala počas rozhovoru odhaliť relevantné problémy ⁽¹³²⁾.
- A napokon, ak je záver vyplývajúci z posúdenia pre žiadateľa nepriaznivý, musia byť dôvody jasne vysvetlené prostredníctvom tlmočníka a za prítomnosti opatrovníka dieťaťa. Žiadateľ by mal byť ústne aj písomne informovaný o možnosti a postupe, ako rozhodnutie napadnúť.

⁽¹³¹⁾ Ďalšie informácie o module úradu EASO (EUAA) o odbornej príprave v oblasti vedenia pohovorov s deťmi sú k dispozícii na stránke <https://euaa.europa.eu/training-catalogue/interviewing-children-0>.

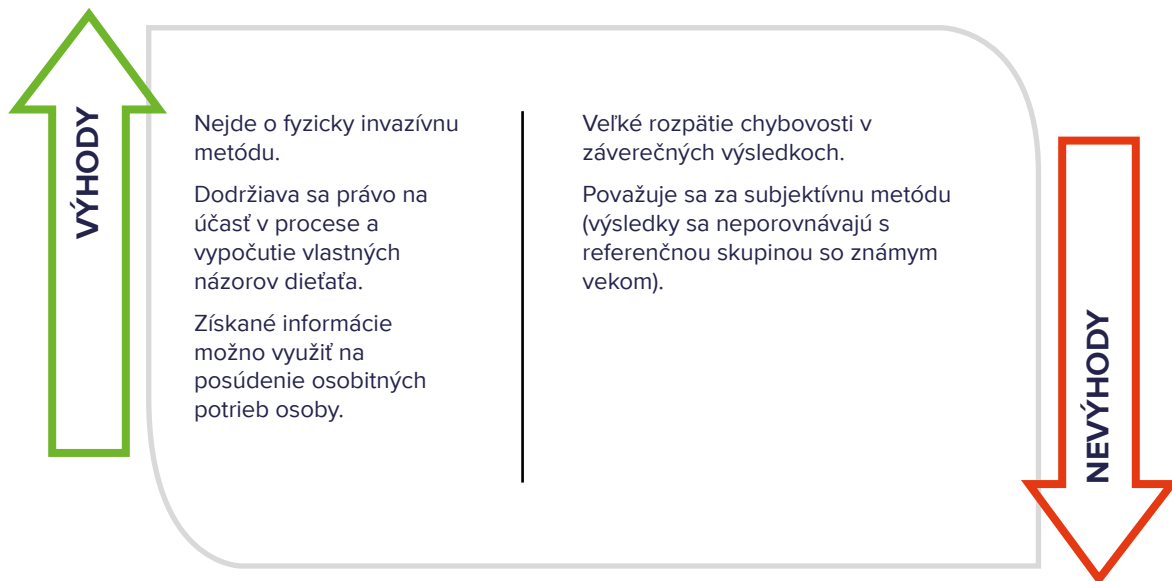
⁽¹³²⁾ Pozri [portál úradu EUAA pre informácie o krajine pôvodu](#).

Príklady z praxe

Írsko – Ak osoba uvádza, že ešte nemá 18 rokov, ale Úradu pre medzinárodnú ochranu sa javí staršia, skúsený zamestnanec (v prípade potreby za asistencie tlmočníka) uskutoční neformálny pohovor s cieľom vypracovať odôvodnený posudok k tomu, či je osoba maloletá a či sa jej vec má postúpiť agentúre TUSLA pre deti a rodinu. Pohovor obsahuje otázky týkajúce sa raného detstva, vzdelania a veku ostatných rodinných príslušníkov. Ak neistota pretrváva aj po uskutočnení pohovoru, uplatňuje sa pochybnosť vykladaná v prospech osoby a vec sa postúpi agentúre TUSLA.

Malta – Prvým krokom je pohovor, ktorý sa uskutoční do desiatich pracovných dní pred zasadnutím komisie pre posúdenie veku. Ak je vek naďalej sporný, do procesu sa zapoja ďalší odborníci, a to aj z oblasti rádiológie, ktorí urobia röntgenové snímky ruky a zápästia. Súčasný postup si vyžaduje multidisciplinárne úsilie, do ktorého sa zapájajú policajné orgány, odborníci z oblasti starostlivosti a zdravotnícki pracovníci. Pohovor, ktorý je jedným z hlavných nástrojov tohto posúdenia, sa môže považovať za holistický, pretože sa zameriava na vypracovanie čo najúplnejšieho systémového profilu údajne maloletej osoby. Následné výsledky metód zvolených tímom pre posúdenie veku sa hodnotia kolektívne.

Psychosociálne posúdenie

Cieľom tejto metódy je posúdiť skôr duševnú ako telesnú zrelosť. Pri metódach posúdenia veku žiadateľa sa využívajú kognitívno-behaviorálne posudky a posudzovanie psychickej spôsobilosti žiadateľa. Posudzovateľ musí mať teda osobitné odborné znalosti z psychológie alebo vývojových štádií dieťaťa a dospievajúcich.

Základom tejto metódy je pološtruktúrovaný pohovor, pri ktorom skúsený a vyškolený posudzovateľ (zvyčajne sociálny pracovník alebo psychológ) skúma oblasti života osoby. Počas pohovoru alebo pohovorov posudzovateľ posudzuje duševnú zrelosť osoby v spojení s behaviorálnym posudkom. Vo výsledkoch sa môžu odzrkadľovať aj niektoré očakávania vyplývajúce z fyzického vzhľadu.

Účinnosť sa zabezpečí vybudovaním dôvery medzi posudzovanou osobou a posudzovateľom. Z tohto dôvodu by sa posúdenie veku malo vykonávať dlhší čas a so zapojením ďalších odborníkov, ktorí sú v kontakte s posudzovanou osobou, ako napríklad prijímacích pracovníkov alebo učiteľov. Niektoré relevantné skutočnosti v tejto súvislosti boli uvedené v referenčnej judikatúre Najvyššieho súdu Spojeného kráľovstva, rozsudok vo veci Merton ⁽¹³³⁾. V tomto rozsudku sa poskytujú „usmernenia týkajúce sa požiadaviek zákonného posúdenia veku mladého žiadateľa o azyl, ktorý tvrdí, že má menej ako 18 rokov, zo strany miestnych orgánov“. Na základe rozsudku vo veci Merton musia všetky (miestne) orgány zabezpečovať, aby boli ich posúdenia úplné a komplexné a aby bol postup posúdenia veku jednoznačný, transparentný a spravodlivý.

Posúdenie veku v súlade s rozsudkom vo veci Merton zvyčajne zahŕňa osobné stretnutie s mladou osobou, pri ktorom sa stanovujú všeobecné informácie o pôvode žiadateľa a dodržiavajú sa normy spravodlivosti ⁽¹³⁴⁾. Potom nasleduje príslušná úvaha.

Dôležité je pamätať na to, že žiadateľ o azyl mohol dostať pred pohovorom „inštrukcie“, ako sa má správať a čo má hovoriť. Po objasnení úlohy sociálnych služieb je dôležité nadviazať s osobou kontakt a čo najbližší vzťah, ako to len okolnosti umožňujú. Tento proces sa niekedy označuje ako „zblížovanie“.

V príslušnej judikatúre sa zdôrazňujú niektoré dôležité aspekty, ktoré sa majú pri posúdení sledovať:

- ak je to možné, na postupe by sa mali zúčastňovať dvaja posudzovatelia,
- informácie o úlohe posudzovateľa (posudzovateľov) a tlmočníka by sa mali poskytovať v súlade s úrovňou vzdelania a zrelosti osoby,
- pozornosť je potrebné venovať aj miere únavy, traumy, zmätku a úzkosti posudzovanej osoby,
- počas posudzovania sa musí dbať na etnickú a kultúrnu príslušnosť a zvyky posudzovanej osoby – pri výbere tém rozhovoru môžu v tomto zmysle pomôcť informácie o krajine pôvodu,
- počas vykonávania posúdenia by mal posudzovateľ klásť otvorené a nenavádzacie otázky,
- posudzovateľ môže využívať rôzne nástroje na uľahčenie výpovede osoby (kresby, výrazové prostriedky).

Pri uskutočňovaní pohovoru môžu na získanie užitočných informácií potrebných na odhadnutie veku poslúžiť tieto ukazovatele:

- fyzický vzhľad a vystupovanie žiadateľa, pozorovania skupinovej dynamiky (aktivít s rovesníkmi),
- spôsob interakcie s posudzovateľom,

⁽¹³³⁾ Vec B/London Borough of Merton (2003), EWHC 1689 (admin), v ktorej rozsudok vyniesol sudca Najvyššieho súdu Stanley Burnton 14. júla 2003.

⁽¹³⁴⁾ Súlad s rozsudkom vo veci Merton je často kritériom na stanovenie, či je posúdenie veku v súlade s judikatúrou. Miestne orgány nemajú predpísaný spôsob, akým musia vykonávať posúdenia veku; sudy však poskytli miestnym orgánom usmernenie vychádzajúce z rozsudku vo veci Merton Council [vec B/London Borough of Merton (2003), EWHC 1689 (admin)]. Od vynesenia tohto rozsudku musia byť všetky posúdenia veku vykonávané miestnymi orgánmi v súlade s judikatúrou vo veci Merton a následnou judikatúrou.

- sociálna história a zloženie rodiny; ■ aspekty týkajúce sa vývoja (t. j. informácie o činnostiach, ktoré daná osoba vykonávala pred príchodom do Európy),
- vzdelanie, úroveň nezávislosti a starostlivosti o seba, ■ zdravotné a lekárske posúdenie,
- životné skúsenosti a traumatické udalosti, ktoré mohli mať vplyv na proces starnutia.

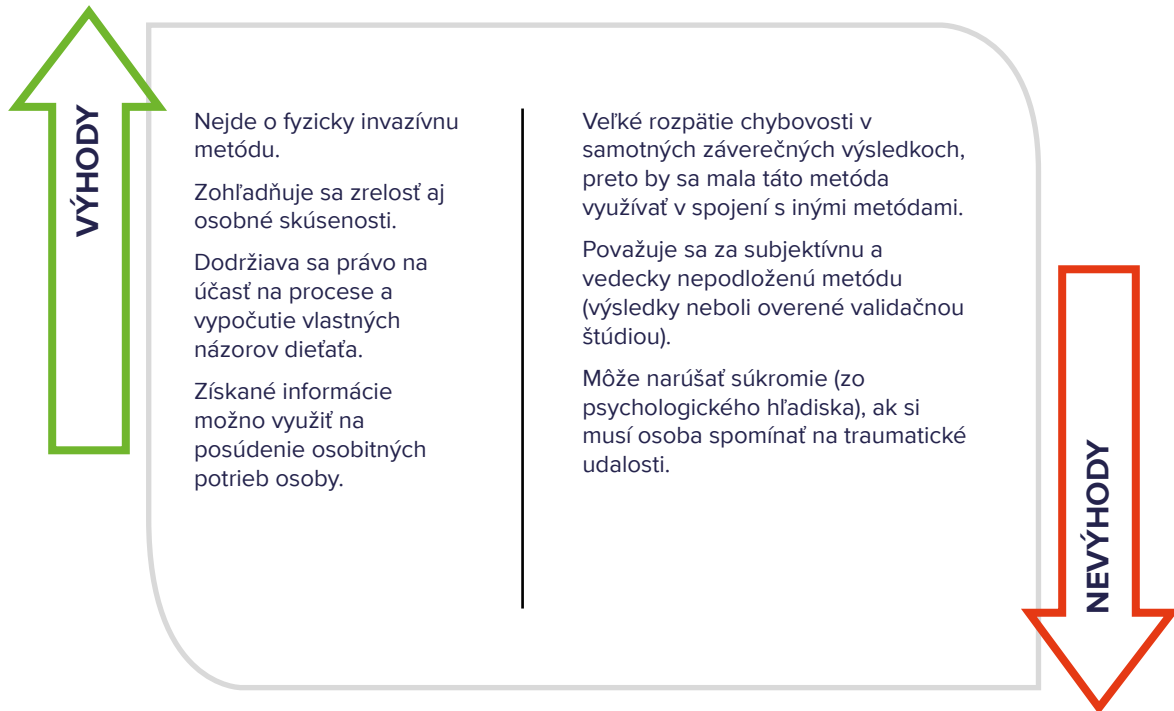
Tieto informácie by sa mali zväziť spolu s informáciami získanými z analýzy ďalších dôkazov a potom použiť na vypracovanie záveru vyplývajúceho z posúdenia. Záver vyplývajúci z posúdenia sa musí predložiť písomne, pričom správa musí obsahovať uvedené aspekty spolu, ako aj ďalšie úvahy alebo informácie, na ktoré možno nadviazať. Mimoriadne dôležité je zabezpečiť odborné znalosti a skúsenosti posudzovateľa (posudzovateľov) v oblasti starostlivosti o mládež.

Ak je záver vyplývajúci z posúdenia pre žiadateľa nepriaznivý, prostredníctvom tlmočníka a za prítomnosti opatrovníka dieťaťa sa musia jasne vysvetliť dôvody. Žiadateľ by mal byť ústne aj písomne informovaný o možnosti a postupe, ako rozhodnutie napadnúť.

Spojené kráľovstvo – Usmernenia týkajúce sa správania v súlade so všeobecnými rozhodnutiami. Osoby, ktoré posudzujú vek musia:

1. žiadateľovi vysvetliť účel pohovoru, ako sa uvádza v rozsudku vo veci Merton bode 55;
2. snažiť sa zistiť všeobecné informácie o pôvode žiadateľa vrátane jeho rodinného prostredia a minulosti, ako aj vzdelania a činností žiadateľa počas niekoľkých predchádzajúcich rokov – dôležité môžu byť aj etnické a kultúrne informácie – ako sa uvádza v rozsudku vo veci Merton bode 37;
3. posúdiť a klásť otázky na overenie dôveryhodnosti žiadateľa, ak existuje dôvod pochybovať o výpovedi žiadateľa týkajúcej sa jeho veku, ako sa uvádza v rozsudku vo veci Merton bode 37;
4. poskytnúť žiadateľovi príležitosť vysvetliť všetky nezrovnalosti vo výpovedi alebo všetko, čo bude mať pravdepodobne nepriaznivý vplyv na zistenia týkajúce sa jeho dôveryhodnosti – toto je najlepšie uskutočniť čo najskôr, keď sú ešte veci „čerstvé v pamäti“, ako sa uvádza:
  - v rozsudku vo veci Merton, bod 55,
  - vo veci R (FZ)/London Borough of Croydon (2011), EWCA Civ 59, bod 20,
  - vo veci R (NA)/London Borough of Croydon (2009), EWHC 2357 (admin), bod 52;
5. pamätať na to, že jednotlivé prípady sa líšia a úroveň vypočúvania potrebná v jednom prípade nemusí byť potrebná v inom prípade, ako sa uvádza v rozsudku vo veci Merton bode 50. Združenie riaditeľov služieb pre deti (ADCS) v Spojenom kráľovstve schválilo toto usmernenie pre sociálnych pracovníkov vykonávajúcich posúdenie veku. http://adcs.org.uk/assets/documentation/Age_Assessment_Guidance_2015_Final.pdf http://adcs.org.uk/assets/documentation/information_sharing_proforma_april_2015.doc.

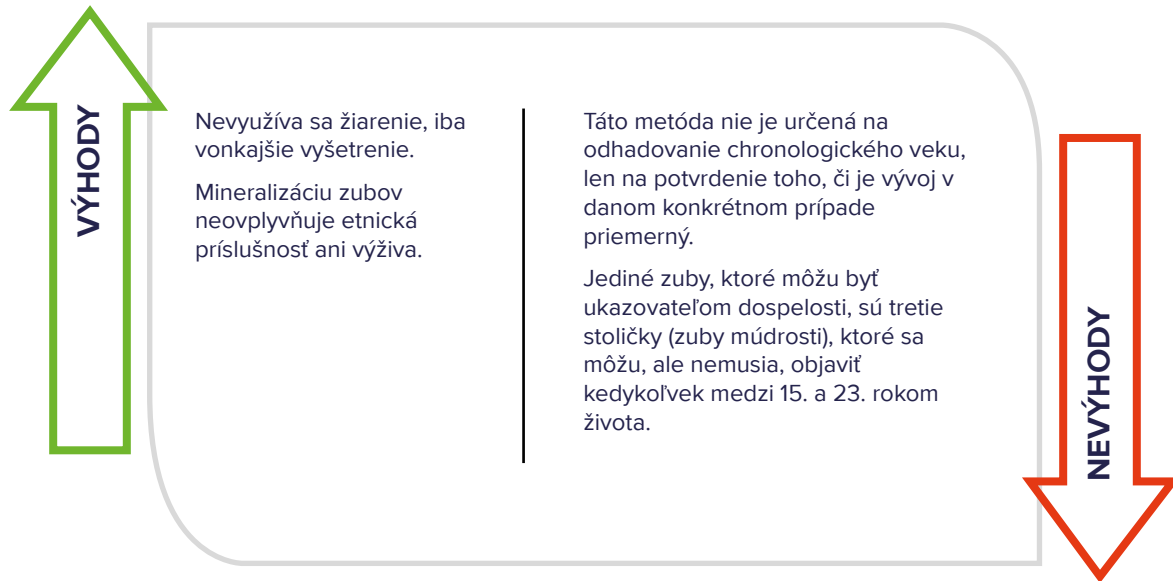

(b) Lekárske metódy (bez žiarenia)

Stomatologické vyšetrenie

Táto metóda zahŕňa vizuálne preskúmanie s cieľom určiť zrelosť zubov a jej súčasťou nie je využitie röntgenu. Vyškolený zubný lekár porovná vývoj zubov žiadateľa so súborom vývojových štádií uvedených v zavedených schémach prerezávania zubov alebo s referenčnými hodnotami a určí možnú vekovú škálu. Štúdie sa zvyčajne týkajú buď vývoja detských zubov vo vekovej skupine 3 – 16 rokov, alebo vývoja zubov múdrosti vo vekovej skupine 15 – 23 rokov ⁽¹³⁵⁾.

⁽¹³⁵⁾ Ďalšie informácie: UNICEF, Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography (2010) (Postupy posúdenia veku: prehľad literatúry a anotovaná bibliografia); SCEP, Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe (2012) (Stanovisko k posúdeniu veku v kontexte detí odlúčených od rodiny v Európe); Norwegian Computing Centre, Age estimation in youths and young adults (2012) (Odhad veku u mládeže a mladých dospelých osôb), k dispozícii na adrese <https://nr.no/en/publication/976408/>; Baccetti, T., Franchi, L. a McNamara, J.A. (Jr), The cervical vertebral maturation (CVM) method for the assessment of optimal treatment timing in Dentofacial orthopaedics (Metóda zrenia krčných stavcov (CVM) pre posúdenie optimálneho načasovania liečby v dentofaciálnej ortopédii), *ScienceDirect*, (2005), zv. 11, č. 3, s. 119 – 129; Cameriere, R., Ferrante, L. a Cingolani, M., Age estimation in children by measurement of open apices in teeth (Odhad veku u detí meraním otvorených vrcholov zubov), *PubMed*, (2005), zv. 120, č. 1, s. 49 – 52.

Zobrazovacia magnetická rezonancia (MRI)

Pri zobrazovacej magnetickej rezonancii (MRI alebo MR) sa využíva kombinácia silného magnetu, pokročilého počítačového systému a rádiových vln na získanie presných a podrobných snímok orgánov a tkanív, kostí a ďalších vnútorných telesných štruktúr. Na rozdiel od röntgenu alebo skenovania pomocou CT/CAT (počítačovej tomografie, nazývanej aj „počítačová axiálna tomografia“) sa v prístrojoch zobrazovacej magnetickej rezonancie nevyužíva žiarenie.

Sila magnetu zobrazovacej magnetickej rezonancie sa nazýva „intenzita poľa“ a meria sa v jednotkách Tesla alebo T. Existujú dva druhy skenerov: s intenzitou poľa 1 T a 1,5 T (zvyčajne široko dostupné pri nízkych nákladoch) a s intenzitou poľa 3 T (drahšie, a preto menej dostupné). Vyššia intenzita poľa znamená, že skener má silnejší magnet a dokáže nasnímať podrobnejšie snímky za kratší čas. V závislosti od množstva faktorov, ku ktorým patria napríklad druh získavaných snímok (prierezy alebo rezy tela), druh použitej technológie (vysoká intenzita poľa verus otvorené alebo otvorené vertikálne zobrazovanie pomocou MRI), zamýšľaný výsledok MRI, ako aj to, či sa pacient hýbe, môže skenovanie pomocou MRI zvyčajne trvať od 10 minút do jednej hodiny.

Podľa Georgea a kol. ⁽¹³⁶⁾ sa štádium vývoja kostných spojení javí na röntgenových snímkach pokročilejšie ako na snímkach MRI. Z výsledkov MRI preto vyplýva o niečo nižší odhad veku ako z výsledkov röntgenu. Tento výsledok je prijateľný vtedy, ak nepoškodzuje žiadateľa.

Musí sa dodržať postup predbežnej kontroly. Skeny MRI nemusia byť vhodné pre všetkých pacientov, napríklad pre žiadateľov s kardiostimulátormi, tetovaniami a kovovými implantátmi, alebo takých, v prípade ktorých sa musí z dôvodu magnetického poľa pristúpiť k iným osobitným bezpečnostným opatreniam.

⁽¹³⁶⁾ George, J., Nagendran, J. a Azmi, K., Comparison study of growth plate fusion using MRI versus plain radiographs as used in age determination for exclusion of overaged football players (Porovnávacie štúdiá fúzie rastových platničiek pomocou magnetickej rezonancie (MRI) oproti jednoduchému röntgenovému snímku používanému na určenie veku za účelom vylúčenia nadmerne starých futbalistov), *Br J Sports Med*, (2012), zv. 46, č. 4, s. 273 – 278, doi:10.1136/bjism.2010.074948.

Keďže žiadatelia sa nesmú na vyšetrovacom stole dlhší čas hýbať a prístroj vydáva hlasné klopkavé zvuky, pacienti s klaustrofóbiou a deti zvyčajne zažívajú pri procedúre v bežnom kostnom skeneri úzkosť. Tento problém možno vyriešiť použitím otvorených skenerov MRI.

Ruka/zápästie: bežný prístup vychádza z posúdenia veku na základe röntgenových snímok; uskutočňujú sa však aj experimenty v podobe využívania alternatívnych spôsobov snímkovania, ako je MRI zápastia (napríklad pri odhadovaní veku futbalistov na turnajoch hráčov do určitého veku). Bol vypracovaný systém šiestich stupňov fúzií (Dvorak, 2007) ⁽¹³⁷⁾. V ďalšej štúdií týkajúcej sa futbalistov, ktorú vypracovala Medzinárodná futbalová federácia, sa porovnávali snímky MRI a röntgeny zápastia jednej osoby získané počas jedného dňa ⁽¹³⁸⁾.

V nedávnych štúdiách sa potvrdila relevantnosť tohto vyšetrenia a ukázala sa vysoká korelácia medzi štádiami podľa MRI a chronologickým vekom; odporúča sa však aj kombinovanie MRI s inými metódami, aby sa zvýšila presnosť výsledkov ⁽¹³⁹⁾.

Keďže pohlavie posudzovanej osoby môže mať vplyv na rozpätie chybovosti metódy ⁽¹⁴⁰⁾, pohlavie žiadateľa je faktorom, ktorý sa musí pri výbere metódy zohľadniť.

Najnovší vývoj spočíva vo využívaní automatického určovania kostného veku. Toto určovanie je založené na lekárskom počítačovom videní a strojovom učení. Týmto vývojom sa zjednodušila klasifikácia snímok do štádií a zmiernili odchýlky pozorovaní pri viacerých pozorovateľoch a odchýlky pozorovaní pri jednom pozorovateľovi (vymedzenie je uvedené v slovníku pojmov v prílohe 1).

Koleno: na základe fúzie rastovej platničky pri vývoji kolena.

Pre koleno bol vypracovaný systém štádií s využitím MRI (Dedouit, 2012) ⁽¹⁴¹⁾. Jeho spoľahlivosť a využiteľnosť na účely posúdenia veku sa hodnotili vo vekovej skupine 10 až 30 rokov, pričom systém má päť štádií. V správe sa uvádza vysoká miera korelácie s vekom a dobrý pomer odchýlok pozorovaní pri viacerých pozorovateľoch a odchýlok pozorovaní pri jednom pozorovateľovi, na overenie tohto prístupu sú však potrebné ďalšie štúdie.

⁽¹³⁷⁾ Dvorak, J. a George, J.: Age determination by magnetic resonance imaging of the wrist in adolescent male football players (Určenie veku pomocou magnetickej rezonancie zápastia u dospelých futbalistov mužského pohlavia), *British Journal of Sports Medicine*, (2007), zv. 41, č. 1, s. 45 – 52.

⁽¹³⁸⁾ Dvorak, J. a George, J.: Age determination by magnetic resonance imaging of the wrist in adolescent male football players (Určenie veku pomocou magnetickej rezonancie zápastia u dospelých futbalistov mužského pohlavia), *British Journal of Sports Medicine*, (2007), zv. 41, č. 1, s. 45 – 52.

⁽¹³⁹⁾ Serin, J., Rérolle, C., Pucheux, J., Dedouit, F., Telmon, N., Savall, F. a Saint-Martin, P., Contribution of magnetic resonance imaging of the wrist and hand to forensic age assessment (Prínos magnetickej rezonancie zápastia a ruky k forenznému posúdeniu veku), *International Journal of Legal Medicine*, (2016).

⁽¹⁴⁰⁾ Tscholl, P. M., Junge, A., Dvorak, J. a Zubler, V., MRI of the wrist is not recommended for age determination in female football players of U-16/U-17 competitions (Magnetická rezonancia zápastia sa neodporúča na určenie veku u futbalistiek v súťažiach U-16/U-17), *Scand J Med Sci Sports*, (2015), doi:10.1111/sms.12461.

⁽¹⁴¹⁾ Dedouit, F. a Auriol, Age assessment by magnetic resonance imaging of the knee: a preliminary study (Posúdenie veku pomocou magnetickej rezonancie kolena: predbežná štúdia), *Forensic Science International*, (2012), s. 217 – 232.

Príklad z praxe

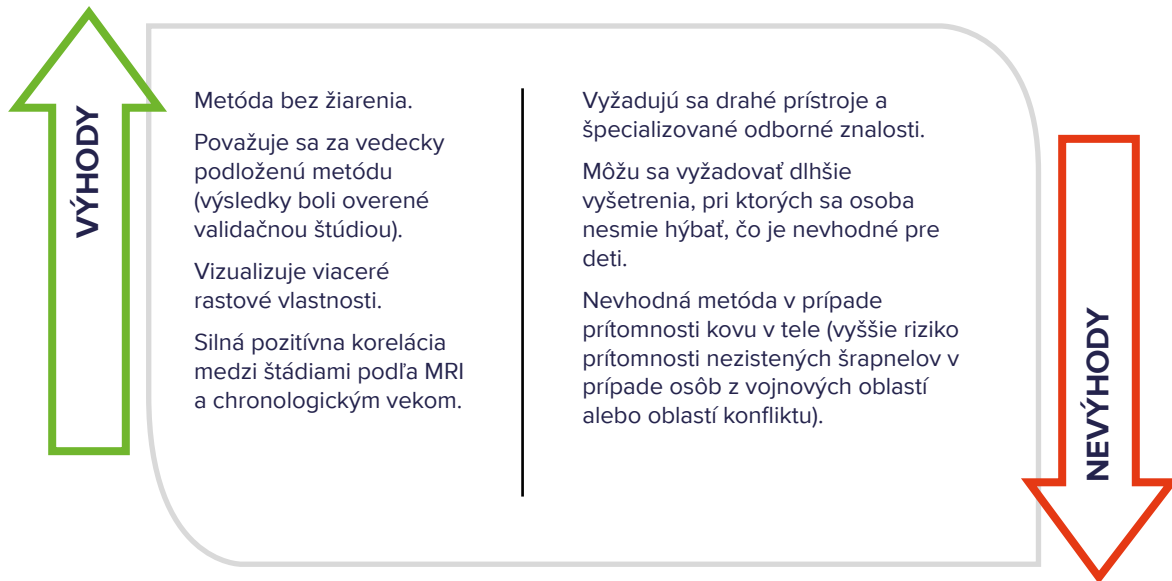
Švédsko – Švédsko v súčasnosti využíva pri postupe posúdenia veku detí bez sprievodu MRI kolenných kĺbov spoločne s röntgenovými snímkami zubov múdrosti. Lekárske posúdenie veku uskutočňuje švédska Národná rada pre súdne lekárstvo a toto posúdenie pozostáva z dvoch rôznych vyšetrení. Prvým je panoramatický röntgen zubov múdrosti a druhým MRI kolena. Obe vyšetrenia sú zamerané na limit 18 rokov. Snímky analyzujú dvaja nezávislí zubní lekári alebo rádiológovia, ktorí sa musia vzájomne zhodnúť na stupni zrelosti v rastovej oblasti, aby mohla analýza predstavovať uspokojivý základ pre záverečné posúdenie veku, ktoré uskutočňuje poverený lekár. Ide o integrovaný ochranný mechanizmus a vyjadrenie zásady vykladania pochybnosti v prospech osoby.

Posúdenie, že vek žiadateľa je nad 18 rokov, si vyžaduje aj to, aby koreň zuba dosiahol záverečný stupeň zrelosti, hoci tento vývoj sa odohráva 1 až 2 roky po limite 18 rokov. Rovnaký stupeň zrelosti v rastovej oblasti (1 až 2 roky po hranici 18 rokov) sa skúma v prípade MRI kolena. Ide o dodatočné záruky, ktoré v relevantných prípadoch lepšie zodpovedajú potrebe dodržiavať zásadu pochybnosti vykladanej v prospech osoby, ak je to relevantné.

Kľúčna kosť: uskutočnili sa experimenty s využitím štvorstádiového systému klasifikácie pre kľúčnu kosť. Vyplynulo z nich, že odhad veku je možný, sú však potrebné referenčné štúdie zamerané na MRI. Z najnovších výskumov vyplýva pozitívna korelácia medzi štádiami podľa MRI a chronologickým vekom⁽¹⁴²⁾. Toto pozorovanie si však vyžaduje skúsenejších pozorovateľov ako v prípade ostatných metód, keďže môže byť ťažké odlíšiť počiatočné štádia osifikácie od posledných štádií.

⁽¹⁴²⁾ 1. Hillewig, E., Degroote, J., Van der Paelt, T., Visscher, A., Vandemaele, P., Lutin, B., D'Hooghe, L., Vandriessche, V., Piette, M. a Verstraete, K., Magnetic resonance imaging of the sternal extremity of the clavicle in forensic age estimation: towards more sound age estimates (Magnetická rezonancia sternálneho konca kľúčnej kosti vo forenznom odhade veku: smerom k spoľahlivejším odhadom veku), *Int J Legal Med.*, (2013), zv. 127, č. 3, s. 677 – 689, doi:10.1007/s00414-012-0798-z.
2. Hillewig, E., De Tobel, J., Cuche, O., Vandemaele, P., Piette, M. a Verstraete, K., Magnetic resonance imaging of the medial extremity of the clavicle in forensic bone age determination: a new four-minute approach (Magnetická rezonancia mediálneho konca kľúčnej kosti pri forenznom určovaní kostného veku: nový štvorminútový prístup), *Eur Radiol.*, (2011), zv. 21, č. 4, s. 757 – 767, doi:10.1007/s00330-010-1978-1.

Ultrazvuk

Lekárska ultrasonografia (nazývaná aj „diagnostická sonografia“ alebo „ultrasonografia“) je diagnostická zobrazovacia technika založená na využívaní ultrazvuku na zobrazovanie vnútorných telesných štruktúr, ako sú šľachy, svaly, kĺby, cievy a vnútorné orgány.

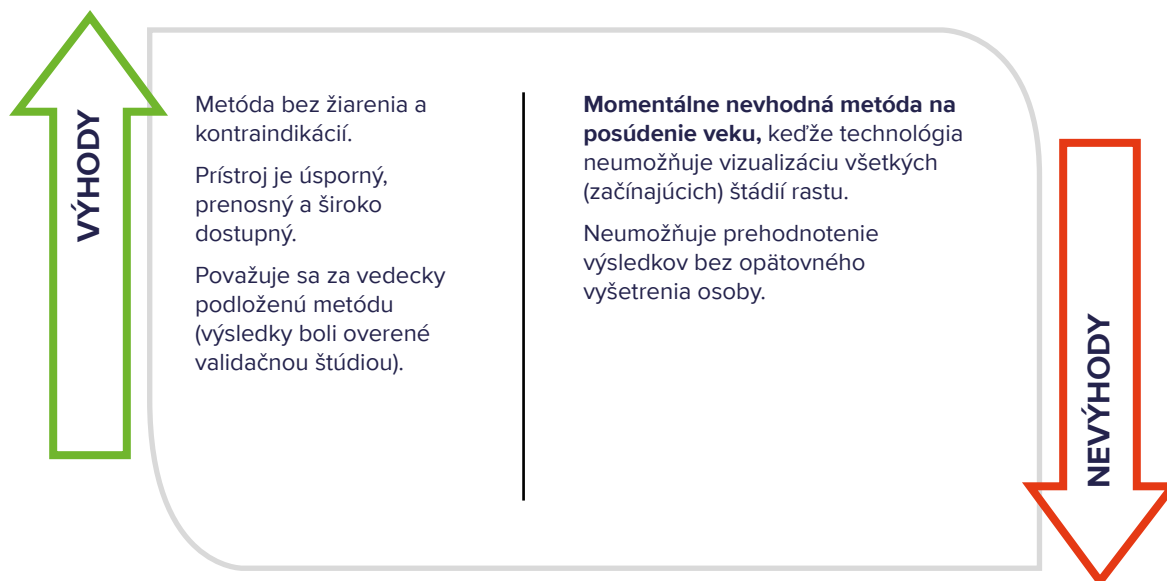
Ultrazvuk sú zvukové vlny s vysokými frekvenciami, ktoré nepočuje ľudské ucho (> 20 000 Hz). Ultrazvukové snímky, nazývané aj sonogramy, sa získavajú vysielaním ultrazvukových pulzov do tkaniva pomocou sondy. Zvuk sa odráža od tkaniva, pričom rôzne tkanivo odráža zvuk s rôznou intenzitou. Tieto odrazy sa zaznamenávajú a operátorovi sa zobrazujú v podobe snímky. Táto metóda bez použitia žiarenia bola na účely odhadovania veku skúšaná na ruke a zápästí⁽¹⁴³⁾, kľúčnej kosti⁽¹⁴⁴⁾ a bedrovej kosti⁽¹⁴⁵⁾.

Zo štúdií vyplynulo, že posúdenie ultrazvukom **by sa zatiaľ nemalo považovať za prijateľnú náhradu za posúdenie kostného veku**, keďže štádiá rastu sa vždy nevizualizujú.

⁽¹⁴³⁾ Mentzel, H.J., Vilser, C., Eulenstein, M., Schwartz, T., Vogt, S., Böttcher, J., Yaniv, I., Tsoref, L., Kauf, E. a Kaiser, W. A., Assessment of skeletal age at the wrist in children with a new ultrasound device (Posúdenie veku skeletu na úrovni zápästí u detí pomocou nového ultrazvukového prístroja), *Pediatr Radiol*, (2005), zv. 35, č. 4, s. 429 – 433; Khan, K.M., Miller, B.S., Hoggard, E., Somani, A. a Sarafoglou, K., Application of ultrasound for bone age estimation in clinical practice (Využitie ultrazvuku na stanovenie kostného veku v klinickej praxi), *J Pediatr*, (2009), zv. 152, č. 2, s. 243 – 247, doi:10.1016/j.jpeds.2008.08.018.

⁽¹⁴⁴⁾ Quirnbach, F., Ramsthaler, F. a Verhoff, M.A., Evaluation of the ossification of the medial clavicular epiphysis with a digital ultrasonic system to determine the age threshold of 21 years (Vyhodnotenie osifikácie mediálnej klavikulárnej epifýzy digitálnym ultrazvukovým systémom na určenie vekovej hranice 21 rokov), *Int J Legal Med.*, (2009), zv. 123, č. 3, s. 241 – 245, doi:10.1007/s00414-009-0335-x.; Schulz, R., Zwiesigk, P., Schiborr, M., Schmidt, S. a Schmeling, A., Ultrasound studies on the time course of clavicular ossification (Ultrazvukové štúdie časového priebehu osifikácie kľúčnej kosti), *Int J Legal Med.*, (2008), zv. 122, č. 2, s. 163 – 167, doi:10.1007/s00414-007-0220-4.

⁽¹⁴⁵⁾ Schmidt, S., Schmeling, A., Zwiesigk, P., Pfeiffer, H. a Schulz, R., Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals (Sonografické hodnotenie apofýzeálnej osifikácie hrebeňa bedrovej kosti vo forenznej diagnostike veku u žijúcich jedincov), *Int J Legal Med.*, (2011), zv. 125, 2. č. 2, s. 271 – 276, doi:10.1007/s00414-011-0554-9.

Posúdenie telesného rozvoja

Posúdenie telesného rozvoja zahŕňa porovnanie výšky, hmotnosti a pokožky medzi jednotlivcami alebo populáciami so súborom referenčných hodnôt. V závislosti od praxe jednotlivých štátov EÚ+ môže posúdenie telesného vývoja zahŕňať všeobecné fyzické vyšetrenie s cieľom opísať akékoľvek príznaky stavu, ktorý môže ovplyvňovať rýchlosť dospievania.

Ak zahŕňa meranie a posudzovanie viditeľných príznakov pohlavnej zrelosti, nazýva sa aj **skúmanie príznakov pohlavnej zrelosti**.

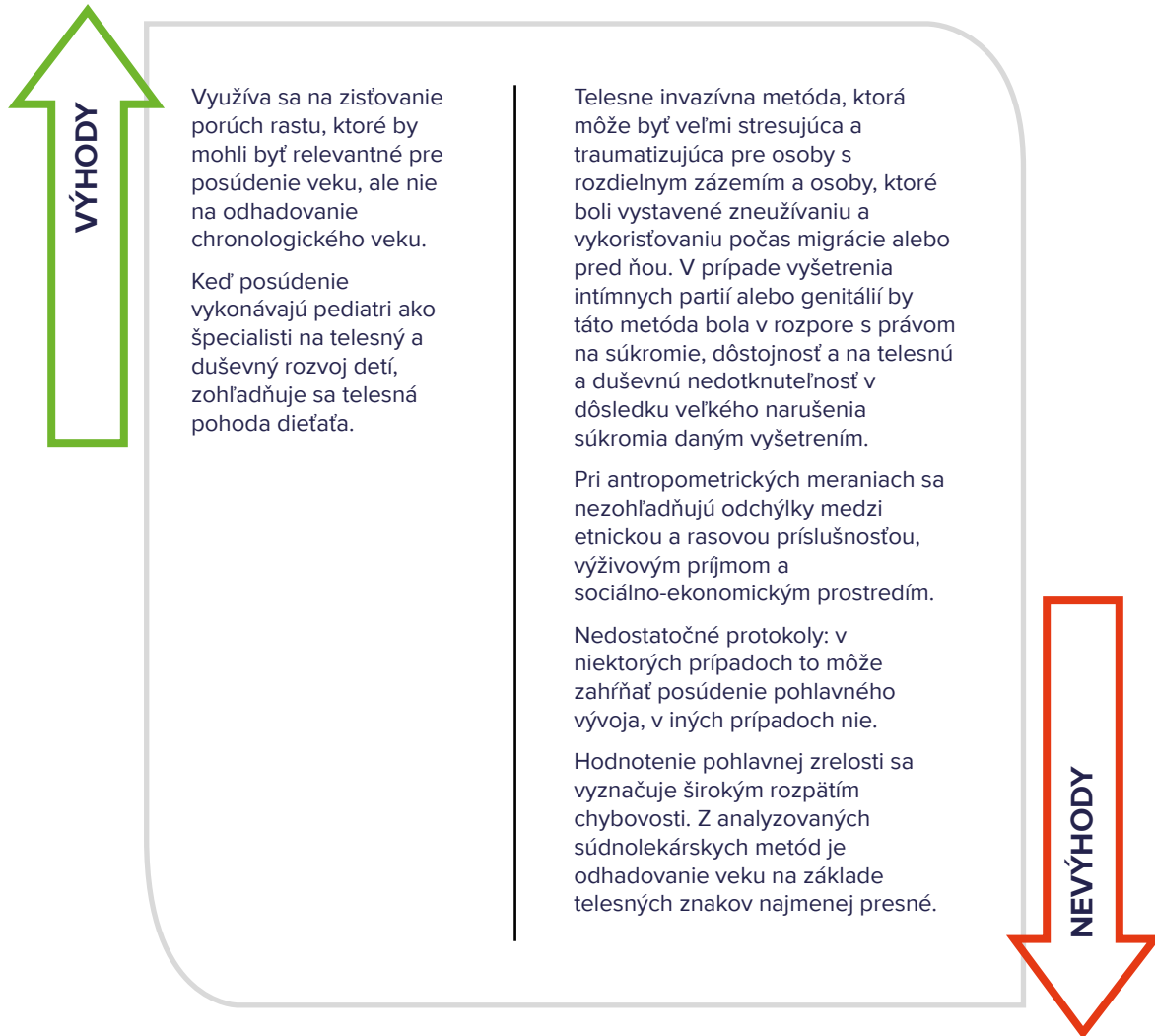
- V prípade chlapcov sa vyšetrenie zameriava na vývoj penisu a semenníkov, pubického ochlpenia, ochlpenia v podpaží, ochlpenia tváre a vývoj ohryzku.
- V prípade dievčat sa vyšetrenie zameriava na rast prs, pubického ochlpenia, ochlpenia v podpaží a na tvar bedier. V priemere dosahujú dievčatá úplnú pohlavnú zrelosť vo veku 16 rokov a chlapci vo veku 17 rokov ⁽¹⁴⁶⁾.

V závislosti od praxe a vyšetrení vykonávaných v jednotlivých štátoch EÚ+ môžu byť do tohto procesu okrem pediatrov zapojení aj iní lekári, napr. gynekológovia.

Ako sa uvádza v záverečných odporúčaníach a v tomto usmernení, úrad EASO (EUAA) sa domnieva, že metóda skúmania pohlavnej zrelosti vyžadujúca nahotu alebo vyšetrenie genitálií by sa nemala používať za žiadnych okolností.

⁽¹⁴⁶⁾ Ďalšie informácie: SCEP, Position paper on age assessment in the context of separated children in Europe (Stanovisko k posúdeniu veku v kontexte detí odlúčených od rodiny v Európe) (2012); UNICEF, Age assessment practices: a literature review and annotated bibliography (Postupy posúdenia veku: prehľad literatúry a anotovaná bibliografia); Schmeling a kol., Forensic age estimation in unaccompanied minors and young living adults (Forenzný odhad veku u maloletých osôb bez sprievodu a mladých žijúcich dospelých osôb), *Forensic medicine – From old problems to new challenges* (2011) (Súdne lekárstvo – od starých problémov k novým výzvam); Schmeling a kol., Age estimation of unaccompanied minors – Part 1. General considerations (Odhad veku maloletých osôb bez sprievodu – 1. časť : Všeobecné úvahy), *Forensic Science International*, (2006). Organizácia Royal College of Paediatrics and Child Health dospela k záveru, že „v skutočnosti nie je možné určiť vek jednotlivca na základe žiadneho antropometrického merania, ani sa o to netreba pokúšať“ (The King’s Fund a Royal College of Paediatrics and Child Health, 1999:40).

Lekárske metódy (s použitím žiarenia)

Röntgen

Röntgen, nazývaný aj „radiografia“, vysiela obmedzené žiarenie (nazývané „elektromagnetické vlny“), ktoré vytvára snímky vnútorných orgánov tela v rôznych odtieňoch čiernej a bielej. Je to tak preto, lebo rôzne tkanivá pohlcujú rôzne objemy žiarenia. Vápnik v kostiach pohlcuje röntgenové lúče najviac, preto sa kosti zobrazujú biele. Tuk a ďalšie mäkké tkanivo ich pohlcujú v menšej miere, preto sa zobrazujú sivé. Vzduch pohlcuje lúče v najmenej miere, preto sa pľúca zobrazujú čierne.

Kostný vek sa určuje na základe vývojového štádia kostí. Týmito vyšetreniami sa odhadujú vývojové štádiá na základe fúzií/zrelosti konkrétnych kostí. K hlavným röntgenovým metódam patria röntgen zápästia, röntgen kľúčnej kosti, zubný röntgen alebo röntgen bedrovej kosti. Hoci tieto metódy využíva množstvo štátov EÚ+, neuplatňujú ich rovnako a často ich využívajú v rôznych kombináciách a/alebo poradí. Táto rôznorodosť postupov vyplýva najmä z toho, že postupy posudzovania veku naďalej do veľkej miery určujú vnútroštátne právne predpisy, pričom tieto postupy sa v rámci vnútroštátnych judikatúr vyvíjajú.

Röntgen zápästia (ruka/zápästie)

Pozostáva z vyhodnotenia tvaru, veľkosti kostných prvkov a stupňa epifyzeálnej osifikácie na základe rádiogramov ruky. Snímka sa porovnáva s nasledujúcim:

1. S atlasom röntgenovej anatómie, ktorý sa skladá z bežných snímok podľa príslušného veku a pohlavia, na základe ktorých sa určuje vývojové štádium. V rámci tohto prístupu je štandardnou referenciou atlas Greulich a Pyleovej. Táto metóda je výsledkom štúdie z roku 1935 zameranej na posudzovanie zrelosti kostí, nie hodnotenia veku, pričom sa pri nej nezohľadňujú medzirasové ani sociálno-ekonomické rozdiely.
2. S jednotlivými kosťami (metóda kosť po kosti), pričom stupeň zrelosti sa určuje pre každú jednotlivú kosť zvlášť a kombinuje sa s cieľom vypočítať celkové štádium zrelosti. V rámci tohto prístupu je hlavnou referenciou prístup Tannera a Whitehousea (existuje v troch vydaniach). Druhé vydanie vychádza z posúdenia zrelosti kostí a predpokladu výšky dospelého človeka. Každá z 20 kostí v ruke sa samostatne porovná so sériou obrázkov vývoja danej konkrétnej kosti. Referenčné normy boli zavedené v 50. a 60. rokoch 20. storočia. Priemerne je vývoj kostí ruky ukončený v prípade dievčat vo veku 17 rokov a v prípade chlapcov vo veku 18 rokov ⁽¹⁴⁷⁾.

Hoci etnický pôvod nemá na mieru osifikácie žiadny významný vplyv, sociálno-ekonomické postavenie je pre ňu kľúčovým faktorom. Vysoké sociálno-ekonomické postavenie zrýchľuje mieru osifikácie, zatiaľ čo nízke ju spomaľuje. Z toho vyplýva, že použitie röntgenových noriem na jednotlivcov s nízkym sociálno-ekonomickým postavením vedie k podhodnoteniu veku. Považuje sa to za prijateľné, keďže to nemá nepriaznivý vplyv na vyšetrovanú osobu ⁽¹⁴⁸⁾.

Röntgen kľúčnej kosti

Táto metóda spočíva v posúdení spojenia kľúčnych kostí. Na určenie dospelosti musia byť obe kľúčne kosti jednotlivca spojené. V tradičných klasifikačných systémoch sa rozlišujú štyri štádiá vývoja, pričom posledné štádium sa v súčasnosti delí na dve ďalšie štádiá. (Ak je spojenie úplné a je viditeľná jazva, v prípade žien možno predpokladať, že osoba má minimálne 20 rokov, a v prípade mužov, že osoba má minimálne 21 rokov.) Úplné spojenie kľúčnych kostí bez viditeľnej jazvy bolo pozorované v prípade obidvoch pohlaví najskôr vo veku 26 rokov ⁽¹⁴⁹⁾.

⁽¹⁴⁷⁾ Ďalšie informácie: Tanner, J. M. a kol., Reliability and validity of computer-assisted estimates of Tanner-Whitehouse skeletal maturity (CASAS): comparison with the manual method (Spoľahlivosť a validita počítačom podporovaných odhadov zrelosti skeletu podľa metódy Tannera-Whitehouse (CASAS): porovnanie s manuálnou metódou), *Karger*, (1994), zv. 42, č. 6; Frisch, H. a kol., Computer-aided estimation of skeletal age and comparison with bone age evaluations by the method of Greulich-Pyle and Tanner-Whitehouse (Počítačom podporovaný odhad veku kostry a porovnanie s hodnotením veku kostí metódou Greulich-Pyleho a Tannera-Whitehouse), *Pediatric Radiology*, (1996), zv. 26, č. 3, s. 226 – 231; Gertych, A. a kol., Bone age assessment of children using a digital hand atlas (Hodnotenie veku kostí u detí pomocou digitálneho ručného atlasu), *Computerised Medical Imaging and Graphics*, (2007), zv. 31, č. 4 – 5, s. 322 – 331.

⁽¹⁴⁸⁾ Schmelling, A., Garazdi, P.M., Prieto, J.L. a Landa, M.I., Forensic age estimation in unaccompanied and young living adults (Forezný odhad veku u maloletých osôb bez sprievodu a mladých žijúcich dospelých osôb), in: Forensic medicine – From old problems to new challenges (Súdne lekárstvo – od starých problémov k novým výzvam), Professor Duarte Nuno Vieira (Ed.), *InTech*, (2011), k dispozícii na adrese <http://cdn.intechopen.com/pdfs-wm/19163.pdf>.

⁽¹⁴⁹⁾ Ďalšie informácie: Schmeling, A. a kol., Studies on the time-frame for ossification of the medial clavicular epiphyseal cartilage in conventional radiography (Štúdie časového rámca osifikácie epifyzeálnej chrupavky kľúčnej kosti v konvenčnej rádiografii), *International Journal of Legal Medicine*, 2004, zv. 118, č. 1, s. 5 – 8.

RTG zubov

Táto metóda pozostáva zo skúmania röntgenu zubov, ktorý sa nazýva ortopantogram. Vývoj kostí sa meria na základe postupných zmien v prerezávaní a štruktúre zubov počas rastu v detstve. Do veku 16 až 20 rokov sú všetky zuby okrem tretích stoličiek (zubov múdrosti) plne vyvinuté. V tomto štádiu vykazujú zuby múdrosti dostatočne vyvinutú korunku a koreň.

Dvomi hlavnými metódami sú tieto:

1. Gleiser a Hunt (1955) ⁽¹⁵⁰⁾ opisujú vývoj zuba v 15 štádiách;
2. Demirjian (1973) ⁽¹⁵¹⁾ opisuje vývoj zuba v ôsmich štádiách, pričom každé štádium rastu zuba je hodnotené počtom bodov podľa štatistického modelu ⁽¹⁵²⁾.

Pokiaľ ide o prerezávanie a mineralizáciu tretích stoličiek, zistilo sa, že Afričania čiernej pleti vykazujú v porovnaní s Európanmi rýchlejší vývoj; naopak, v prípade Ázijcov možno zaznamenať relatívne pomalší vývoj. Preto by sa pri postupoch odhadovania veku mali na posúdenie vývoja tretích stoličiek využívať referenčné štúdie zamerané na konkrétnu populáciu ⁽¹⁵³⁾.

Napriek veľkej variabilite sa vo viacerých štúdiách uvádza, že vývoj tretích stoličiek pravdepodobne predstavuje najlepší spôsob odlišenia dospelého od dieťaťa, a mal by byť jedným z najpoužívanejších postupov posúdenia veku v prípade dospelých.

Röntgen panvovej kosti

Keďže umiestnenie kostí sa s dosahovaním dospelosti mení ⁽¹⁵⁴⁾, kostný vek možno určiť na základe vzhľadu niektorých panvových kostí.

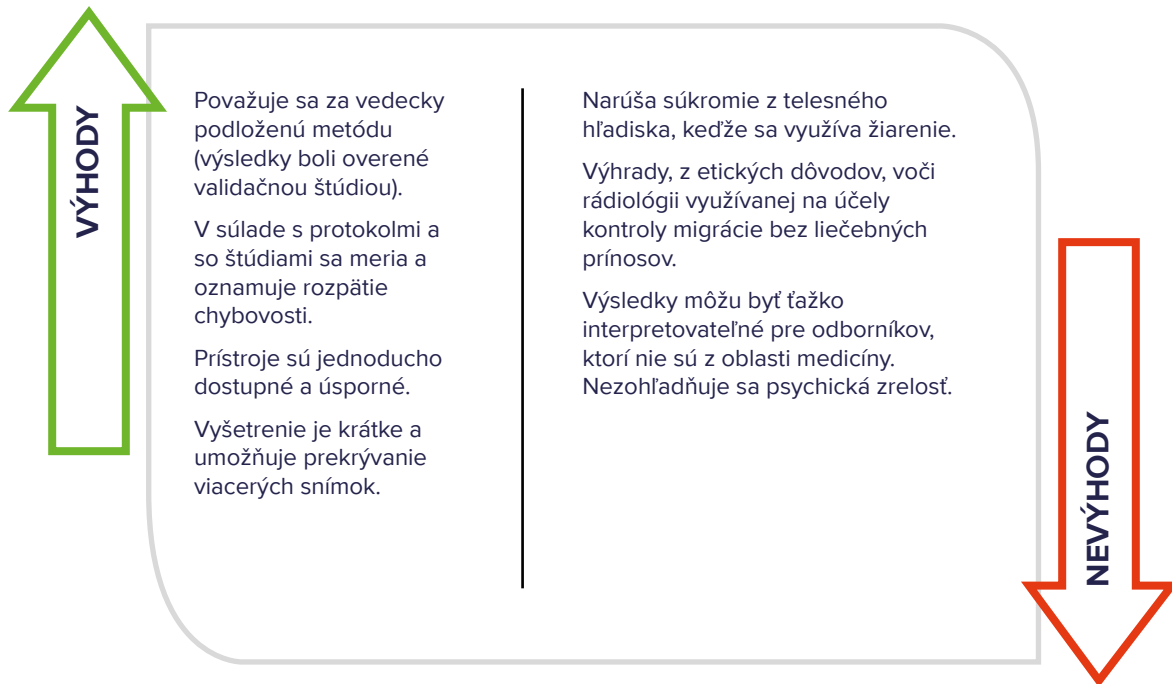
⁽¹⁵⁰⁾ Gleiser, I. a Hunt, E. E. The permanent mandibular first molar: its calcification, eruption and decay (Trvalá prvá stolička dolnej čeľuste: jej kalcifikácia, erupcia a kazivosť), *Am. J. Phys. Anthropol.*, (1955), zv. 13, s. 253 – 283, doi:10.1002/ajpa.1330130206.

⁽¹⁵¹⁾ Demirjian, A., Goldstein, H. a Tanner, J. M., A new system of dental age assessment (Nový systém posudzovania veku zubov), *Human Biology*, (1973), zv. 45, č. 2, s. 211 – 227, k dispozícii na adrese <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/cmm/migrated/documents/dental-age-assessment.pdf>.

⁽¹⁵²⁾ Ďalšie informácie: (kol.), Assessment of dental maturity of Brazilian children age 6 to 14 years using Demirjian's method (Hodnotenie dentálnej zrelosti brazílskych detí vo veku 6 až 14 rokov pomocou Demirjianovej metódy), *Int J Paediatr Dent*, (2002), zv. 12, č. 6, s. 423 – 428; Liversidge, H. M., The assessment and interpretation of Demirjian, Goldstein and Tanner's dental maturity (Hodnotenie a interpretácia zubnej zrelosti podľa Demirjiana, Goldsteina a Tannera), *Ann Hum Biol.*, (2012), zv. 39, č. 5, s. 412 – 431, doi:10.3109/03014460.2012.716080.

⁽¹⁵³⁾ Olze, A., Schmeling, A., Taniguchi, M., Maeda, H., van Niekerk, P., Wernecke, K-D. a Geserick, G., Forensic age estimation in living subjects: the ethnic factor in wisdom tooth mineralization (Forenzný odhad veku u žijúcich subjektov: etnický faktor v mineralizácii zubov múdrosti), *Int J Legal Med*, (2004), zv. 118, s. 170 – 173; Olze, A., van Niekerk, P., Ishikawa, T., Zhu, B.L., Schulz, R., Maeda, H. a Schmeling, A., Comparative study on the effect of ethnicity on wisdom tooth eruption (Porovnávacie štúdia vplyvu etnickej príslušnosti na prerezávanie zubov múdrosti), *Int J Legal Med*, (2007), zv. 121, s. 445 – 448.

⁽¹⁵⁴⁾ Ďalšie informácie: Schmeling, A. a kol., Age estimation of unaccompanied minors — Part 1. General considerations “ (Odhad veku maloletých osôb bez sprievodu – 1. časť: Všeobecné úvahy), *Forensic Science International*, (2006); Schmidt, S. a kol., Sonographic evaluation of apophyseal ossification of the iliac crest in forensic age diagnostics in living individuals (Sonografické hodnotenie apofyzeálnej osifikácie hrebeňa bedrovej kosti vo forenznej diagnostike veku u žijúcich jedincov), *International Journal of Legal Medicine*, (2011).

Príklady z praxe

Fínsko – Lekárske posúdenie veku s cieľom určiť vek žiadateľa uskutočňuje Katedra súdneho lekárstva Helsinskej univerzity na žiadosť polície, pohraničnej stráže alebo Fínskej imigračnej služby. Používajú sa metódy stomatologického vyšetrenia, röntgenu zápästia a zubného röntgenu. Dvaja odborníci musia vypracovať spoločné posúdenie. Aspoň jeden z odborníkov musí byť zamestnancom Katedry súdneho lekárstva Helsinskej univerzity. Odborníkom môže byť poverený lekár alebo poverený zubný lekár s potrebnou kvalifikáciou.

Holandsko – Lekárske posúdenie veku neslúži na určenie veku žiadateľa, len na rozlíšenie dospelosti od novej maloletosti. Vzhľadom na to sa analyzuje röntgen ruky/zápästia. Ak zápästie ešte nie je úplne spojené, vyšetrenie sa končí a žiadateľ sa považuje za maloletého. Ak už je úplne spojené, urobia sa ďalšie (tri) röntgeny kľúčnej kosti. Dvaja rádiológovia musia nezávisle od seba dospieť k záveru, že obe kľúčne kosti sú spojené. Po získaní záverov oboch rádiológov prijme rozhodnutie na základe ich výsledkov ďalší odborník (súdny antropológ). V prípade nejednoznačných výsledkov alebo nezhody medzi správami rádiológov sa žiadateľ považuje za maloletého. Voči rozhodnutiu sa možno odvolať.

(c) Ďalšie úvahy

MRI, röntgen a počítačová tomografia (CT/CAT) predstavujú rozdielne metódy získavania snímok rastu kostí. Tieto snímky sa porovnávajú s referenčnými štúdiami, na základe čoho sa stanoví štádium rastového vývoja, ktorému príslušná snímka zodpovedá, a prípadne sa určí vekový rozsah vyplývajúci z tohto štádia rastu.

MRI alebo magnetická rezonancia

- Využíva sa kombinácia silného magnetu, pokročilého počítačového systému a rádiových vln na získanie presných a podrobných snímok orgánov a tkanív, kostí a ďalších vnútorných telesných štruktúr. Na získanie snímok prierezov využíva MRI magnetické polia a rádiové frekvencie.
- Vhodné na získavanie snímok orgánov, mäkkého tkaniva a vnútorných štruktúr.
- Bez použitia žiarenia.

Röntgen

- Röntgen využíva obmedzený objem žiarenia, ktoré prechádza telom a zachytáva anatomický obraz vyšetrovanej osoby.
- Objekty s väčšou hustotou, ako napríklad kosti, blokujú žiarenie a na röntgenovej snímke sa zobrazujú biele.
- Zahŕňa žiarenie.

CT/CAT

- Vyšetrenie, pri ktorom sa využíva kombinácia röntgenových lúčov a počítačov na získanie 360-stupňových prierezových pohľadov na telo prostredníctvom röntgenových lúčov snímaných z rôznych uhlov.
- Vhodné na súbežné zobrazovanie snímok kostí, mäkkého tkaniva a krvných ciev. Rádiológovi poskytuje podrobnosti o kostných štruktúrach alebo zraneniach kostí. V dôsledku vystavenia žiareniu sa CT neodporúča v prípade tehotných žien alebo detí, ak to nie je úplne nevyhnutné.

Ďalším dôležitým faktorom, ktorý je potrebné zohľadniť, je najnovší vývoj v oblasti používania počítačovej interpretácie röntgenových snímok alebo snímok MRI. Účelom tohto softvéru je znížiť odchýlky pozorovaní pri jednom pozorovateli a odchýlky pozorovaní pri viacerých pozorovateľoch (spoľahlivosť hodnotení), aby sa tá istá snímka kategorizovala rovnako bez ohľadu na možné chyby jedného pozorovateľa (rovnaký pozorovateľ hodnotí tú istú snímku viackrát) alebo viacerých pozorovateľov (rôzni pozorovatelia hodnotia tú istú snímku).

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

